

20912

МОРСКИ СГОВОРЪ

ГОДИНА IX
КНИЖКА 1
ВАРНА
ЯНУАРИЙ 1932 год.

УРЕЖДА КНИЖОВНО-ПРОСВѢТНИЯТЪ ОТДѢЛЪ НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОДЕНЪ МОРСКИ СГОВОРЪ
Главенъ редакторъ: САВА Н. ИВАНОВЪ
Редактори: ПРОФ. Я. АРНАУДОВЪ, Д-РЪ П. Д. СКОРЧЕВЪ и ИНЖ. ХИМ. Н. ПЕНЕВЪ.

РБ 308

ТЕЛЕФОНЪ 326

Строежъ на кораби и всички видове лодки като:
Моторни, рибарски, спортни, луксозни, платноходни и др.
Строежъ, монтажъ и поправка на всѣкакви видове машини и инсталации.
СПЕЦИАЛЕНЪ ОТДѢЛЪ ЗА ЖЕЛѢЗНИ КОНСТРУКЦИИ,
РЕЗЕРВУАРИ И ЕЛЕКТРОЖЕНИ ЗАВАРКИ.
Гарантирана веща и прецизна работа при най-конкурентни цени. 10-2

Произвежда първокачественни памучни прежди

Най-голяма издържливост, еднакво разни
жици, най-износни цени — ето какво отли-
чава българският прежди отъ чуждитѣ.

Предпочитайте българското производство!

ТЪРСЕТЕ ПРЕЖДИТЪ „ЦАРЬ БОРИСЪ“

Продажби чрезъ генералнитѣ представители:

СУЗИНЪ и С-ие А. Д., СОФИЯ — ВАРНА.

КЪМ МОРЕТО И ДУНАВА ЗА НАПРЪДЪКЪ !

ГОДИНА IX. БРОЙ I. — 10
ВАРНА, януарий 1932 г.

За България 150 лв., за чужбина — 200 лева.

УРЕЖДА КНИЖОВНО-ПРОСВѢТНИЯ ОТДѢЛЪ.

кнв. 20912 отд. XIV — 5038

Отдѣленіе 20 лв.
Гл. редакторъ Саво Н. Димитровъ

ГОДИНА ДЕВЕТА.

Съ настоящата книжка печатниятъ органъ на Българския Народенъ Морски Сговоръ — нашето списание „Морски Сговоръ“ — встъпва въ деветата година на своето съществуване. Осемъ години подъ редъ то непрекъснато разпръскваше морска просвѣта въ нашето, останало назадъ въ морско отношение, отечество. Тази първа по рода си у насъ книжовна пропаганда за използване на морето бѣ добре оценена и охотно възприета. Нашето списание получи и продължава да получава устни, писмени и печатни похвали и насърчения, не само отъ нашитѣ съотечественици, но и отъ чужденцитѣ. Наредъ съ това то получи широка и завидна известностъ както у насъ, така и въ чужбина, главно въ срѣдата на съответнитѣ морски организации. Множеството рецензии и отзиви за нашето списание „Морски Сговоръ“, у насъ и въ чужбина, които интересуващото се око не е пропуснало, напълно потвърждаватъ това наше мнение.

Главното Управително Тѣло на Българския Народенъ Морски Сговоръ и респективно Редакционниятъ комитетъ на списанието прие тѣзи похвални отзиви, а също така и указаната му морална и материална подкрепа, като една награда за своя неуморимъ трудъ и като подтикъ за бѣдеща още по-усилена, системна и ползотворна работа за просвѣтяването на българина въ морско отношение. Списанието отъ година на година се увеличаваше по обемъ и подобряваше по видъ и съдържание. То можа да се сдобие съ вещи и изпитани сътрудници, които го отличиха като едно отъ най-сериознитѣ наши списания, издържано въ всѣко отношение. Започнало да излиза презъ 1924 год. месечно само въ 16 голѣми страници безъ корици, то въ края на 1931 година — въ края на своята осма годишнина — привърши съ 24 страници текстъ

и елегантни корици. Сега, въ началото на 1932 г., встъпвайки въ деветата си годишнина, ний сме въ състояние, въпрѣки всеобщата стопанска криза, да го увеличимъ наново по обемъ и да дадемъ на читателитѣ си осемъ страници повече. Въмѣсто досегашнитѣ 24 страници месечно, започвайки отъ настоящия брой, списанието ще излиза въ 32 страници, независимо отъ корицитѣ.

Встъпвайки въ деветата годишнина на списанието и предлагайки на нашитѣ членове, абонати и читатели по-голѣми по обемъ броеве — съ повече морска просвѣта — ний се надѣваме, че нашитѣ усилия и жертви ще бѣдатъ напълно оценени и ще продължаваме да получаваме и за напредъ получаваната до сега широка морална и материална подкрепа. Чрезъ тѣхъ ние ще държимъ нашето списание „Морски Сговоръ“ на нуждната висота за да можемъ да движимъ и разширяваме българската морска идея, което безспорно ще допринесе добри стопански изгоди за нашата страна.

Следвайки височайшия примѣръ на първия морякъ въ България — нашиятъ Върховенъ Покровителъ Негово Величество Царь Борисъ III — нека се заловимъ за планомерна, упорита и непрестанна работа за преуспѣване на нашето мило отечество и въ морско отношение — залогъ за добро международно военно, политическо и стопанско положение.

Съ тия мисли и твърда воля за успѣхъ ние навлизаме въ деветата годишнина на нашето списание и въ началото на новата 1932 година, която нека бѣде за нашитѣ членове, абонати и читатели и за цѣлия български народъ, по-лека, по-щастлива и по-добра отъ предшедстващитѣ.

Варна I.I.1932 г.

Коледуване между моряците въ Созополъ.

Рисунокъ отъ Ял. Мутафовъ, 1932 г.

ЕДИНЪ ЧУЖДЪ ОТЗИВЪ ЗА БЪЛГАРСКИЯ НАРОДЕНЪ МОРСКИ СГОВОРЪ И ЗА НАШЕТО СПИСАНИЕ „МОРСКИ СГОВОРЪ“*)

Започналиятъ да излиза въ края на 1931 год. органъ на ромънската морска организация (по подобие на нашиятъ Морски Сговоръ) подъ название „Морска и рѣчна Ромъния“ въ една статия въ първиятъ си брой подъ заглавие — „Да видимъ какво правятъ другитѣ морски организации“ — дава следниятъ отзивъ за Българския Народенъ Морски Сговоръ и дейността му.

„Хвърляйки единъ погледъ задъ нашитѣ граници, ние бихме могли да се възползуваме отъ опитността на другитѣ държави за да почерпимъ поука.

*) Извадки отъ списанието на Ромънския Морски Сговоръ — „Романия Маритима Ши Флувиала“, година I, брой I, Букурещъ, н. ноемврий 1931 година.

Съ огледъ на тази мисль ний ще проследимъ подъ редъ пропагандната дейность на морскитѣ организации въ всички страни. Ще започнемъ отъ нашата съседка, чийто брѣгове се миятъ отъ слжитѣ води, които миятъ и нашитѣ брѣгове.

Българскиятъ Народенъ Морски Сговоръ се е основалъ въ 1920 год. Той е подъ Височайшето покровителство на Негово Величество Царь Борисъ III. Седалището на организацията е въ Варна.

За да пропагандира идеитѣ си организацията издава списанието „Морски Сговоръ“, редактирано отъ Сава Н. Ивановъ, Професоръ Я. Арнаудовъ, Д-ръ П. Д. Скорчевъ и Инж. хим. Н. Пеневъ. Освенъ списанието, членоветѣ на организацията полу-

чаватъ, също бесплатно и придружаващитъ го отъ време на време брошури отъ „Морска библиотека“, която разглежда теоритични и практични въпроси изъ областта на морския животъ.

Всѣка година организацията разпространява между народа календарчето си и всевъзможни хвърчащи листове за пропаганда на морската идея.

Списанието „Морски Сговоръ“ е илюстрирано. На началната му страница винаги личи девизътъ на организацията — „Къмъ морето и Дунава за напредък“. По неговитъ корици често биятъ въ очи познатитъ на всички моряци мисли: „Море о сѣдинява странитъ, които раздѣля“ — „Който владѣе морето, владѣе свѣта“ — „Бъдещето на България лежи на морето и Дунава“.

Покрай морскитъ статии, списанието дава на популяренъ езикъ сведения върху морскитъ сили на разнитъ държави, разни опитвания и станали събития, откъслещи отъ националната морска история, множество фотографически снимки, богата библиография и данни за морски книги, излезли въ другитъ страни.

По случай празненствата за хилядогодишнината отъ първото българско царство на Царь Симеонъ (927 г.) и петлестъ годишнината отъ освобождението на България (1878 г.) въ списанието сж публикувани важни откъслещи отъ тия събития и една красива историческа композиция отъ художника — маринистъ Ал. Мутафовъ подъ надсловъ — „Една безсънна нощъ на Симеона“. Въ далечината на мо-

рето, призори, се виждатъ силуетитъ на византийскитъ кули и вѣтрилата на въображаемия му флотъ, който ако съществуваше — казватъ българскитъ историци — Царь Симеонъ би завладялъ византийската корона.

Българската морска организация развива своята пропаганда и чрезъ конференции, конгреси, печатни изложения, екскурзии, чрезъ морския си музей и пр.

Презъ лѣтото на 1930 година организацията направи една екскурзия отъ Варна до Кюстенджа съ български параходъ. Нашата организация още не е отговорила на това съседско гостуване.

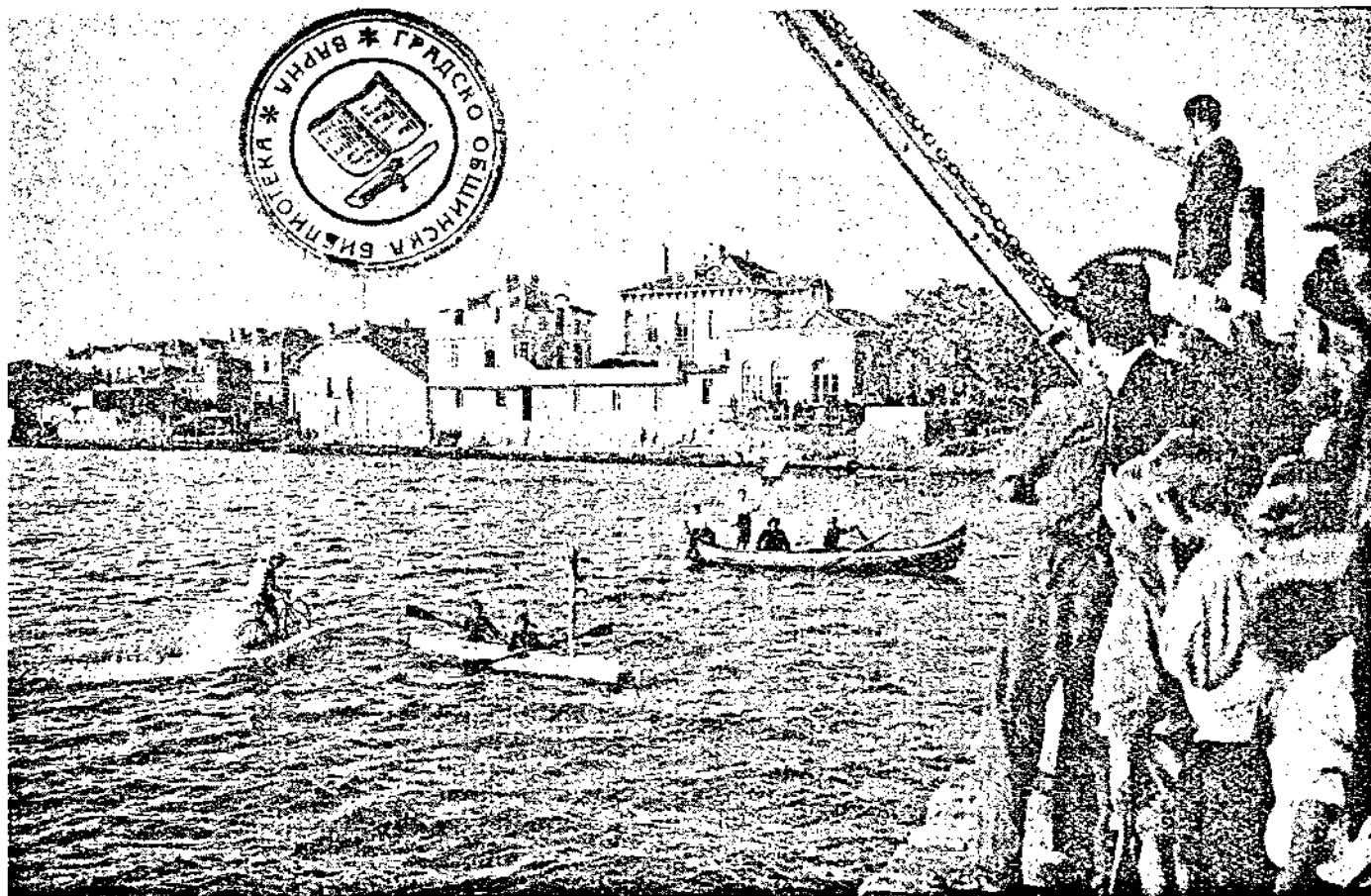
Българската морска организация има и практична дейность, като организиране на лѣтни морски детски колонии, курсове по плаване и гребане. Редовно всѣка година се правятъ състезания по плаване и гребане въ Варна, Бургазъ, Месемврия или на Дунава.

Въ Созополъ има рибарско училище и кооперация за износъ на риба. Край Варна има морски санаториумъ за слаби деца.

Българската морска организация, макаръ и много млада, изглежда да е много силна. Тя се сочи като една отъ най-дейнитъ организации въ България. Въ нея членуватъ около 5,000 души, отъ които около 400 сж жени.

Дейността на тази морска организация заслужава пълна адмирация.

Превела: Р. Панчева.

Българска изобретателность. Морското колело на Николай Димитровъ отъ Анхиало, построено отъ самия него. Демонстрация на изобретението му въ морето.

Фот.—Калъчевъ, Анхиало 1931 г.

В. Игнатовъ.

ПРОТЕСТЪ.

Думата ни е за резолюцията на V. редовенъ конгресъ на Съюза на българските моряци, напечатана въ брой 74—75 на „Морски Ратникъ“. Между другитѣ решения на конгреса гласуванъ е протестъ срещу дейността на „Морския Сговоръ, който въ голѣма степенъ е билъ причина за прокарването на този пакостенъ за търговското корабоплаване и морьчество законъ, въ който е вложена съсловна тенденция, вредна за народното ни морско благосъстояние“.

Срѣдната на „Морски Ратникъ“, или по-право на неговитѣ редактори, ни е известна още отъ мартъ месецъ. Ние смѣтахме обаче, че въпроситѣ отъ тогава се уясниха, за да нѣма нужда да се всѣва разногласие между две сродни организации, които по разни пѣтища следватъ една обща целъ — морско законодателство, което да създаде условия за укрепване и развитие на нашето корабоплаване.

Гласуваната резолюция, обаче, идва да подчертае, че недоразумението, създадено поради субективни схващания, е намѣрило отзвукъ въ срѣдата на съюза на българските моряци. Това налага уяснение на нѣкои въпроси.

Законъ за търговското корабоплаване е замисленъ много преди създаването на Българския Народенъ Морски Сговоръ. Войнитѣ отложиха и хвърлиха въ забвение този въпросъ. Б. Н. М. С. го издигна наново още съ образуването си и не престава да се занимава съ него и сега, следъ създаването му въ този видъ, въ който той се намира.

Въ края на 1925 год. една конференция разгледа за пръвъ пѣтъ единъ проектъ отъ този законъ. На тази конференция бѣше поканенъ и Б. Н. М. С. чрезъ свои представители. Той отъ своя страна настоя, въпрѣки съпротивата на нѣкои органи отъ Дирекцията на Желѣзницитѣ и Пристанищата, да бѣде поканенъ и Съюза на моряцитѣ. Тогава, поради субективни съображения и съпротива отъ товаренитѣ да свикатъ въпросната конференция, се наложи чрезъ намѣсата на самия министъръ, да се извика представителъ отъ Съюза на моряцитѣ. Спора по този въпросъ се изроди на лична почва и това наложи Съюза на моряцитѣ да замѣнятъ първоначално опредѣления свой представител съ лице, което не е на служба въ Пристанищата.

Така първиятъ проектъ отъ този законъ стана достояние и на организацията, която се засѣга най-много отъ него, т. е. на Съюза на моряцитѣ.

Презъ мартъ 1929 год. закона бѣше внесенъ въ Народното Събрание и безъ да се дебатира на първо четене по желание, изказано отъ респективния министъръ, той се препрати въ парламентарната комисия по М-вото на Желѣзницитѣ.

Тази комисия има достатъчно време да го проучи и да направи необходимитѣ измѣнения. По-вече отъ 4 месеца закона бѣше обектъ на сериозни разисквания, а две годишното му стоене въ камарата бѣше достатъчно за да се направятъ всички необходими поправки. Какви постѣпки е правилъ презъ това време Съюза на моряцитѣ намѣ не е известно.

Законопроекта бѣше изпратенъ както на Съюза на моряцитѣ, така и на нѣкои отъ редакторитѣ на „Морски Ратникъ“ и командиритѣ на търговски параходи. Настойчивитѣ подсъщания да дадатъ

материалитѣ си, за да се застѣпи тѣхното схващане въ комисията, най-после се завършиха, като единъ отъ редакторитѣ на „Морски Ратникъ“ врѣчи едно „Изложение на Съюза на българските моряци по законопроекта на търговското корабоплаване“.

Това изложение бѣше взето подъ внимание отъ членоветѣ на парламентарната комисия и се внесоха доста поправки въ закона.

Като се знае процедурата въ такива случаи, вмѣкването на поправки не бѣше така лесно. Парламентарната комисия въ болшинството си е отъ хора незапознати съ третираната материя. Заинтересованото ведомство, въ лицето на своитѣ представители, които бѣха изработили първоначалния проектъ, виждаше въ всѣка поправка покушение срещу цѣлия законъ. Често пѣти аргумента имъ „ще се наруши цѣлата система на закона, ако се внесе макаръ и дребна поправка“, бѣше решаващъ за останалитѣ членове отъ комисията. Амбицията на авторитѣ на закона да сж го разработили най-подробно често пѣти бѣше прѣчка, а станалия вече традиционенъ споръ между моряци и инженери по този въпросъ, правѣше положението на предложителитѣ на поправкитѣ деликатно.

Становището на членоветѣ отъ комисията, които говориха по този законъ въ камарата, се вижда и въ „Морска библиотека“ № 14, приложена къмъ кн. 6. на сп. „Морски Сговоръ“ отъ м. г. Тѣ не сж далечъ отъ схващанията на Б. Н. М. С. по сѣщия въпросъ.

Преди да бѣде приетъ закона на второ четене, новонапечатания отъ парламентарната комисия проектъ наново се изпрати на Съюза на моряцитѣ и на отдѣлни негови членове за да се запознаятъ съ всички нови поправки.

Б. Н. М. С. нѣколко пѣти покани Съюза на моряцитѣ въ лицето на председателя му да дадатъ мнението си по него. Съ № 76 отъ 23.1. това се направи и писмено. Назначаваната нѣколко пѣти среща между членове на Г. У. Т. и представители отъ Съюза на моряцитѣ се отлагаше поради мотива, че представителитѣ на Съюза на моряцитѣ сж заети. Само една среща се състоя съ тѣхъ въ канцеларията на Гл. Упр. Тѣло на Б. Н. М. С. На нея присѣдствуваха отъ Съюза на моряцитѣ г. г. Каракостовъ, П. А. Шишковъ, и А. Тарговъ. Тѣ поискаха разяснение по нѣкои членове, като преимущественно се спрѣха на глава V. отъ закона. Следъ като имъ се обясни закона и главно въпроса за цензоветѣ, тѣ заявиха, че други сѣщественни поправки нѣматъ. Поискана имъ се още една среща за да се разгледа членъ по членъ цѣлия законъ. Те не се явиха втори пѣтъ, въпрѣки нѣколкократнитѣ покани устно и по телефона.

Така се завърши участието на Съюза на моряцитѣ въ създаването на закона за Търговското корабоплаване. Изпълнилъ ли е Б. Н. М. С. своя дългъ къмъ най-близката му организация се вижда добре. Можеше ли да направи той нѣщо повече отъ това?...

Странно е въ случая петъ годишното мълчание по този въпросъ на Съюза на моряцитѣ, за да се излѣе на края въ протестъ, срещу кого? Срещу организацията, която непрекъснато издига повикъ за морско законодателство и която по своя инициатива предизвиква нѣколко пѣти Съюза на моряцитѣ да се изкаже по закона.

Какъ да си обяснимъ това странно държание на цѣла една организация, която най-силно е заинтересована отъ този законъ?

Какви покани чакаха водачите ѝ за да се изкажатъ по закона? Имало ли е случай, когато нѣкоя организация е канена да законодателствува? Не можемъ да не отбележимъ, че протеста, колкото неправилно толкова и тенденциозно насоченъ срещу Морския Сговоръ, преследва цели, които се криятъ въ професионално егоистични мотиви. Използвайки всички аргументи на Б. Н. М. С. срещу нѣкои недостатѣци на закона, изтъквани тѣ често, „Морски Ратникъ“ ги обръща и насочва срещу Б. Н. М. С. Братската намъ организация разбива отворена врата. Защо мълчи по ролята на съчинителитѣ на този законъ? Господата отъ управата на Съюза на моряцитѣ, нѣкои отъ които сж органи на Дирекцията на Пристанищата, бѣха ли сондирани отъ службата си, която съставляваше този законъ? Протестираха ли срещу това negliжиране? Нѣкои отъ тѣхъ бѣха длѣжни и служебно да подигнатъ въпроситѣ, които ги интересуватъ. Изпълниха ли тѣ длѣга си като добросъвестни членове на своята организация, та следъ това да отправятъ протеститѣ си къмъ тѣзи, които неуморно и твърдо отстояватъ общото становище? Ние бихме оправдали негодуванието на Съюза на моряцитѣ до толкова до колкото се отнася то до неговитѣ чисто професионални интереси. Той е длѣженъ да ги защитава най-силно. Закона, който цели общественитѣ интереси, несъмнено ще засегне нѣкои негови членове съ ограниченията, които налага. Това обаче не може да бѣде причина за да се отрича изцѣло закона. Нека не се сърди за това на Б. Н. М. С. Ние и днесъ издигаме гласъ, че се налагатъ поправки. Тѣ ще се наложатъ отъ живота. Съвършенъ законъ никога не може да има. Но ще отрече ли нѣкой, че все пакъ е за-

Гр. Ив. Грозевъ.

НАШАТА РИБАРСКА ПОЛИТИКА.

За риболовството у насъ още следъ освободението се е замислило и затова още презъ 1883 г. сме се сдобили съ първия законъ за риболовството, който, ако и сега внимателно се разгледа, ще се признае, че за времето си е съдържалъ всички материя за единъ модеренъ риболовъ. Следъ време се е наложило измѣнението на закона и ний виждаме, още презъ 1894 г. е билъ събранъ материалъ за изработване новъ законъ за риболовството. Така събирания материалъ е билъ подхвърлянъ редъ години и е попълванъ съ все нови и нови работи, до като едва презъ 1922 год. се сдобиваме съ втори законъ за рибарството. Може да се каже, че съ туряне въ действие на тоя законъ, е вече подъ критика и нашата рибарска политика. Страничитѣ на списанието не ни позволяватъ въ подробности да разглеждаме политиката ни по рибарството и детайлно да се спремъ на тоя сервизъ отъ освобождението до днесъ, но интересующия се четецъ ще има възможность да проследи това въ нашата книга „Рибното стопанство у насъ и въ чужбина“, която книга тѣкми тая година да излѣзе отъ печатъ. Тука съ нѣколко реда искаме да отговоримъ на статията на г. Проф. Консуловъ, публикувана въ брой 3 на сп. „Морски Сговоръ“ отъ 1931 г.

Г-нъ Консуловъ твърди, че ний и до сега нѣмаме ясна програма за работа въ областта на ри-

бларството. Преди всичко, каква е целта на едно рибно стопанство? Да се използватъ наличнитѣ водни басейни най-интензивно, безъ да се нахвърнява рибния запасъ въ тѣхъ. Значи, въ основата си играятъ роля наличнитѣ водни басейни за дадена страна и тѣхното рибно богатство. Тукъ веднага се явява за разрешение задачата — проблема на рибарството у насъ, или съ други думи, какви сж нашитѣ водни басейни отъ които получаваме риба и да направимъ единъ балансъ на това рибно богатство. Ний и другъ пѣтъ сме изтъквали, че естественитѣ водни басейни, отъ които получаваме риба, сж р. Дунавъ и Черно море. И единиятъ, и другиятъ воденъ басейнъ иматъ риба, която е далечъ отъ да задоволи нуждитѣ ни отъ рибна храна. За да попълнимъ наличната нужда отъ риба, ний горещо препорѣчваме въвеждането у насъ на риборазвъждането и то дребното, защото условия за едро рибовѣдство ний нѣмаме поради липса на едри земледѣлски стопанства (вижъ „Ръководство по Рибовѣдството“ отъ Гр. Ив. Грозевъ стр. 6). Г-нъ Консуловъ, обаче, ни възразява, че сме на кривъ пѣтъ, защото рибовѣдството не е доходно. Даннитѣ, които има г-нъ Консуловъ и които ни дава въ статията си, не сж върни — никжде рентабилность на декарь нѣма по 3—7 кгр. риба годишно, а най-малко 20—25 кгр. и достига до 50—60 кгр. и то при естествена храна, безъ изкуствено подхранва-

Има още много празноти, които подлежи да бждатъ запълнени. За 5 години не се постига извоюваното съ столѣтия другаде. Елате заедно да отстояваме общитѣ интереси на морска България. Но при едно условие: пълно и искрено сътрудничество. Нека не се търси чия е заслугата за известна придобивка и нека не се подценяватъ умишленно успѣхитѣ. Егоистично професионалнитѣ интереси трѣбва съзнателно да се подчинятъ на общественитѣ такива и да не се спекулира съ въпроси, които малко сж познати на широкото общество. Обективна критика и дълбоко проникване въ въпроситѣ съ огледъ на нашата действителность, а не безогледно копиране на чуждото. Тогава не ще има погрѣшно адресирани протести и неумѣстни срѣдни.

Ако Съюза на моряцитѣ намира, че е пропусналъ да се намѣси и внесе своето гледище въ закона, трѣбва старателно да издири виновнитѣ за това отъ своята срѣда и имъ отдаде заслуженото, безъ огледъ на положението, което тѣ заематъ въ този съюзъ. Това се налага отъ справедливостта следъ обясненията, които даваме. Иначе ние оставаме съ впечатлението, че цѣлия конгресъ на тѣй близката намъ организация е жертва на изкусна диверсия отъ страна на тѣзи, които бѣха длѣжни да представляватъ организацията.

Въ общественитѣ борби алармитѣ даватъ времененъ ефектъ. Истинскитѣ придобивки сж резултатъ на упоритъ трудъ, доказана компетентность и справедливо отнасяне къмъ заслугитѣ на другитѣ.

Дано бждемъ разбрани!

В. Игнатовъ.

не, а въ последния случай, т. е. съ изкуствена храна, достига до 100—120 кгр. приръстъ на декарь (вижъ „Рибовъдство“ отъ проф. Елеонски 1927 г. стр. 15). Като се вземе предъ видъ нашето топло и продължително лѣто, имаме основание да твърдимъ за много по-голямъ рандеманъ. Да вземемъ обаче, 30—35 кгр. на декарь, то значи доходъ къмъ 900 лв. бруто, или чистъ доходъ 700—800 лв. на декарь. Коя земледѣлска култура дава сега такъвъ доходъ и то като се има предъ видъ, че ний препоръчваме отъ стопанство по 30—40 декара да се отдѣлятъ за рибници 2—3 декаря и то ония мѣста отъ стопанството, които не сж годни за друга култура! Не е вѣрно твърдението на г. Консуловъ за доходността отъ чехскитѣ рибници — само ония въ Требони съ пространство 130,000 дк. иматъ годишно производство 900,000—1,000,000 кгр. (вижъ „Докладъ за изучаване експлоатацията на държ. гори въ Чехия отъ Ив. Сокачевъ 1930 г.“ стр. 10). Въ Чехия рибницитѣ презъ 1927 година сж дали доходъ надъ 3,500,000 кгр. риба безъ изкуствено хранене (вижъ „Studia rybnarství“ отъ проф. Kostomarov стр. 32). Въ сжщата книга има данни за следнитѣ рибници:

Унгария съ рибници 90,000 декара.

доходъ 2,300,000 кгр.

Югославия съ 52,000 декара.

доходъ 1,700,000 кгр.

и то данни все за рибници безъ изкуствено хранене.

Професоритѣ Štepan и Hapoc отъ рибоводната школа въ гр. Водняни — Чехия, даватъ въ своитѣ трудове срѣденъ годишенъ приходъ на декарь 40 кгр. риба при естествена храна.

Така че дребното шараново риборазвъждане е доходна работа и ний смѣло го препоръчваме, а за дребното пастървно рибовъдство не може и дума да става, че не е изгодно за нашитѣ планински мѣста и на г. Консуловъ, който е добъръ туристъ и голѣмъ любитель на природата, ний препоръчваме, когато обикаля Рила, да се отбие въ рибнитѣ стопанства край Чамъ Кория и да вземе смѣтки за доходността на тия стопанства, особено, стопанството на г. Бързановъ.

Несериозно е твърдението на г. проф. Консуловъ, че създаденитѣ по наша препоръка рибници, ще сж гнѣзда за маларията! Ний препоръчваме рибници не съ застояла вода и заприличали на тресавища, а рибници модерни съ протичаща вода и то за шарановитѣ рибници, а за пастървнитѣ рибници, тамъ вече се знае, че водата на 24 ч. обязательно трѣбва да се промѣня! И Югославия е маларична страна, обаче, тамъ отъ 5—6 години усилено се въвежда риборазвъждането, безъ да се боятъ отъ маларията, защото за последната нѣма мѣсто при модерни рибници.

По нататъкъ г. Консуловъ, въ статията си, говори за рибното богатство на Черно море, като свързва това съ проучванията, направени отъ холандцитѣ презъ 1926 г. Ний навремето отговорихме по това на г. Консуловъ, но на нашата статия не се даде мѣсто. Ако това бѣше направено тогава, нѣмаше сега да се връща г. Консуловъ на сжщия въпросъ. Ний твърдимъ, че у насъ, предъ нашето Черноморско крайбрежие риболова на мѣстни риби е слабъ и отъ значение е само риболова на пасажнитѣ риби, но и тѣ се движатъ край насъ въ сезони, които рѣдко позволяватъ една спокойна ловидба. Въпросътъ за риболова въ Черно море къмъ ромънскитѣ и руски брѣгове, намъ сега

за сега не ни е отъ значение, защото той може да е предметъ само на едно организирано едро индустриално риболовство, условия за такова риболовство сега нѣмаме, при тая бушуваща стопанска криза!

Г-нъ Консуловъ се връща на начина, по който биле правени въпроснитѣ проучвания отъ холандцитѣ — разберете, г. Консуловъ, единъ пътъ за винаги, че съ заповѣдь № 4138 отъ 29.VII.1926 год. ние бѣхме натоварени да изработимъ програма за проучванията, които ще станатъ предъ нашето крайбрежие и въ нашитѣ води и че правителството не е давало съгласието си, да се харчатъ пари за проучвания къмъ добруджанскитѣ и кримски брѣгове. Вънъ отъ това, ние още единъ пътъ отъ името на комисията заявяваме, че никога холандцитѣ не сж правили искания да правятъ пробна ловидба вънъ отъ нашитѣ води. Въ доклада на комисията стр. 46, е казано, че не се направиха пробни ловидби за пасажнитѣ риби, защото холандцитѣ нѣмаха риболовни уреди за такава ловидба — тѣ бѣха дошли само съ тралъ — тъй че не комисията е виновна, че не се направиха опити и съ плаващи мрежи за пасажнитѣ риби. Действително, наложително е да се произведе по това една анкета и ний предлагаме тази анкета да направи г. Консуловъ въ присѣдствието на тогавашния директоръ на холандското д-во г. Де Буръ, или най-малко, отъ него да се взематъ писмени данни.

Толкова по богатството на Черно море.

По онова на Дунава ще споменемъ, че то става все по-слабо и по-слабо съ изгубване на заливнитѣ мѣста, които сега се пресушаватъ и поради обстоятелството, че по р. Дунавъ става извънредно усилено пароходно движение, което прѣчи на живота на рибитѣ и на тѣхната ловидба. Голѣми оплаквания по това има отъ страна на ромънскитѣ, унгарскитѣ и австрийски риболовци, но едва ли ще се помогне нѣщо, тъй като се знае, че колкото паракходството въ единъ воденъ басейнъ е развито, толкова по-вече риболовството тамъ запада.

Друга безпжтица г. Консуловъ намира въ работитѣ на Рибарското училище. Последното е създадено при изключителни условия и не така както се проектираше презъ 1914 год., на чисто практически начала, а по условия, създадени следъ общоевропейската война и начини, наложени ни и за които тука не може да се говори. Въ всѣки случай, досегашнитѣ възпитаници съ голѣми трудности и неприятности сж настанени въ кооперация въ Созополъ и сега за сега не сж по-зле отъ технитѣ другари, завършили други професион. училища и гимназии. Колкото за дефектитѣ въ Рибарското училище, тѣ скоро ще се разгледатъ отъ висшия рибарски съветъ и ще се види, ще остане ли училището при сегашната система, или не, и каква насока ще му се даде за въ бъдеще. Несериозно е подмятането на г. Консуловъ за нѣкакви си стари мрежи въ свръзка съ училището и кораба му. За тия мрежи г. Консуловъ можеше да вземе сведения отъ председателя на Б.Н.М.С., г. П. Стояновъ и отъ члена на сжщия сговоръ, г. К. Скутуновъ, които ще потвърдятъ, че мрежитѣ сж вземени отъ комисията по покупка на кораба — на която тѣ бѣха членове — съвсемъ нови и нѣкои отъ тѣхъ и сега сж такива, защото не сж употребявани.

Ний и по горе споменахме, че, като се вземе предъ видъ крайната целъ на рибното стопанство, начертава се и програмата за постигане на тая

цель, а въ това начертване се състои и рибарската политика на дадена страна. Сега за сега политиката на службата по рибарството у насъ е:

1. Използуване рибния запасъ, колкото го имаме въ нашето черноморско крайбрежие (въ териториалнитъ и нетериториалнитъ води) и то главно да можемъ да използваме гостуването на пасажнитъ риби;

2. Използуване рибния запасъ на заливнитъ мѣста въ крайдунавската равнина — останали следъ пресушаването; и

3. Широко проагитиране между населението за въвеждане у насъ на риборазвъждането, което ще попълни липсата на риба и спре вноса на такава.

Сервиза по рибарството отъ 1 априлъ 1931 г., съгласно бюджета за 1931/1932 год., е самостоятеленъ Инспекторатъ при Министерството съ единъ персоналъ отъ 6 челоука въ Централата и 75 въ провинцията. Цѣлия персоналъ е класиранъ по таблицитъ за щатове отъ 1922 год. съ изискуемия се образователенъ и служебенъ цензъ. Работи се правилника за прилагане закона за рибарството, съгласно последното измѣнение отъ 1930 г., който правилникъ, следъ разглеждане отъ вишия рибарски съветъ презъ м. септември 1931 г., ще бжде турнатъ въ действие.

Не можемъ да си обяснимъ, защо и какъ може г. проф. Консуловъ, при съвременнитъ нужди на рибното стопанство, при неговитъ методи за рационализация, които въ основата си поставятъ за

Професоръ Д-ръ Ст. Консуловъ.

задача *най-строги научни проучвания* на воднитъ басейни, съ които се разполага — какъ може да препоръчва за ръководители на рибния сервизъ моряци, хора на стихията и пр. и пр.! Интересно ще е следъ време, като се проучва историята за развитието на нашето рибарство, какъ ще си обясняватъ такова едно мнение, и то на професоръ — естественикъ, който иска специалиститъ по рибарството и ихтиолозитъ — естественици, да замѣни съ моряци, които да се борятъ съ стихиятъ, когато такава организация никждъ нѣма и когато на всѣкжде рибарството се ръководи отъ специалисти и ихтиолози.

Въ заключение ще споменемъ, че ще се допринесе извънредно много за повдигане на рибарството, не чрезъ изнасяне на недовѣрени данни, а чрезъ една съвмѣстна дейностъ на всички, които иматъ отблизко този народенъ поминѣкъ, както Б. Н. Морски Сговоръ, Български Рибарски Съюзъ (съ морската и рѣчна секции) и пр. и пр. Службата по рибарството чака подкрепа отъ тия организации, като желае нейната дейностъ да се подхвърля на критика, но критика обективна, защото само отъ такава безпристрастна критика службата ще добие полза и насърчение. Никога хората, които ръководятъ въпросната служба, не мислятъ, че въ ръководенето на сервиза не грѣшатъ — не грѣши само оня, който не работи.

Гр. Ив. Грозевъ.

ОЩЕ ЗА БЕЗПЪТИЦАТА ВЪ НАШЕТО РИБАРСТВО.

Помѣстената въ настоящия брой на списанието „Морски сговоръ“ статия отъ началника на бюрото по рибарството, г. Грозевъ, подъ заглавие „Нашата рибарска политика“, налага едно критично разглеждане, защото следъ едно бездействие въ продължение на десетки години, сега, подъ ударитъ на критиката, бюрото почва да търси нѣкакви пѣтица за дейностъ и като не е въ състояние или не желае да схване правилния пѣтъ, посочва на държавата едно съвършено погрѣшно и опасно направление. До сега бюрото бѣше за повечето негови началници една синекюра: никой не ги закачаше, понеже министритъ не разбираха отъ този рессъръ; загубата бѣше само напразно харченитъ срѣдства отъ бюджета. Сега вече то става еднаопасностъ: може да тикне държавата и нашето селско население въ единъ пѣтъ, който ще му коства разочарование, материални щети и съсилване на здравето. Ние сме длъжни да предупредимъ за тази опасностъ.

Думата ни е за общата насока, която сегашниятъ началникъ на бюрото, г. Грозевъ, иска да даде на рибарството у насъ: вмѣсто да насочимъ усилията си за издигането на морското риболовство, като отидемъ въ интернационалитъ води, дето има много риба, той иска да насочимъ всичката си енергия, за да накараме селянитъ да отдѣлятъ по 2—3 декара отъ земята си, за да я обърнатъ въ изкуствени рибници. Ще разгледаме този въпросъ отъ две страни: по отношение на доходностъ и по отношение на опасността отъ малария, която такова рибовъдство би представлявало.

Г-нъ Грозевъ не се съгласява съ мене, че рибовъдството има смисълъ тамъ, дето има земи, които не биха могли по-добре да се използватъ за земеделски цели. Не били вѣрни даванитъ отъ мене

цифри за *действителната* доходностъ отъ рибовъдството и ни посочва цифри, нѣколкократно повисоки. Посочва и съчинения, дето били дадени високи цифри за добива отъ рибовъдството.

Подчертавамъ, че даденитъ отъ мене цифри за доходността на рибовъдството въ Чехия сж събирани *на самото мѣсто*, въ най-голямото чешко стопанство, въ Тжебонъ. Тѣзи цифри ми даде самиятъ директоръ, г. Шуста. Когато му зададохъ допълнително въпроса: каква доходностъ той би очаквалъ отъ нашитъ възможни бждещи рибници, при българското по-продължително лѣто, тѣй ми даде следния отговоръ. „Ще имате навѣрно по-голямъ добивъ отъ насъ; като подхранвате съ лупинъ, пѣдъзванъ се, че ще може да разчитате на двадесетъ килограма на декаръ годишно“. Това е реалността, това е преценката на човѣкъ — специалистъ, който цѣлъ животъ само съ рибовъдство се занимава, синъ на стария Шуста, вече покойникъ, който основа рибовъдството въ Чехия. Да се посочватъ рекордни постижения, както прави г. Грозевъ, е недопустимо за единъ отговоренъ началникъ, защото такива цифри могатъ само да заблудятъ българския селянинъ, да го увлекатъ и разорятъ. Посочва ни г. Грозевъ, че нѣкой професоръ постигналъ 90 или 100 кгр. добивъ риба на декаръ годишно. Ако г. Грозевъ направи сжщата справка за житото, ще намѣри, че е постигнато 400 и повече кгр. на декаръ годишно. А колко *въ действителностъ* изкарва селянинътъ у насъ, което единствено е важно за него? — Около 120 кгр. Много естествено е, че по отношение на рибовъдството въ литературата ще има дадени твърде различни цифри и на отговорния началникъ е длъжностъ не да търси максималнитъ отбелязани цифри, но *реалнитъ, срѣднитъ*. Такива ще намѣри въ *практическитъ* ужитвания за се-

ляниитъ, какъ да използватъ дребнитъ блата а рибовъдство. Предъ мене е такова едно ръководство отъ *Walt*-г: „Използуване на шаранитъ въ малкитъ блата. Кратко ръководство за използване на малкитъ селски, домашни, полски и горски блата съ редовно поставяне въ тяхъ на бързо растящи шарани“. Нали точно за такива блата ни говори г. Грозевъ, че трѣбвало да се създадатъ въ България? А ето каква е действителността (стр. 53). Споредъ качеството си тѣзи рибници се раздѣлятъ на петъ категории. 1). Твърде слабо доходни, съ по-малко то 2.5 кгр. добивъ годишно на декарь. 2). Слаби рибници, съ 2.5 до 5 кгр. добивъ годишно. 3). Срѣдно доходни, съ 5 до 10 кгр. добивъ годишно. 4). Доброкачествени блата, съ добивъ 10 до 20 кгр. на декарь. 5). Най-доброкачествени блата, които даватъ годишно 20 до 40 кгр. риба на декарь. Дали е вѣроятно, че българскиятъ селянинъ, който никога не е видѣлъ риба, ще постигне срѣдно добива на най-доброкачественитъ блата? Не е ли най-правилно да допустнемъ, че добивътъ на нашия селянинъ ще бжде около срѣдния добивъ на блатата въ чужбина? А това значи една доходност отъ 7.5 кгр. риба на декарь годишно, когато пъкъ г. Грозевъ си прави сметкитъ при единъ срѣденъ добивъ *най-малко* отъ 30—35 кгр., което е по-вече отъ добива и на най-доброкачественитъ рибници въ чужбина, споредъ горната таблица.

При своята пропаганда на рибовъдството г. Грозевъ иска да докаже, че само по този начинъ рибата у насъ ще поевтинѣе, ще стане, значи, поевтина поне отъ месото. Днесъ месото струва 14—20 л. кгр. Ако рибовъдството се развие, както иска г. Грозевъ, нека даже допустнемъ, че цена а на рибата нѣма да спадне при днешнитъ условия по долуга отъ 15 л. кгр. При срѣдна доходност на рибницитъ ще имаме единъ добивъ отъ 110—115 л. на декарь годишно. Но нека допустнемъ, че всички наши селски рибници ще дадатъ срѣденъ доходъ по-голямъ отъ срѣдния другаде, даже около 15 кгр. годишно на декарь, което прави 220—230 лева. А при другитъ земеделски култури, безъ никакви нововъведения, селянинътъ получава днесъ 350—600 л. бруто доходъ и по-вече, който не отстъпва на дохода и отъ най-доброкачественитъ рибници по горната таблица.

Нека кажемъ нѣколко думи и за развъждането на пъстървата у насъ. Тя може да бжде култивирана само въ балканскитъ мѣста, дето има сравнително студена вода, и на *първитъ* развъдници ще даде навѣрно много добъръ доходъ. Днесъ въ София луксознитъ ресторанти купуватъ такава пъстърва по 180—200 л. кгр. Но какво количество, на такива цени, може да се харчи? Сега се харчатъ едва нѣколко десетки или стотици кгр. Нека почнатъ да работятъ повече такива рибници, нека почнатъ да се предлагатъ нѣколко хиляди кгр. пъстърва, и цената и ще отиде стремглаво надолу. Но ние говоримъ тукъ за издигането на едно *масово национално риболовство или рибовъдство*, което и сега ни дава 5,000,000 кгр. риба и което количество ние считаме недостатъчно. А съ какво ще се измени положението, ако вмѣсто нѣколко десетки или стотици кгр. почнатъ да се произвеждатъ още хиляда или нѣколко хиляди кгр. пъстърва? Фактътъ, че когато говоримъ за засилването на националното ни риболовство, като срѣдство за подобрене прехраната на маситъ, г. Грозевъ ни говори за развъждането на пъстърви, не

показва ли, че той още не е можлъ да схване проблемата за риболовството въ нейната широта?

По отношение на опасността отъ малария при засилването на рибовъдството, статията на г. Грозевъ има нужда отъ основни корекции. Не може да се иска отъ г. Грозевъ да познава и тази материя, обаче той е билъ длъженъ да се консултира при сведущи лица или въ литературата, преди да дава нѣкакви заключения. Ако бѣше сторилъ това, той щѣше да научи следното. Пускането на текуща вода въ рибницитъ не представлява никакво неблагоприятно условие за развитието на маларийнитъ комари, напротивъ, последнитъ предпочитатъ блата като рибницитъ, съ плитки дъна, травясаи, съ чиста вода, която се нагрѣва отъ слънцето. По отношение на маларията блатата сж толкова по-опасни, колкото сж по-близки до населенитъ мѣста, каквото ще бжде именно случаятъ съ рибницитъ въ селата. Наистина, нѣкои риби преследватъ ларвитъ на комаритъ, обаче, за съжаление, това не правятъ шаранитъ, които именно ще се развъждатъ изкуствено.

Въ Югославия, която била маларична страна, казва ни г. Грозевъ, имало рибници, които се развивали добре. Но г. Грозевъ не може да не знае, че Югославия обема не само маларични мѣста, като Македония, но и цѣли области, като Хърватско и др., които сж изобщо чисти отъ малария, и кждето именно вирѣе рибовъдството. Въ маларична Македония нѣма рибници, тамъ санитарнитъ власти нѣма да ги позволятъ.

А кжде въ България е чисто отъ малария? Само въ балканскитъ мѣста. И никой нѣма нищо противъ въ тѣзи мѣста, кждето това е възможно, да се устройватъ рибници които ще бждатъ предимно за пъстърва. Но съ такива ли балкански рибници г. Грозевъ смѣта да разрешава проблемата на българското риболовство, да получи милиони кгр. риба, която, като се прибави къмъ сегашнитъ петъ милиона, да задоволи нуждитъ на населението, да докарва евтина риба на пазара?

Всѣки неспециалистъ, като следва само своята логика ще дойде до правилното заключение, че мисълта за издигането на българското риболовство чрезъ създаване на дребно селско рибовъдство, е една нещастна мисълъ. И човѣкъ не може да не се чуди, какъ е възможно човѣкъ, който заема отговорно мѣсто да говори подобни работи?

А защо държи таково поведение началникътъ на рибарското бюро? За да се противопостави на естествения развой на морския ни риболовъ. Съзнавамъ, че това е силно казано, но ще наведе доказателства.

Г-нъ Грозевъ планомерно и понѣкога недопустимо се противопоставяше на изучаванията отъ страна на холандцитъ върху възможноститъ за създаване модеренъ риболовъ въ Черно море. Когато холандското консулство официално поиска отъ г. Грозевъ сведения, кога започва и кога свършва риболова на скумрии, той вѣрно отговори, че започва къмъ края на септемврий и свършва презъ декемврий. Когато обаче на следната година холандската компания „*Нордерлихт*“ искаше да започне тѣзи изучавания, за да ги осуети и като бѣше забравилъ какво е писалъ предната година, г. Грозевъ писа на сжщото консулство *въ началото на септемврий*, че риболовътъ е вече къмъ края си. Съ насмѣшка, предъ свидетелъ, холандскиятъ вице-консулъ ми показваше дветѣ писма на г. Грозевъ. Показа ни и нѣщо повече.

Когато, въпреки противодействието на г. Грозевъ, холандцитъ започна изучавания, писмото от министерството носеше само подписа на г. министра, а подписа на г. Грозевъ беше съ ножъ изрѣзанъ. Чудно ли е тогава, че при такова отнасяне на г. Грозевъ къмъ изучавания на риболовството на Черно море, които се намираха подъ негова директива като председател на рибководната комисия, можаха да бъдатъ компрометирани?

Подписътъ на г. Грозевъ стои подъ единъ пораншенъ докладъ, въ който се казва, че условията за дѣнно риболовство чрезъ тралове ставатъ все по-неблагоприятни, колкото се отива отъ Варна на югъ. А председателствуваната отъ г. Грозевъ комисия на кара холандцитъ да работятъ *само* на югъ отъ Варна. Притиснатъ отъ критиката, сега г. Грозевъ иска да се скрие задъ своя министъръ: въ заповѣдта по министерството било писано изучавания да се правятъ *само предъ нашето крайбрежие*. Ами кой не знае, че заповѣдитъ за подписъ на министра, особно по чисто специалнитъ, технически въпроси, какъвто е и този за изследването на риболовството, се приготвятъ отъ съответния началникъ и подаватъ за подписъ на г. министра? Самиятъ опитъ за скриване задъ министра не издава ли вече чувство на гузностъ?

Следъ приключването на изучавания комисията тържествуваща излизе предъ обществото съ изложение, че, както вѣрно тѣ предполагали, въ Черно море нѣмало условия за добро риболовство. Но около това време техническиятъ директоръ на изучаванията, холандецътъ г. Де Буръ, при посещението, което ми направи заедно съ холандския вице-консулъ, въ присѣдствието на главния секретаръ на Б. Н. М. С., изказа съжаленията си, че не му дали възможностъ да прави изследвания северно отъ Варна, дето именно се очаква по-вече риба, но въпреки всичко счита, че пакъ въ Черно море има условия да се започне модеренъ риболовъ. И наистина, щомъ той се освободи отъ зависимостта на комисията на г. Грозевъ, веднага корабътъ му замина на северъ отъ Варна и констатира изобилие на риба: само въ една нощъ е улавялъ риба за 600,000 лей!

Н. Найденовъ.

ЖИРОСТАБИЛИЗАТОРЪ.

Отъ малката лодка до океанския параходъ, всички кораби се клатятъ. Видътъ и силата на това клатене зависятъ отъ редица условия, — нѣкои лежащи въ състоянието на морето, а други въ качествата на самия корабъ.

Каквото и да е това клатене, то винаги е неприятно и вредно. Неприятно е за пътниците, защото то е причината за морската болестъ. Вредно е за стоката, която може да се изпотроши. Вредно е и за конструкцията на кораба, която е подложена на удари и рѣзки промѣни въ натоварването. При клатене се губи много отъ скоростта, а това е загуба въ гориво и време. За военнитъ кораби клатението се отразява много зле на точността на стрелбата, отъ която зависи изхода на боя.

Поради горнитъ, и редъ други, неудобства отдавна се е търсило начинъ за отстранение на клатенето или неговото намаление. Обаче всички досегашни опити сж давали незадоволителни резултати. Но, напоследъкъ този въпросъ като че въ пѣтя на своето най-правилно разрешение. — Жиростабилитъ наредъ съ многото други приложения въ мореплаването, намѣри и въ тази областъ завидно мѣсто.

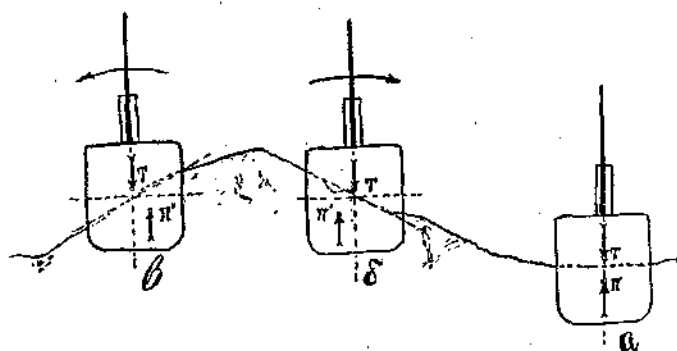
По договора холандцитъ трѣбваше да направятъ изучавания и върху пасажнитъ риби. Отъ това задължение, за което имъ е платено, тѣ били освободени отъ комисията, понеже не имъ пристигнали мрежи. Не е ли това нарушение на възложена задача, въ ущърбъ на съкровището, но съ единъ важенъ за комисията резултатъ: изследванията, отъ които нѣкои тѣй много се интересуватъ, нѣма да станатъ.

За всѣки безпристрастенъ човѣкъ е ясно, че бюджетето на нашето риболовство си остава пакъ морето. Презъ по-големата частъ отъ годината ще се работи въ интернационалнитъ води на северъ отъ Варна, съ база самата Варна. Сезоннитъ риби пъкъ ще се посрѣщатъ чакъ къмъ Босфора и ще се изпращатъ до предъ устието на Дунавъ и обратно. За създаването на такъвъ единъ риболовъ много се очакваше и отъ Рибарското училище. Но и то попадна подъ прѣкото началство на г. Грозевъ и биде доведено до тамъ, че нѣкои повдигатъ вече въпроса за неговото закриване. Това ще бжде една флтална последица отъ дейността на този началникъ на рибарското бюро. Ученицитъ не се учатъ на модерни начини на работа, тѣ не знаятъ какво е дѣнно риболовство съ моторни вѣтроходи, защото училището нѣма такива мрежи — парични сръдства нѣмало! А при наличностъ на собственъ корабъ и моторни лодки, намѣриха се сръдста за автомобилъ, за да не ги хваща морска болестъ висшитъ чиновници, когато отиватъ на безплатенъ държавенъ курортъ въ училището.

Въпросътъ за създаването на модерно морско риболовство е важна задача въ програмата на Б. Н. М. С. Когато виждаме какъ системно се прѣчи на това развитие, ние не бива да изоставяме въпроса, докато не се наложи една обективна анкета, която да ни каже кой какво е вършилъ и каква отговорност носи. Трѣбва само да се внимава да не се допусне да бжде компрометирана и анкетата, както стана и съ изучаванията на морето. Не бива да се допусне да анкетирагъ хора, които сами подлежатъ на анкета.

Проф. Д-ръ Ст. Консуловъ.

Той, приложенъ като стабилизаторъ, действа автоматически безукорно и почти напълно унищожава клатенето.

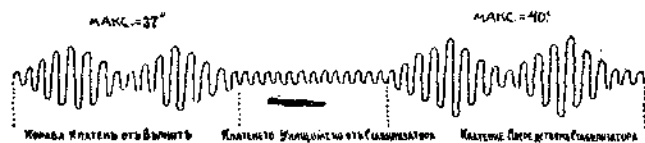

Фиг. 1.

Нека съ нѣколко думи да се запознаемъ съ естеството на самото клатене и после ще разгледаме самия приборъ и неговото действие.

Корабътъ, въ водата се намира подъ действието на две сили: неговата тежестъ (T), приложена

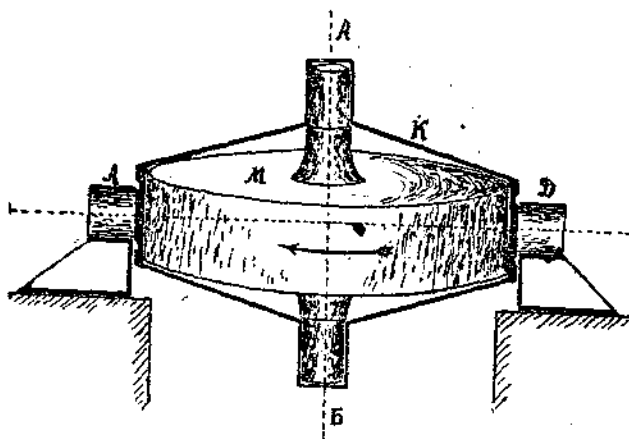
въ центъра на тежестта на цѣлата маса и силата на подържането, приложена въ центъра на потопения въ водата обемъ (П). При тиха вода тѣзи две сили се взаимно унищожаватъ като равни и противоположни (фиг. 1—а) и корабътъ остава въ покой. Когато морето е развълнувано и той попадне

Фиг. 2.

на единия склонъ на вълната (фиг. 1—б), формата на потопения обемъ се измѣня и центъра му се премѣства въ П'. Сега вече Т и П' не се унищожаватъ, а се стремятъ да завъртятъ кораба на дѣсно и да го докаратъ въ положение перпендикулярно на повърхността на водата. Той започва да се навежда на дѣсно. Обаче вълната минава подъ него и въ следующия моментъ той е върху другия склонъ (фиг. 1—в). Центъра на потопения обемъ се премѣства въ П'' и дветѣ сили започватъ да го навеждатъ на лѣво. И така, при минаване на вълнитѣ корабътъ ще се навежда ту въ дѣсно, ту въ лѣво. Би следвало той да се навежда все по-вече и по-вече до като се обърне. Това обаче не става, защото почти никога периода на клатенето на кораба и този на вълнитѣ не съвпадатъ, вследствие на което следъ нѣколко клатения вълнитѣ сами противодействатъ на навеждането. И клатенето има видътъ, показанъ на фиг. 2.

Както се вижда отъ горната диаграма, клатенето започва съ навеждания отъ по нѣколко градуси. Тѣзи навеждания се все по-вече увеличаватъ, при последователнитѣ удари на вълнитѣ и достигатъ и до 40°. Ако ние още въ началото на клатенето противодействаме на малкитѣ люления, то тѣ ще мога да се унищожатъ и корабътъ ще остане почти спокоенъ. Това би станало като приложимъ къмъ кораба чифтъ сили равенъ и противоположенъ на чифта сили ТП' или ТП''. Тѣзи съответни два чифта сили ще се взаимно унищожаватъ и корабътъ ще стои правъ. Първиятъ, именно, чифтъ сили, противодействащъ на вълната, се произвежда чрезъ жиростабилизатора.

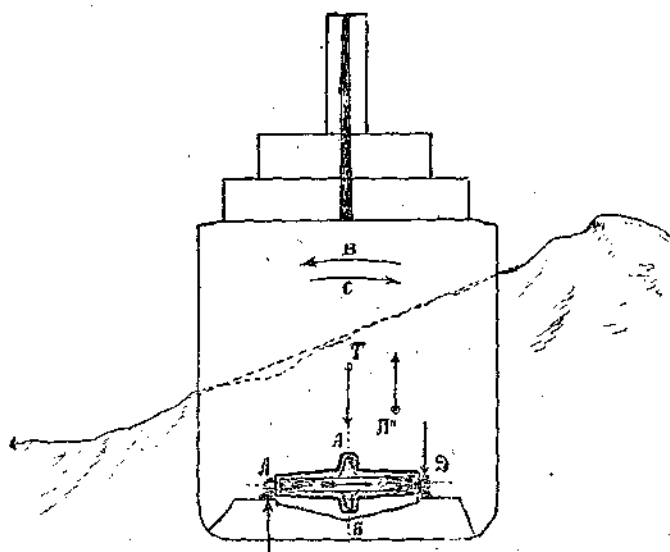

Фиг. 3.

Неговото действие и устройство почиватъ на следния принципъ отъ физиката: Ако къмъ единия

край на свободната остъ на едно бързовъртящѣ се, масивно колело приложимъ натискъ, то тази остъ не се отклонява по посока на този натискъ, а на 90° въ посоката на въртението. Като при това създадения чифтъ сили, въ страни, е съ голѣмъ моментъ.

Значи, ако ние натискаме края (А) на остъта (фиг. 3) напредъ, цѣлата маса подъ натиска на колелото ще се наведе въ лѣво. И ако кожуха, на въртящето се масивно колело, (К) го здраво укрепимъ въ дѣното на единъ корабъ, (фиг. 4) и започнемъ да се стремимъ да завъртаме цѣлия комплектъ напредъ или назадъ, той, вследствие на горния принципъ, ще се навежда въ лѣво или въ дѣсно, а заедно съ себе си ще наклонява и кораба.

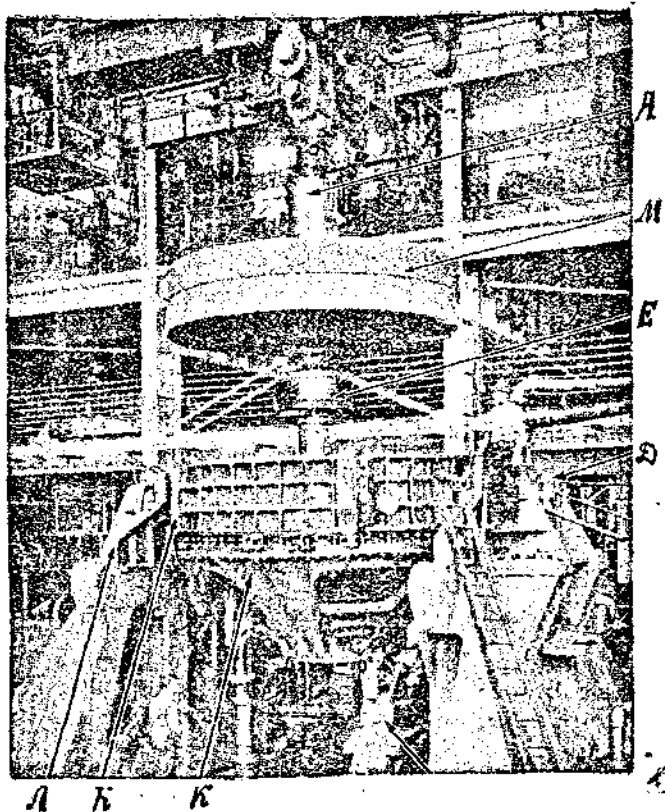
Фиг. 4.

Ето го нашия приборъ на мѣсто, остава сега по нѣкакъвъ начинъ да го нагласимъ самъ да работи противъ вълната и самъ да спира, когато действието на последната спре.

Неговото устройство е следното (фиг. 5). Масивно колело М, на долния край на чията остъ е електромотора Е, който му придава около 1,000 въртения въ минута. Колелото заедно съ електромотора сж поставени въ кожуха К, който може да се върти напредъ и назадъ въ лагеритѣ ЛиД, здраво поставени на фундамента Ф (фиг. 6). Върху кожуха е здраво прикрепено жбчатото колело З, зацѣпващо се чрезъ система жбчати колелета С съ електромотора Д, (фиг. 5). Този електромоторъ има предназначение да натиска кожуха, заедно съ колелото, напредъ или назадъ. За да може този комплектъ да действа автоматически, въ зависимостъ отъ действието на вълната, отстрани е поставенъ напрѣчно малкия чувствителенъ жироскопъ М' (фиг. 6). Сжщия е показанъ и на фиг. 7. Отъ дветѣ страни на единия край на неговата остъ има по три контакти К'. Тѣзи контакти сж включени въ веригата на електромотора Д и чрезъ тѣхното различно включване, той работи въ една или друга посока.

Действието на жиростабилизатора почти се разбира отъ неговото устройство. Да кажемъ, че корабътъ е попадналъ на вълната, както е показано на фиг. 4. Тогава той, подъ действието на чифта сили ТП'', ще започне да се навежда на лѣво. Съ навеждането си той повдига края на остъта на малкия жироскопъ М', който на основание казания прин-

цилъ ще се премѣсти напредъ. Съ това си премѣстване той съединява дѣснитѣ контакти и електромотора Н започва да се върти, като чрезъ системата жбчати колелета и колелото З натиска горния край на кожуха, а заедно съ това и края на остъта, напредъ. Като реакция на този натискъ колелото М (то непрестанно се върти) започва да се навежда въ дѣсно, чрезъ което възбужда чифтъ сили, действащи въ посока протизна на този, създаденъ отъ вълната. И на колкото вълната наведе парахода въ лѣво, на толкова жироустойчивостта ще го изпраща въ дѣсно. Всичко това става едновременно, така че корабътъ стои винаги правъ. Щомъ вълната започва да действа обратно, малкия жироустойчивост пусна електромотора Н въ обратна посока и корабътъ, пакъ подъ натиска на стабилизатора, остава епокоенъ. Когато действието на вълната престане електромотора Н автоматически докарва стабилизатора въ нормално положение и спира. При каквото и да е вълнение стабилизираниятъ корабъ се клати само по на нѣколко градуси, колкото да започне да действа малкия жироустойчивост, а чрезъ него и цѣлия приборъ.

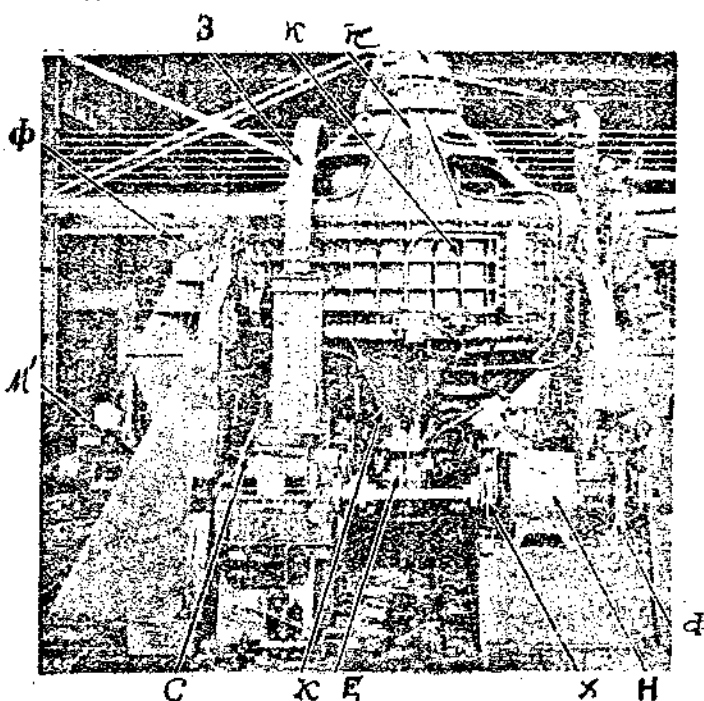
Фиг. 5.

Ако ние при спокойна вода пустнемъ колелото да се върти и започнемъ да поставяме въ действие, ту въ една, ту въ друга посока електромотора Н, то създадения чифтъ сили, нѣмайки съ какво да се уравновесява, ще започне да клати кораба. Силата на това клатене ние можемъ да увеличаваме колкото си искаме. — Това, тъй да се каже, изкуствено клатение е отъ голѣмо значение при опредѣляне на нѣкои теоретически елементи на кораба, при засѣдане на пѣськъ, при пѣтуване въ ледове и пр.

Да парира клатението и, при нужда, да клати кораба, — това сж качествата изисквани отъ жироустойчивостта. И той напълно ги удовлетворява.

Какви сж неговитѣ размѣри? Тѣ не сж тъй

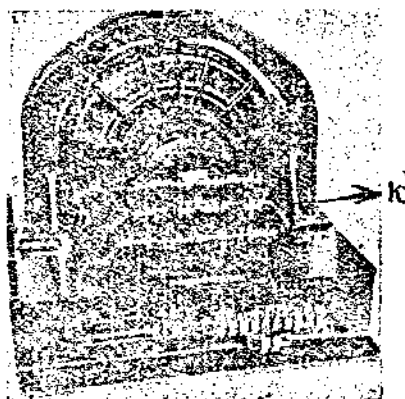
грамадни, както човѣкъ би си помислилъ на пръвъ погледъ.

Фиг. 6.

Представения на фиг. 5 и 6 стабилизаторъ е за единъ 12,000 тоненъ корабъ. Той тежи само 84 тона и силата за привеждането му въ действие е 250 конски сили. Единъ такъвъ апаратъ за българския параходъ „Бургасъ“ би тежалъ 35 тона. А за единъ отъ нашитѣ бивши миноносци той би билъ само около 1—2 тона. Значи, неговитѣ размѣри сж много малки въ сравнение ползата отъ премахване на клатенето и неговитѣ последствия.

Отличнитѣ резултати, които жироустойчивостта дава и сравнително малкия му размѣръ и тежестъ, правятъ неговото приложение отъ денъ на денъ по-широко. За сега много американски и японски военни кораби, почти всички нови яхти и нѣкои пѣтнически параходи сж снабдени съ този приборъ. Сжщо новостроящия се, презокеански, параходъ „Comte di Savoia“ ще бжде снабденъ съ три такива комплекта отъ по 100 тона всѣки.

Фиг. 7.

И тъй, това ново сръдство противъ клатенето всѣки денъ печели все по-вече привѣргженици и несъмнено, въ недалечно бждеще, ще има да играе голѣма рѫля, както въ търговското, така и въ военното корабоплаване.

Н. Найденовъ.

Торосъ.

„БУРЯ“...

— Видяхте ли дамата въ сивия костюмъ съ кафявата барета... на пейката до кърмата? Тя тъй дълго се заглежда въ запъненитъ води...

Капитанътъ на „Евдокия“ повдигна очи къмъ своя механикъ—младъ съ тъмно сини, като морето очи, момъкътъ, вглеждайки се въ мургавото му лице...

— Малко ли пжтници!.. всѣки день... Изгубвамъ вече представа за познати и непознати. Струва ми се, и жена си да видя на борта, бихъ миналъ безразлично край нея, като да не е тя...

— Да, но нѣщо особено въ тази дама. Словена въ перилата, подпрѣла глава съ ржка, дълго не отнима погледъ отъ бълболящата подъ витлото бездна... Какъвъ стъкленъ погледъ на чернитъ и обли очи! Като на удавница...

— Какво отъ това?

— Всички пжтници отбѣгватъ отъ тамъ. Тази близостъ на раздвижената вода, уморява погледа, прави шеметъ. Тя седи по цѣли часове въ това положение, издържливо се вира... Видѣхъ сълзи на очитъ ѝ, отчаянъ изразъ на лицето.

— Млала душа... Мечтае за нѣщо тжжно, близко. Ехъ, то е ергенска грижа... И възрастниятъ капитанъ се разстжпи съ широки крачки по джгообразната площъ на капитанския мостъ, усмихвайки се на облѣчения въ бѣлъ, като снѣгъ, костюмъ механикъ.

Корабътъ се плъзгаше по предназначения си пжтъ, покланяйки се излеко на широкитъ вълни, порейки съ мощнитъ си гърди тъмно-синитъ талази. Брѣгътъ се чертаеше като сиво-пепелява черта въ чудни извивки. Морски чайки, разгонени отскачаха на страни, кацваха наново, и се люлѣеха като красиви бѣли лилии.

Морето бѣше спокойно. Тѣнжътъ на машинитъ се чувстваше въ леки трѣпки по цѣлата снага на красивата бѣла „Евдокия“.

— Евгений! подвижна капитана къмъ слизания по стѣлбата механикъ. — Кажй на корабника да бждатъ приготвени уредитъ за рибарската кооперация за разстоварване на Созополския пристанъ.

Механикътъ надникна къмъ задната частъ на кораба. Пжтници, облакати по перилата, сочеха съ възкливание плуващитъ красиви като книжни лампиони медузи. Нѣкои отъ тѣзи, пжкнали почти на повърхността на тъмно-синята вода, имаха изумруденъ отенѣкъ съ краскитъ на джгата. Отъ страни, предъ носътъ на кораба, се търкулнаха косо два грамадни делфина, и следѣйки движението му, порѣха вълнитъ съ чернитъ си настрѣхнали гърбове и разперени като черни котви опашки.

Самотна, загледа на съ прикованъ погледъ, седѣше младата дама, държаша въ ржка на колѣне кадифаната си барета. Чернитъ ѝ кждрави коси отскачаха на талази край мраморното чело, при всѣки полѣхъ на вѣтреца. Приличаше на задрямѣла, неподвижна надъ бездната, нимфа.

— Позволете да забележа: мѣстото, кждето седите, е най-неудобното... Тамъ, гледайки на водовъртежа подъ витлото, скоро ще Ви стане лошо...

Тя повдигна очудено обли, черни като маслини очи, къмъ механика. Дългитъ и подвити клепки трепнаха и две сълзи, като смразени капки се изхлузиха край слабо продълговатото, припледнѣло лице... Друсна чорлава глава въ слаби трѣпки, като да се пробуди отъ сънъ... Слаба червенина облѣ лицето ѝ за мигъ, и наклони глава.

— Очитъ Ви се наливатъ отъ тъй близко гледане на движещата се вода...

Тя сви рамене въ недоумение. Не разбираше що иска отъ нея този морски офицеръ.

— Бипета ми е въ чантата... въ каютата, пришепна тя, мжчейки се да стжпи на крака, но се олюлѣ, като да падне на страни.

Морякътъ припрѣчи ржка, тя залитна, и заби глава на рамото му.

— Видите ли... свѣтъ Ви се вие, това е... Гледайте на далечъ въ морето, или пазете леглото си въ каютата.

Тя впи очи тъй близко до лицето му съ очуденъ погледъ, като че едва сега го виждаше:

— Вий сте... Вий сте Евгений!... И лицето ѝ взе страдаленъ изразъ. Морякътъ повдигна ржка къмъ козирката на фуражката.

— Да... но нѣмамъ честта да познавамъ госпожицата, или паметта ми ме лъже...

Тя се прохлѣзна край очудения морякъ, сложи ржка на чело, като да се укрие отъ погледа му, и съ наведена глава, съ бързи стжпки се изгуби въ коридора за каютитъ.

Младиятъ морякъ стоеше като прикованъ на мѣстото си. Скоро тя се завърна, държейки въ ржка картичка—портретъ. И го подаде мълчаливо на моряка.

— Да, единия съмъ азъ..., втория е лейтенантъ...

Тя махна съ ржка и го пресече. Посегна, взема портрета, нахжса го бързо на парчета и нервно го захвърли въ морето... Той неволно посегна, като да слови кжсоветъ хартия, и очуденъ пришепна: Защо това?.. Вий!..

— Не... простете...; това не за Васъ... За него!.. Лицето ѝ бѣше бледо като платно. Извърна рѣзко игриво тѣло, и побѣгна въ каютата си.

Силно озадаченъ, съ бавни стжпки, той изкачи стѣлбата къмъ най-горния подъ; приседна на едно платнено кресло и се замисли... Лейтенантъ Б... числящъ се къмъ флота—помощникъ командиръ на една отъ корабитъ, бѣше приведенъ въ край-брѣжната полицейска служба въ Русе. Цѣли шестъ месеци отъ какъ той не бѣ проговорилъ съ него. А нѣкога се обичаха другарски, живѣеха като братя, като моряци... Обяви се конкурсъ за следване въ странство. Той отдавна се приготвяше за това. Неговата мечта бѣше известна на неговия другаръ... Въпрѣки това, и той се яви конкурентъ, и като по силенъ по математика, изтрѣгна конкурса изъ неговитъ ржце... Следъ обявяването на резултата, тѣ мълкомъ се раздѣлиха—не си подадоха ржка. Отъ едно известие въ вестницитъ бѣше прочелъ, че бившиятъ му другаръ се сгодилъ за дъщерята на известния въ армията Полковникъ Ф... Между моряцитъ, почти съ завистъ, се говорѣше, че той взима красивата, току що завършила Цариградския колежъ Цветана...

Скочи, като ужиленъ, на крака. Тя е! Неговата сгоденица... А какво става съ нея! Той разбра... Нѣщо лошо витае... Тази отчаяност, този стъкленъ предсмъртенъ погледъ... Тия сълзи!..

Между разпрѣснатитъ по кораба пжтници настжпи движение: звѣнецътъ за обѣдъ подканваше пасажеритъ въ трапезарията. Капитанътъ зае централното мѣсто, до него неговия механикъ. Помощникътъ му зае командния постъ. Младия механикъ

нетърпеливо очакваше появяването на загадъчното момиче. Неговата нервност не отблъгна отъ око̀то на капитана и той усмихна̀т обръна къмъ него очи. Той сви рамене и пришепна:—Нѣщо странно... Следъ обѣда ще Ви обясня...

—Къмъ кърмата ли?..

—Да...

Капитанътъ се усмихна. Механикътъ остана съ замисленъ сериозенъ изразъ. Започна се сервирането на обѣда. Единъ отъ сложенитѣ прибори стоеше незае́т. Това не правѣше никому впечатление: на параходъ това е тѣй обикновено—цѣла редица прибори по нѣкога остава́т незаети. Море. Механикътъ не се стѣпѣ: позика прислужника и му заповѣда да отиде и помоли дамата отъ която 9-10 за обѣда. Прислужникътъ ококори очи: не бѣше, сжщо, обичай да се подканватъ пасажеритѣ... И, завърналъ се доложи, че госпожицата седи сама до кърмата и заявява, че ще вземе само чаша млѣко следъ обѣдъ... Двамата моряци се спогледаха. Обѣдътъ продължи при лекъ разговоръ за морето... Единъ пътникъ, духовитъ разказвачъ на морски анекдоти, размиваше всички, и при поднасяне на компота, при последнитѣ чаши на бѣлото Евксиноградско, цѣлата 1-во класна аудитория отъ мъже и жени, бѣше въ весело настроение...

Единъ отъ обслужата се втурна бързо въ залата. Изпъна тѣло предъ капитана и запхтѣнъ доложи:

—Г-нъ помощника моли да отидете горе на мостика!..

—Защо?! Неволно запита той.

—Признаци на приближаваща се буря...

—Капитанинътъ захвърли кърпата на страни и като свѣткавица се изгуби на горе по стрѣмната стѣлба. Механикътъ, събличайки горната си дреха, се втурна по риза къмъ машинното отдѣление: искаше самъ да бжде край машинитѣ. Настъпи малко суматоха между пътниците. Обслужата обикаляше изъ парахода и предупреждаваше всички пасажери да се прибератъ изъ каютитѣ и долнитѣ помѣщения; врати и прозорци се затваряха съ металескитѣ винтове. Всички лица посърнаха и взеха сериозни изражения

II.

Навѣтре въ откритото море, тамъ кждето хоризонта се слива съ морето, черна, пространна, като грамадна пиявица ивица, видимо се гърчеше, пълзѣше и обнимаше все по-голѣма площъ. Бѣли пѣри като фонтани, избликващи отъ черния настрѣхналъ гърбъ на хоризонта се пукаха за мигъ, губѣха и наново появяваха... Капитанътъ извърѣщаше глава, ту къмъ брѣгътъ, който се чертаеше на нѣколко мили отъ кораба, ту къмъ постоянно увеличаваща се черна ламя... Корабътъ се движеше успоредно между брѣга и халата. Той трѣбваше да реши: да забави хода и ураганътъ да удари брѣга предъ него, или да ускори и се добере до най-близкото пристанище, преди да бжде притиснатъ между суша и море... Черната ивица на хоризонта се неимовѣрно увеличаваше, и той разбра, че попада тѣкмо въ срѣдата на урагана. Това бѣше най-ужасното, най-безизходното!

—Нито единъ пасажеръ да не се мѣрка по горния подъ—всички въ каютитѣ и помѣщенията!..., съ дрезгавъ, но внушителенъ гласъ даваше заповѣдъ капитана. Помощникътъ, корабникътъ, и частъ отъ

обслужата тичаха изъ парахода и свѣткавично изпълняваха неговитѣ заповѣди. Механикътъ пое лично управлението на машинитѣ подъ слуховата трѣмба. Пътниците—мъже и жени, натѣпкани изъ тѣснитѣ каюти, посърнали, смъртно бледи, чупѣха безпомощно ржце. Женитѣ ридяха въ у жасъ... Всѣки очакваше нѣкакъвъ ударъ, тласкъ въ бездната, и всичко въ мигъ да се свърши... А преди часъ, тѣ бѣха тѣй весели и въ захласъ гледаха красивото море!..

Тишина, глуха, мъчителна, винаги предъ страшна буря, се чувстваше съ те́гота. Корабътъ настрѣхналъ трѣпереше съ цѣлата си снага.

Механикътъ се мѣрна за моментъ при командиря. Обгледа притѣмнѣлия вече хоризонтъ и горчива усмивка се изтегна на мургавото му лице. Двамата мъже, отъ сржчността и самообладанието на които зависѣше живота на корабъ и екипажъ, мълчаливо си подадоха ржка...

—Преживѣлъ съмъ хали и бури, но тази изненада, това което иде, е страшно, чудовищно...

—Ще се боримъ!... Бѣгството е явна смъртъ, продължи гласътъ на капитана. Слизай долу и ще се отправимъ съ лице срещу халата!... Ще я процепимъ, или тя насъ!...

Теленитѣ вжжета по стожеритѣ излеко просвириха: това бѣше предвестника на бурята. Халата наближаваше. Чайки, много чайки, съ писъкъ, при пълень полетъ, порѣха въздуха къмъ брѣга, дирѣха спасение. Слънцето се премрежи и срѣдъ день тѣмнина растла... Водитѣ наоколо взимаха отенѣкъ на грамадни зловещи черни петна, люлѣещи се на плоски талази, готови да кипнатъ съ страшна сила...

Младиятъ морякъ хвърли последенъ погледъ къмъ своя капитанъ, и съ твърди стѣпки слезе къмъ срѣдния подъ съ погледъ устременъ къмъ приближаващото се чудовище. Надееси тѣло надъ перилата къмъ кърмата. Коситѣ му настрѣхнаха: тамъ на задната частъ на кораба, момичето, отхвърлило глава назадъ, седѣше на дървената пейка съ ржце сложени на колѣнетѣ, съ притворени очи, чертаещи черни джги на бѣлото мраморно лице...

—Защо сте тукъ! Извика той извънъ себе, —приберете се въ каютата!... Усилващи се вѣтъръ разхвърляше кждравитѣ и черни коси. Тя полуотвори очи и като на сънъ се усмихна.

—Тукъ... тукъ искамъ да остана, промѣлви тя спокойно, и махна съ ржка.

—Не... Вий сте длѣжни! Още мигъ и ще бждете пометени отъ тамъ!...

Никаква уплаха не се очерта на спокойното и лице. Безразлична, горчива усмивка сви почти детинскитѣ и кждрави устни и впи недоволенъ погледъ въ младия морякъ. Устнитѣ ѝ проговориха нѣщо неразбрано...

—Зная... Вие мислите... Вие искате!... Гласътъ му се изгуби въ писъка на бурята. Силния напоръ на халата порѣше презъ теленитѣ мрежи на перилата, като че хиляди сирени оглушиха кораба. Морето рева: високата надводна частъ на кораба се люшна, наклони на страна. Морякътъ, като бѣсенъ, се втурна изъ стѣлбата; сграби момичето въ ржце и го понесе, олюлѣвайки се подъ напора на бурята... Отвори капака на входа за машинното отдѣление, и съ силенъ повелителенъ гласъ викна: —Слизайте долу!... Тя се подчини. Промѣкна се и той презъ тѣсната желѣзна отвесна стѣлба и се затича къмъ сигналнитѣ апарати. —Дръжте се здраво у стѣлбата, да не бждете люшнати къмъ маши-

нитъ..., повторно заповѣда той. Очитъ му искрѣха повелително. Полутъмнота царѣше долу. Огняритѣ се клатушкаха край пещитѣ. Всички бѣха заети до забрава. Никой не обърна внимание къмъ нея. Потнитѣ имъ очернени въ масъ и сажди лица, лъщѣха предъ нажеженитѣ капаци на пещитѣ. Отъ вѣнъ се чуваше бумтежъ като отъ стотици орждия. Ацѣлата тази маса отъ излъскани свѣтли масивни желѣза и тръби, се наклоняваше и свистѣше злоецо, като да се преобърне, изхвъркне отъ мѣстото си, и прѣсне корема на кораба. Понѣкога се разнисаше такъвъ силенъ трусъкъ, като че кораба се удрѣше у нѣкоя скала. Обслугата, люшкана на страни, изгубваше равновесие и политаше къмъ мазиния подъ, ловейки се съ ржце за каквото попадне...

Момичето, прегърнало здраво стѣлбата, люшкано на вси страни, гледаше ужасено тази борба на почернѣлитѣ мже съ разяреното море. Погледътъ му се проясняваше... При единъ силенъ наклонъ на кораба, единъ отъ огняритѣ се подхлъзна на страни и разголеното му рамо залепна на нажежената пещъ. Той отскочи на страни съ крясъкъ, и се тръшна на пода, загърчи тѣло отъ страшни болки.

— Залей рамото му съ масло и хвърли кофа вода върхъ него!... подвижна другаря му, сочейки го съ желѣзната кука отъ пещта. Тя сграби тенекената масленица, пропѣлъзъ край ранения огняръ и извърши това. Написка го съ вода. Този извърна очи съ погледъ на благодарностъ...

— Не мога... помогни му... подавай вжглица! той самъ не може!... Проговори той, като се задъхваше... Тя скочи на крака, запретна ржкави, слови лопатата и хвърлеше вжглица отъ депозита въ улея, при краката на първия огняръ... Този извърна очи и усмивка раздра широката му уста, клюмайки ободрително съ глава.

— Така... но не приближавай насамъ... Наклонимъ ли се къмъ тия лами, лягай долу и не се бой!... Потъ като ручей протече изъ лицето ѝ, кждритѣ опелнаха на потното чело... Острия мирисъ на вжглица, силната горещина, я възвърнаха отъ нейния захласъ. Тя се пробуди — съзнанието проблѣсна...

Механикътъ, въ второто машинно отдѣление, усилваше или отслабваше силата на двигателитѣ, споредъ случая. Тласканъ на нѣколко пѣти къмъ стената на стрелкитѣ, неговото чело бѣше пострадало, но той нищо не чувствуваше...

Корабътъ се борѣше съ грамаднитѣ вълни, порейки съ носътъ си срещу тѣхъ. Едно неудачно движение, единъ страниченъ напоръ отъ чудовищния ураганъ, би го преобърнало, би го потопило за мигъ... Съ силенъ напоръ, при пълна пара, кораба отиваше съ лице къмъ страшната си съдба; използваше всѣки моментъ да гмурне напредъ срещу издигащитѣ се предъ носътъ планини разярени вълни, обливащи го цѣлъ, като грамадни гейзери. Капитанътъ на моста, люшканъ отъ тласкътъ, командуваше. Неговата мисль бѣше: напредъ и все напредъ; далечъ отъ брѣгътъ, иначе корабътъ ще бѣде тласнатъ и разбитъ на трески. Съ присипналъ гласъ, насърчаваше работящитѣ долу...

Олюлявайки се по гърчащия се подъ, механи-

кътъ надзърна за моментъ къмъ пещитѣ; той видѣ момичето, колѣничало предъ купътъ вжглица, налива лопатата съ ржце, изтощено покрито съ черенъ прахъ—неузнаваемо... Съ оголени до лактитѣ мраморни ржце на черни ивици отъ калъ и машинна масъ, тя хвърляше предъ краката на втория огняръ вжглицата... Тя се изправи за мигъ, подпрѣна съ лопатата на хълбокъ, да си отдѣхне, и му се усмихна... Единъ силенъ тласкъ на кораба я залюлъ, и тласна въ неговитѣ гърди... Той почувства мокритѣ кждрици на коситѣ ѝ на пламналитѣ си бузи. Тѣлото ѝ се изхлузи и тя колѣничка предъ него. Слови я за ржце, сложи устни на тѣхъ, и тя скочи на крака и на ново сграби лопатата. Зачуха се три удара на сигналния звънецъ; той бързо изтича къмъ машинитѣ.

Борбата на кораба, съ бѣснитѣ вълни и чудовищната хала, продължи не по-вече отъ два часа, но на всички се стори цѣла вѣчностъ. Обгорения огняръ не можеше да мръдне дѣсна ржка, и се задоволяваше да налива съ лѣва ржка каменния кюмюръ върхъ лопатата на момичето.

Бурята утихна, обаче морето още бѣснѣеше. Още единъ часъ и корабътъ се добра задъ спасителния скалистъ островъ край гр. Созополъ.

Брѣгътъ бѣше осѣянъ отъ народъ. Нѣколко рибарски лодки и мауни бѣха изхвърлени на скалистия брѣгъ.

„Евдокия“, преживѣла бурята, още неукротена, се въртѣше около котвата си, като че ѝ се искаше да се откъсне и наново да полети въ откритото море... По голѣмата частъ отъ пасажеритѣ, затворени изъ каютитѣ, лежаха по пода въ безсъзнание; други съ разбити носове и чела, се движеха като сѣнки по палубата. По лицата на всички се чертаеше преживѣния ужасъ: още не върваха че сж спасени. Отвориха се врати и прозорци, лъхна свежъ морски въздухъ, и капитана изквасенъ до кости, обходи парахода, окуражи всички.

Въ кжсо време всички пѣтници и обслуга научиха за голѣмата заслуга на момичето при пещитѣ, и съ присълзени очи му благодариха... Капитанътъ, узналъ отъ механика всички подробности, приближи момичето, сграби чорлавата му глава, и сложи бащинска цѣлувка на очерненото му чело...

Тя обърна огнени очи къмъ младия механикъ и му се усмихна. Той заби погледъ предъ себе си, оброни глава и трѣпки пролазиха изъ цѣлото му тѣло...

— Вий искахте!.. промѣлви той.

Тя махна съ ржка и го пресѣче:

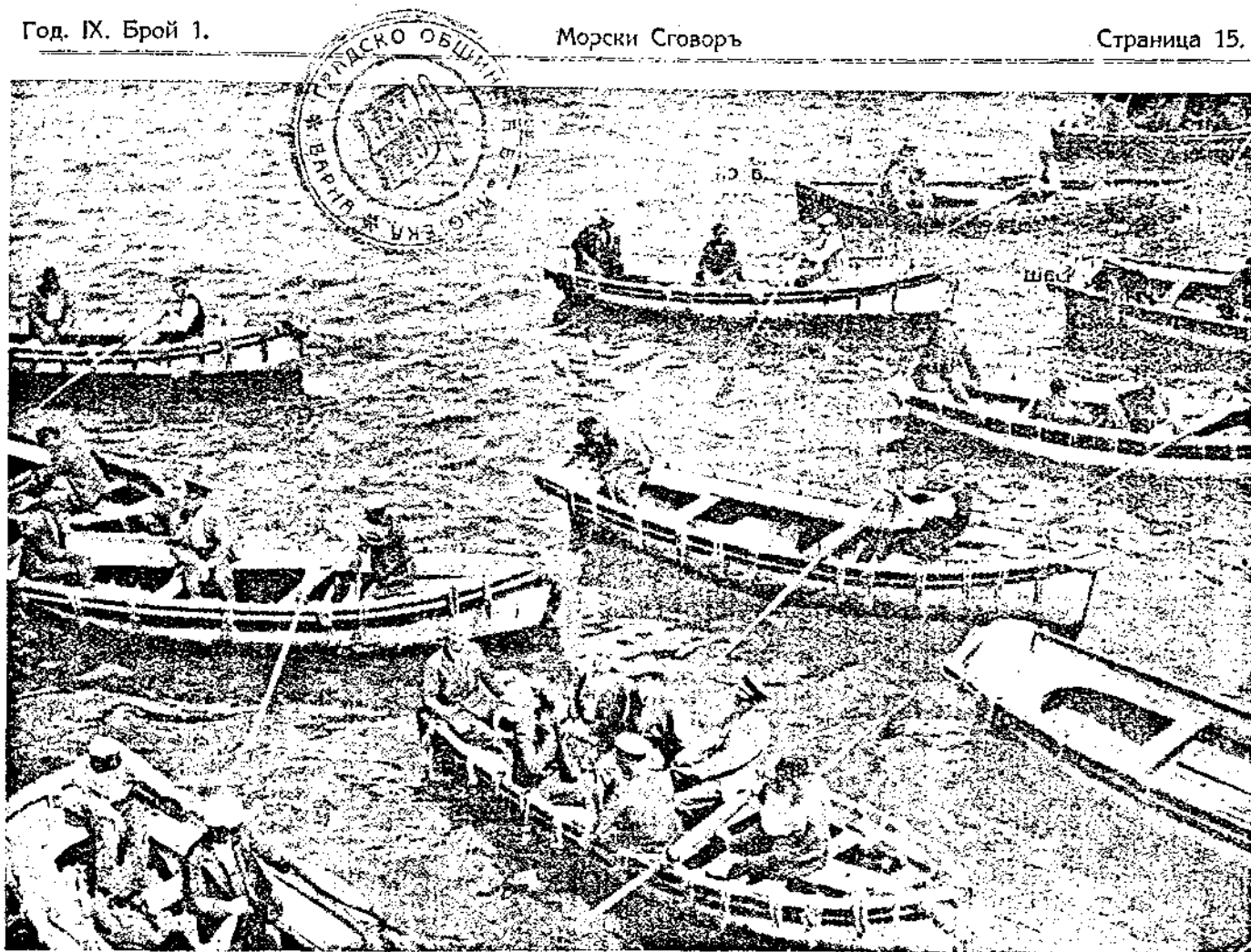
— Да не остане следа отъ менъ... Недостоенъ!.. Искахъ само крачка назадъ отъ кърмата, и...

Тя се задави въ сълзи, но тѣ бѣха вече спасителни сълзи...

— Ще живѣя... но не за него... пришепна тя, наклони глава и се отпрати за каютата си.

Младиятъ морякъ я изпрати съ дълъгъ погледъ... По цѣлото крайбрѣжие бѣха разпратени телеграми отъ отчаянитѣ родители, които молѣха властитѣ: жива или мъртава, да я намѣрятъ... Тѣ бѣха получили изпратеното отъ нея, отъ Варна, преди трѣгването ѝ, предсмъртно писмо...

Торосъ.

Въ Златния рогъ. — Посрещане на българския параходъ „Царъ Фердинандъ“ въ Цариградското пристанище. Въ една отъ лодките се виждатъ наши студенти — жболъкари, които следватъ въ Цариградския жболъкарски институтъ. Фот. Н. Панайотовъ—1931 год.

КОРАБОНАЧАЛНИКА НА Ц—21.

Великолепенъ автомобилъ спрѣ предъ една отъ вратитѣ на разкошна вила въ аристократичното преградие на Вилхелмсхафенъ.

— Тука живѣе „той“, си помисли американецътъ, дошелъ отъ Ню Йоркъ почти изключително само за да може да побеседва съ знаменития морякъ, станалъ герой на своя народъ.

По широкитѣ стѣпала на верандата слизаше на среща му едъръ, съ джентлеменски видъ, облеченъ елегантно въ чифликчийски дрехи още съвсемъ младъ човѣкъ. Американецътъ, който не веднѣжъ бѣ виждалъ портрета на капитанъ Ерсингъ въ различни спасения, го позна изведнѣжъ, въпрѣки че това не бѣше вече оная чернокося, съ тънка талия офицеръ. При все това, въ всѣка черта на почернѣлото му отъ слънцето лице бѣше запазенъ още изразъ на желѣзна енергия.

Следъ като се представи, американеца бѣше поканенъ въ вилата на стопанина, където се запозна съ миловидната жена на капитана—Фрау Ерсингъ. Моряча, майката на когото е била американка, прекрасно владѣше английски езикъ и разговора се завърза лесно и бърже. Незабелязано настѣпи вечерта и любезния стопанинъ предложи на гостенина си да направятъ една разходка изъ околността на вилата. При това и времето бѣше прекрасно.

— Отъ толкова години подводно плаване спечелихъ хубавъ ревматизмъ и жена ми не ме пуца

вечерно време да излизамъ отъ къщи, но днесъ може да се направи изключение.

— Съ какво собственно се занимавате сега? — полюбопитствува гостенинътъ.

— Развъждамъ картофи. И при това смѣя да се похваля, че никой отъ околнитѣ чифликчии не е достигналъ такива добри резултати...

Ровейки се изъ възпоминанията за най-фантастични приключения, двамата събеседника не забелязваха какъ върви времето.

— Да отидемъ да си поотпочинемъ въ оная кръчма, каза капитана, като показва чернеюща се къща край самия път. — Тамъ има и отлична бира.

Влѣзоха. Присѣдстващата компания отъ мѣстни селяни и ловджии шумно заприятелствува влѣзлия въ кръчмата капитанъ. Следъ като поржчаха по чаша бира, капитанътъ продължи започнатия разказъ:

— И така, бѣхме се спрѣли до тамъ, какъ азъ една вечеръ се канѣхъ да отида съ жена си на театъръ. Още не бѣхме успѣли да излѣземъ отъ къщи — срещна ме разсилниятъ отъ щаба. Адмиралътъ ме викаше незабавно да се явя при него. Разбира се, театъра трѣбваше да се остави за другъ път. Жена ми много се разтревожи отъ това необикновено повикване и по никой начинъ не се съгласи сама да отиде на представлението. Тя все още не можеше да свикне съ мисълта, че бѣха настѣпили малко по-други времена.

Когато се явихъ при адмирала, той ме заведе при една карта и мълчаливо очерта съ пръстъ пжтя отъ Вилхелмшафенъ до Дарданелитъ. Спирайки се върху Цариградъ той устреми погледа си върху менъ и азъ разбрахъ какво се изисква отъ менъ, въпрѣки че все още продължавахъ да не вѣрвамъ на очитъ си.

— Кога, Ваше превъзходителство?

— Презъ единъ отъ най-близкитъ дни, приятелю... Но имайте предъ видъ—всичко ще се пази въ голѣма тайна. Никому нито дума за това, даже и на милата фрау Ерсингъ.

Когато излѣзохъ на улицата, следъ двучасово обсъждане на операцията съ адмирала, азъ едвамъ се държахъ на краката си. До сега подобно нѣщо още не се е изисквало отъ една подводна лодка. И азъ дълго не можахъ да заспя въ оная нощъ.

Положението около Дарданелитъ по онова време, може да се каже, бѣше критическо. Следъ като се убеди, че съ помощта само на флота си завладѣването на пролива е невъзможно, антантата прехвърли къмъ него голѣми сухопътни сили. Подъ ураганиния огънь на линейнитъ ѝ кораби, се подготвеше генерално настѣпление по сухо. Цариградъ бѣше сериозно застрашенъ и султана призоваваше за помощъ. И, о сѣдба, на моята лодка, нищожно корабче въ сравнение съ гигантитъ, обсадили Дарданелитъ, се падна задачата да прекатурне тоя грандиозенъ планъ и спаси турската империя...

Мжчно е да се разбере отъ човѣкъ не морякъ колко препятствия се изпречваха по пжтя на възложената ми задача. Преди всичко: нито едно убѣжище, кждето бихме могли да се укриемъ въ случай на нѣкое бедствие по пжтя. Или, по точно, като единствено такова се смѣташе пристанището Каттаро, но то е далечъ 4000 мили отъ тукъ и съ нашия запасъ на гориво ние не бихме могли да стигнемъ до него. Следователно бѣше необходимо поплаването му нѣкъде по пжтя за Каттаро. За това щабъ ни подъ най-строга тайна сполучи да организира едно претоварване на гориво отъ парахода „Марсала“, принадлежащъ на Хамбургъ—Американската линия. Това трѣбваше да се извърши въ района на испанскитъ брѣгове, разбира се, достатъчно далечъ отъ тѣхъ за да не бждемъ забелязани. Освенъ съ гориво, парахода трѣбваше да ни снабди съ провизия, медикаменти и да ни окаже съдействие въ ремонтъ, ако последния стане нуженъ. И всичко това—на открито море.

Най-после на 15. априль 1915. год., следъ като всичко бѣше приготвено и добре обмислено, ние напуснахме нашето пристанище. Моитъ офицери и останалата обслуга не знаяха още нищо по набелязаниятъ планъ. Азъ имъ съобщихъ, че ни предстои дълготрайно кръстосване около английскитъ брѣгове.

Отъ Вилхелмшафенъ взехъ направление на северъ, тъй като около Па-де-Кале гъмжеше отъ мини и цѣлата околност бѣше преплетена съ мрежи противъ подводни лодки. Прочие азъ вече, веднѣжъ бѣхъ сполучилъ да ги пресѣка и мина подъ миннитъ полета. Тогава това ми се отдаде отлично и ние можахме дълго време да плячкосваме около Ливерпулъ.

Тѣкмо въ деня на нашето заминаване се получи телеграма отъ Цариградъ за започване на неприятелскитъ атаки и ние трѣбваше да бързаме.

На северъ отъ Оркадскитъ острови навлѣзохме въ гжста мъгла и пжтувахме въ надводно положение. За единъ моменъ бѣхъ слѣзълъ въ каютата си. Изведнѣжъ чухъ вика на стражния офицеръ:

Дяволъ да го вземе! Ние сме заобиколени отъ миноносци.

Действително, срѣдъ разрѣдващата се мъгла се виждаха силуетитъ имъ. Отъ всички страни се чуваха виковете на английски. Ясно доловихъ:

— Спрете машинитъ най-после!

Моментално ми мина презъ главата, че те ни мислятъ за свои.

— Вземай дълбочина!—изкомандувахъ азъ.

И до като англичанитъ се усетятъ каква е работата, ние бѣхме вече подъ водата. Така можахме да преминемъ и последната линия на блокадата.

Следъ една седмица наближихме испанскитъ брѣгове. Ето и мѣстото на което трѣбваше да стане срещата. Напраздно се вглеждахъ въ хоризонта—нѣмаше нищо. Вече почна да ме обхваща нетърпение, но ето че въ далечината се забележа тънка ивица отъ пушекъ. Но чий ли е той? Показаха се и върховетъ на стожеритъ. Ние се доближавахме предпазливо. Най-после изплува цѣлия силуетъ на парахода. Ами ако не е „той“—никой не бива да ни забележи. Ето парахода е вече съвсемъ близо. Да, нѣма никакво съмнение, това е „Марсала“. Той ни забележа и вдигна сигналъ. Последния гласѣше: „Следвайте ни“. Вървимъ... Презъ нощта парахода спрѣ и ние пристанахме до него. Радостта за свиждането ни бѣше голѣма, но време за губене нѣмахме. Отъ ремонтъ не се нуждаехме, натоверихме запаситъ, застискаха се на процаване ржце и „Марсала“ се изгуби въ нощния мракъ...

Можете си представи моитъ разочарования, гнѣвъ и ужасъ, когато на следната заранъ се установи, че машинитъ не могатъ да запалятъ съ новия газолъ. Опитвахме и така и инткъ, смѣсвахме го съ стария нашъ—все сжщата история. Положението ни ставаше едно отъ най-грознитъ. Отъ роднитъ си брѣгове се намирахме вече на едно разстояние отъ 2000 мили, до Каттаро оставаха още толкова, ако не и по-вече, а подходящо гориво имаме още около 25 тона. Какво да се прави? Да се връщаме назадъ или да продължаваме пжтя си? До тукъ бѣхме изгорили 31 тона газолъ, следователно завръщането ни ставаше невъзможно, не мислимо бѣше да се стигне и до Каттаро. Но азъ решихъ да продължа нататѣкъ.

Сега възможността за успѣхъ зависѣше само отъ единичкия въпросъ—колко често ще трѣбва да се спускаме подъ водата. Всѣко потапяне бѣше свързано съ голѣмъ разходъ на гориво. Азъ пресмѣтнахъ, че ако се избѣгватъ срещи съ неприятеля и се движимъ съ най-малкъ ходъ, при това, разбира се, ако и времето ни благоприятствува, ние все ще можемъ да се домъкнемъ до цѣльта. Въ противенъ случай—загиваме.

Почна се монотонно, до болезненостъ утегително, плаване. Ние най-старателно избѣгвахме всѣки пушекъ. На четвъртия денъ стигнахме до Гибралтаръ.

Изглеждаше, че тукъ никой не подозираше присѣствието на неприятелска подводна лодка. Царѣше най-мирна обстановка—никакво наблюдение, никакъвъ патруленъ корабъ. Въпрѣки голѣмия рискъ, ние навлѣзохме въ пролива въ надводно положение, като се придържахме къмъ африканскитъ брѣгове. Бѣше 6. май, ние бавно пълзѣхме напредъ. Изведнѣжъ два силуета се зърнаха въ далечината. Нѣмаше никакво съмнение—английски миноносци. Трѣбваше да се потопяме. Това бѣше ужасно.

Следъ преминаването на Гибралтаръ азъ из-

брахъ курсъ извънъ пѣтя на търговскитѣ кораби. За наше щастие времето се задържа отлично. Неочаквано на хоризонта се показа облакъ отъ димъ и не следъ дълго време ние разбрахме, че той принадлежеше на английски транспортъ, при това въоръженъ. Пакъ трѣбваше да се спускаме подъ водата. Малко по-късно следъ това се натъкнахме на среда почти катастрофална за насъ. Ние върхлетѣхме върху два французски миноносца и съ голѣма мъжа можахме да се спасимъ отъ тѣхъ въ дълбочината. Следъ дълготрайно претърсване, миноносцитѣ си заминаха. Ние изплувахме надъ водната повърхностъ, но се мъкнѣхме вече съ последнитѣ си сили. Трѣбваше да се пренебрегне всѣкава предпазливостъ и да се върви по най-късия пѣтъ. Още една среща съ неприятелъ и положението ни би станало трагично. Така настѣжи 13. май. Нервитѣ на всички ни бѣха напрегнати до крайностъ. Започнахме да страдаме отъ халюцинации, струваше ни се, че всѣки моментъ на среща ни се задаватъ облаци отъ димъ. Изправенъ до рубката азъ ясно забелязахъ пушекъ. Сърдцето ми примръ, Надѣвайки се че това е миражъ, азъ притиснахъ бинокъла по-плѣтно до очитѣ си и се вглеждахъ. Уви, бързо се убедихъ, че това не е видение — подъ дима се белѣше пивица отъ водна пѣна.

— Миноносецъ! — тревожно се развика обслугата.

Това бѣше несъмненна истина, но ние не бѣхме вече въ състояние да се потапяме. Оставаше ни единичко — артилерийски бой. Азъ дадохъ съответната команда.

На миноносца се забеляза сигналъ!

Действително, за наше голѣмо очудване, на стожера му се развѣшаваше нѣкакъвъ сигналенъ флагъ, но поради ослепителното слѣнце, не личеше какъвъ. Миноносецътъ ни приближаваше съ свѣткавична бързина. За да не ни разсѣче, азъ направихъ остъръ завои и се приготвихъ за неравенъ бой.

Можете си представи какво ставаше съ насъ, когато можахме да разпознаемъ флага му. Избухналиятъ ентузиазъмъ не се поддава на никакво описание. Това се оказа австрийски миноносецъ. Биле го изпратили за да ни присрещне и той на влѣкало ни домъкна до Каттаро...

Дадохъ ни само една седмица за почивка и ремонтъ. Очакващитѣ ме тамъ телеграми бѣха най-тревожни. Трѣбваше да се бърза.

Най-после, на 24. май предпазливо доближихме зоната, къмъ която се стремѣхме. Следъ като преминахме подъ веригата на английскитѣ стражеви кораби, легнахме на дъното въ самото сърдце на Дарданелския воененъ лагеръ.

На следната сутринъ азъ измъкнахъ надъ водната повърхностъ върхътъ на перископа. Това бѣше доста опасно, понеже морето имаше гладка като огледало повърхностъ. Въ такава вода показването на перископа не винаги е безопасно. Все пакъ азъ сполучихъ да забележа три можщи силуета. По тѣхъ познахъ английскитѣ линейни кораби отъ типа на „Мажестикъ“.

— Долу перископа!

Следъ нѣколко минути изкомандувахъ:

— Перископа горе!

Пакъ сѣщитѣ силуети забулени въ димътъ на собственитѣ си залпове. Къмъ тѣхъ бѣше се присѣдинилъ още единъ корабъ. Наоколо имъ вилнѣяха миноносци — изстребитѣли — най-доброто прикритие отъ неприятелски подводни лодки.

— Долу перископа!

Предпазливо трѣгнахме тъмъ тѣхъ. Не трѣбваше да рискувамъ съ залпъ отъ далечно разстояние — искахъ да се доближа за сигуренъ ударъ.

— Перископа горе!

Хвърлихъ свѣткавиченъ погледъ. Ясно различихъ силуета. Това не бѣше „Мажестикъ“, а еднотипниятъ му братъ „Триумфъ“. Величественниятъ гигантъ ясно изпѣкваше върху небесниятъ фонъ. Димящитѣ му ордия стърчаха като четина.

— Перископа долу!

Сърдцето ми изхвъркваше отъ гърдитѣ. Дивечътъ бѣше на близо. Но близо бѣха и опаснитѣ чакали. Въртѣха се наоколо, като не оставяха и най-малка междина за точенъ прицелъ. Не ни оставаше нищо друго освенъ да преодолѣемъ преградата имъ и проникнемъ въ самата вътрешностъ. Потопихме се по надолу. Надъ насъ се чуваше отдалечениятъ шумъ на корабни вингове. Ето ни подъ веригата отъ миноносци. Продължаваме пѣтя си въ дълбочината.

— Горе перископа!

Добре!... ние сме вътре. Гиганта е изправенъ близо предъ насъ.

— Залпъ!!!

Бледи, недышачи, ние се впахме съ погледитѣ си въ секундомѣра. Всѣка секунда бѣше се обвърнала на въчностъ. Упоенъ отъ всичко това, азъ забравихъ да сменя перископа. Завтичвамъ се къмъ него, но вмѣсто да го спусна азъ се залепямъ къмъ него. Ясно виждамъ следицѣ отъ торпедата ни... Отиватъ направо... Чудовището не забелязва и продължава огъня си... Трѣбва да се махне перископа, да се потапяме, но азъ не можехъ да предприема въ тоя моментъ нищо.

Следъ моментъ цѣлия перископъ се разтрепера. Ужасенъ ударъ събори шапката отъ главата ми. Грамаденъ черенъ облакъ забули хоризонта. Въ сѣщия мигъ азъ забелязахъ стремящи се като луди къмъ насъ носове на неприятелскитѣ изстребитѣли.

— Потаяй се! Бърже!

Азъ се решихъ на нѣщо отчаяно — да премина подъ потъващия броненосецъ. И сполучихъ. Когато отново измъкнахъ перископа, чакалитѣ бѣха изчезнали. Тѣ всичкитѣ останаха задъ потъващия „Триумфъ“.

Най-после гиганта се преобърна и грѣбнакътъ му само още нѣколко минути стърчеше надъ водната повърхностъ, следъ което изчезна въ дълбочинитѣ.

Както се научихъ по късно, тоя взривъ и почти моменталната гибелъ на кораба сж зашеметили съюзницитѣ. Избухването на торпедата ни и едновременно детонация на барутнитѣ погребни на „Триумфъ“ сж били така съкрушителни, че разгорѣлиятъ се на сушата бой е билъ заглѣхналъ самъ отъ себе си. Забравили опасността, враговетѣ били наизкачали отъ окопитѣ си и съ отворени уста сж наблюдавали необикновенното зрелище.

Следъ това се установи, че „Триумфъ“ е билъ съ спуснати противоторпедни мрежи, обаче нашитѣ торпеди ги прерѣзали. Отъ командния му мостикъ сж забелязали забравения отъ менъ неспустнатъ перископъ и веднага билъ последвалъ безпорядъченъ огънь по насъ. Въ момента на взрива, отъ силната въздушна вълна, частъ отъ обслугата и други тежки предмети отъ горния подъ на „Триумфъ“ сж били подхвърлени къмъ небето. Въ тѣхното число е билъ и самиятъ корабоначалникъ. За забелязване е

че после, следъ като му е билъ изваденъ трупътъ, едната вежда все още е притискала монокъла му къмъ око̀то.

На следната заранъ ние пакъ тръгнахме на ловъ. Бѣше ми известно мѣстонахождението на руския кръстосвачъ „Асколдъ“ и азъ бѣхъ решилъ да го атакувамъ, обаче не го намѣрихме. Тогава азъ се запътихъ къмъ мѣстото на вчерешната катастрофа. Времето почваше да се разваля, а това бѣше по добре за насъ. Ние срѣщнахме много различни кораби, но голѣми военни такива нѣмаше. Но ето че перископа ми долови нѣкаква си сѣнка. Азъ се спрѣхъ върху нея и можахъ да позная отрядъ отъ транспорти. На известно разстояние отъ него се чернѣше голѣмъ силуетъ на воененъ корабъ. Този пътъ това се оказа „Мажестикъ“. Вчерашното събитие обаче бѣ оказало влияние — „Мажестикъ“ бѣше заобиколенъ отъ двоенъ кордонъ стража и всѣко едно доближаване до него ставаше невъзможно. Все пакъ азъ решихъ и този пътъ да опитамъ щастieto си.

— Горѣ перископа!

Появилитѣ се вълни прикриваха последния. Доближихме ги на 600 метра. „Мажестикъ“ се виждаше ясно, но двойниятъ прѣстенъ отъ стража пречеше да се прицелимъ.

Изведнажъ се образува тѣсна междина — едина отъ миноносцитѣ поостана назадъ, а другия отъ вътрешната линия още не бѣ успѣлъ да попълни междината.

— Залпъ!!! Долу перископа!

Веднага се потопихме и внимателно заприслушахме. До ушитѣ ни достигна отдалечено бучение и нѣщо изпраця като разчупванъ орѣхъ.

— Перископа горѣ!

Азъ бързо надзърнахъ презъ него и веднага го смѣгнахъ долу. „Мажестикъ“ се навеждаше върху дѣсната си стена...

Два дена още ние кръстосвахме изъ тия води, но нито единъ воененъ корабъ не се мърна по пътя ни. Така нищожното на видъ корабче изплаши страшнитѣ морски чудовища и лиши атакуващитѣ войски отъ можща подкрепа...

— Е, съръ, азъ мисля, че вече стана време да си ходимъ въ къщи. Страхувамъ се, дългото ни отсъствие да не би да е почнало да безпокои Фрау Ерсингъ.

Ние излѣзохме отъ кръчмата.

— Знаете ли, капитане, колко мжно ми бѣше да изнамѣря къщата Ви. Всички запитани подозрително ме изглеждаха и никой не искаше да ми я покаже. Добре че бѣхъ се сѣтилъ да се снабдя въ Вашингтонъ съ едно препоръчително писмо отъ Вашия пратеникъ.

— Тука ме държатъ като пленникъ — се усмихна капитана.

— Въ Берлинъ ми разправяха, че върху Васъ е билъ устройванъ атентатъ.

— Да! Още тогава, въ Цариградъ, Енверъ-паша и началникъ щаба на германскитѣ въоръжени сили въ Турция, адмиралъ Тайгеръ, ми показваха прокламацитѣ на британското командуване съ обе-

щание 100000 фунта стерлинги за главата ми. Но азъ предполагахъ, че сега, следъ сключването на мира, обещания отъ подобенъ родъ сж изгубили значението си. Но това не излѣзе така и азъ веднѣжъ безъ малко щѣхъ да стана жертва на атентатъ. Бѣхъ получилъ отъ Хамбургъ покана да чета сказки върху моитѣ кръстосвания. Трѣбва да Ви кажа, че отдавна бѣхъ ималъ връзки съ една жена. Срещна ме случайно преди да замина. Тя сжщо трѣбваше да отива въ Хамбургъ и ми предложи едно мѣсто въ автомобиля си. Азъ познавахъ страстта ѝ да забулва и най-дребнитѣ нѣща съ вуала на тайнственността, за това не дадохъ никакво значение на обстановката, съ която тя заобиколи това мое заминаване. Азъ бѣхъ далечъ отъ мисльта, че тая безпомощна, на видъ влюбена, жена би могла да бжде способна за предателство. Оказа се, че тя е била подкупена отъ английски агенти и по пътя за Хамбургъ, мене ме очакваше засада...

Развълнуванъ отъ тия възпоминания капитана млъкна.

... — Повече отъ две години ние отсъствувахме отъ роднитѣ води. На връщане въ Германия най-интереснитѣ събития за насъ бѣха потапянето на французския брониранъ кръстосвачъ „Адмиралъ Шарнеръ“ и капана, отъ който безъ малко щѣхме да загинемъ. Последното се случи така:

Намирахме се около Сицилия въ надводно положение. По едно време забелязахме отпреде си пушекъ. Това се оказа единъ английски търговски корабъ. Отпратихме се къмъ него и изстреляхме по единъ снарядъ предъ вълнорѣза и задъ кърмата му, но той продължаваше пътя си безъ да обърне внимание на това. Тогава ние прехвърлихме огъня си върху него. Изведнѣжъ на кораба блѣсна изстрелъ. Той откри огънь отъ едно малко топче на носа си. Снарядътъ му, не достигайки до насъ, се изгуби въ водата.

— Значи ти така, а? — си помислихъ азъ — чакай азъ ще те науча тебе...

— Бързъ огънь!!!

Не бѣхме успѣли да се доближимъ единъ къмъ други, изведнѣжъ стената на „търговеца“ се разтвори и върху насъ се насочиха дългобойни орѣдия отъ две платформи. Водата наоколо ни заврѣ отъ снаряди. Азъ почувствувахъ, че съмъ раненъ, а нѣколко мои моряци лежаха вече мъртви. Да се потапяме бѣше късно: „Той“ би се спрѣлъ отъ горѣ ни и би ни обсипалъ съ гранати.

— Димова завеса! — извикахъ азъ, напрѣгайки последнитѣ си сили.

Кълбета отъ гъстъ пушекъ моментално покриха всичкото пространство наоколо ни. Врагътъ изгуби цельта си. И когато той се нахвърли върху... димътъ, ние бѣхме вече въ дълбочината.

Най-после се показа вилата на капитана. На терасата свѣтѣше лампа. Завита въ шалъ женска фигура излѣзе отъ пжната врата и ни посрещна.

— Най-после! — извика тя зарадвана.

На следната заранъ гостенинтѣ си вземаше сбогомъ отъ гостоприемнитѣ стопани.

Превелъ отъ нѣмски: Ник. Поповъ

К. М. Станюковичъ,

ВЪ БУРЯ.

I.

— Господарю, е господарю! Лександра Иваничъ! Ваше благородие!

Съ тѣзи думи Кириловъ, ординарецъ на мичманъ Ополъевъ, мѣничко и низко, чернооко младо моряче, съ обика на ухото, будѣше своя господарь. Разкрачили крака за равновесие, придържашъ се съ една ръка о вратата, за да не падне, съ другата той лекичко буташе крака на мичмана, който спѣше въ малката си каюта дълбоко и сладко, въпрѣки силното люлѣне, което подхвърляше корвета „Соколъ“ като топка върху вълнитѣ на разсвирепѣлия Атлантически океанъ.

Въ отговоръ ни звукъ.

Господарьтъ бѣ съливецъ и по думитѣ на ординареца „ставаше мжчно“.

И Кириловъ, който знаеше добре, че ще бжде мѣмренъ, ако господарьтъ му макаръ и съ минутка закъснѣе за дежурството, следъ малка пауза отново буга „мичманския кракъ“ но вече по-силно и по-решително.

— Ваше благородие, време Ви е вече за дежурството! Лександра Иваничъ, благововете да станете!

— По дяволитѣ! — раздаде се сънливъ отговоръ отъ леглото.

— Съвсемъ невъзможно... Лександра Иваничъ!

— Охъ, умирамъ! — промърмори мичманьтъ. — Маршъ!

И като освободи крака си, който ординарецътъ дърпаше, Ополъевъ се огъна въ одеялото и се обърна на другата страна, готовъ отново сладко да поспи, когато силното надлъжно разлюляване на корвета блѣсна челото му о преградката и го застави да се събуди.

Той откри изъ подъ одеялото заспалото си съвсемъ младо лице, красиво, нѣжно и румено, съ едва набола свѣтло руса копринена брада, съ девствени мустачки и къдрава руса коса. Мигайки съ голѣмитѣ си кафяви очи, той се усмихваше съ сънлива щастлива усмивка, както се усмихвать децата подиръ добъръ сънъ, и явно се намираще още въ властта на чаровнитѣ съновидения, които сж го отнесли далече, далече отъ действителността.

Ярка зеленина на селска градина, свежа и прѣскаща ароматъ... благоухаещи липи, мѣничка пейка подъ тѣхъ, съ изрѣзани имена „Елена“, „Александъръ“, чудниятъ профилъ на девойката въ бѣло... чернитѣ ѝ очи, замислени, нѣжни, добри... любящъ, пълненъ съ ласкава мжка погледъ на тази мила, скъпа Лена, която слуша възторжено—умилени думи на своя годеникъ, и цѣла притихнала, като че ли бояща се да не плаши пълнотата на щастие, стиска съ меката си и топка ръка все по-силно и по-силно ръката на мичмана. Сълзи трептатъ на ресницитѣ ѝ... „За винаги“, шепне тя. „Завинаги“, — едва чуто отгъръща той. Тѣ оставатъ дълго така и вечерьта, обаятелна и тиха, ги заварва нѣми отъ радостъ... Гредината е като че ли замръзла ведно съ тѣхъ... Ни звукъ, ни шумъ. И блѣснатитѣ на небето звезди кротко и любовно мигатъ отгоре, като че ли се любоватъ на младитѣ хора и слушатъ, какъ пълно биятъ препълненитѣ имъ сърдца.

„Лена, Александъръ Иваничъ, елате да пиете чай!“ — още звучи въ ушитѣ му ласкавиятъ гласъ на Ленината майка.

— Всичко това, възобновено отъ чудния сънъ, му се представя съ ясна, дразняща реалностъ. Мозъкътъ не беше се е освободилъ отъ впечатлението на сънищата. И на младия мичманъ страстно му се искаше да задържи по-дълго тѣзи видения.

Но мина мигъ, другъ, и тѣ изчезнаха, съкашъ се разтопиха като димъ въ въздуха.

Въ полусвѣтлината на каютата, чието плътно затворено прозорче ту потъваше въ пѣнестата вода на океана, ту излизаше изъ нея, като пропускатъ презъ матовото стъкло слабата утринна свѣтлина, — Ополъевъ различи мѣничката фигура на своя разуменъ, лозъкъ ординарецъ, ксйго макаръ и да се крепѣше съ две ръце, се люлѣеше заедно съ каютата и всички намиращи се въ нея предмети, чу раздиращето душата скърцане на корвета, почувствува отчаяното люлѣне и дойде окончателно на себе си.

Щастливата усмивка изчезна отъ лицето му.

— Обаче, хубавичко се люлѣемъ, — промърмори той, като се стараше да вземе такова положение, че да се не чукне пакъ.

— Ужасно се клати, Ваше благородие.

— Наближава ли осемъ?

— Половинъ часъ още.

— А горе какъ е?

— Не дай, Боже, реве.

— Изглежда, че се е застудило презъ нощъта.

— Съасемъ върно, Ваше благородие. Презъ нощъта прибраха платната и ги навиха за четвърти пътъ.

Капитаньтъ цѣлата нощъ бѣ горе, докладваше ординарецътъ. И като помѣлча, младиятъ морякъ, за пръвъ пътъ въ далечно плаване, прибави съ боязливъ и малко таинственъ тонъ:

— Одеве на преднята палуба момчетата казваха, Ваше благородие, като че ли „буря“ истинска ще имаме. Вѣтрътъ тѣй и свири въ вжжата... Вълнитѣ, да не дава Господъ, такива грамадни като че ли планини се срутватъ.

— Изглежда, ти се страхувашъ отъ бурята, Кириловъ, а?

— Страшно, Лександра Иваничъ, — простодушно и срамливо отвърна морякътъ.

— Нѣма какво да се боишъ, братле. Ще се справимъ и съ бурята, авторитетно и съ нарочна небрежностъ забеляза офицерътъ, самъ още никога не изпиталъ буря и тайно започващъ вече да усѣща нѣкакво неспокойствие отъ това адско вълнение, което дърпаше и хвърляше корвета на всички страни. — Долу, въ каютата, опасността изглежда по голѣма.

— Тѣй върно, Ваше благородие, — побърза да се съгласи и Кириловъ, по-вече отъ чувство на деликатностъ предъ добрия господаръ и по задължение на дисциплината.

Но неволниятъ страхъ, който той се стараше да скрие, все пакъ не напушаше младия морякъ.

— Студено ли е горе?

— Много, Ваше благородие.

— А мушамата ми приготви ли?

— Готова е.

— Добре. А сега, време е да ставамъ.

Но преди да се раздѣли съ топлото легло, мичманьтъ отново обзетъ отъ споходилото го възпоминание, съжали въ тази минута, че току що

преживяния сън не е действителност и съвсемъ неочаквано каза съ неволна въздишка:

— На брѣга, май, по-добре се живѣе, Кириловъ.

— И дума да не става, Лександра Ивановичъ! — възбудено отговори младиятъ морякъ и лицето му се оживи отъ усмивка. На сухо е много свободно, съ една дума — земя. А тукъ, Ваше благородие, отъ душата ти кжса. Ако бѣхъ свободенъ, веднага бихъ се върналъ въ село.

— Заминалъ би, а? усмихна се мичманътъ.

— Съвсемъ вѣрно, Ваше благородие.

— И азъ бихъ заминалъ веднага оттукъ... помисли си мичманътъ и съ не весела ирония добави гласно:

— Само че нѣма какъ да се замине отъ тукъ, Кириловъ, а?

— Съвсемъ вѣрно, Ваше благородие, наоколо вода.

— А ти, братко, погрижи се вече за чая. Нека бжде горещъ.

— Естъ, Ваше благородие. Чаятъ е готовъ. Старшиятъ офицеръ вече закусва. Само че при тѣкова люлѣне не може да се пие чай! — прибави Кириловъ и излѣзе да се погрижи за чая на добрия господаръ, който много добре се огнасяме съ своя ординарецъ и често си подрѣкваше съ него.

Кириловъ се отправи къмъ готварницата, като едва се отдръжаше на крака и като описваше буквата М. Тамъ срещна своя приятелъ ординарецъ, младъ като него морякъ и по-вече себе си ободряващъ и не желаейки да покаже своя страхъ предъ приятеля и нѣколкото моряци при кухнята, Кириловъ проговори съ присторена шеговитостъ.

— Сжщо като въ люлка се люлѣемъ, братко, и не дава на крака да се върви.

И не безъ закачка добави:

— А ти, Василий, май страхливецъ излѣзе?

— Все си мисля... какъ ще бжде... вижъ каква буря е! — промълви бледенъ отъ страхъ и повръщане морякъ.

— А ти не му мисли толкова, Васе, отъ какво се боишъ? Буря като буря. Ще се справимъ и съ бурята, говорѣше морякътъ, повтаряйки думитъ на мичмана си.

И даже се застави да се засмѣе, макаръ и самъ жестоко да се боеше.

II.

Следъ десетъ минути, въ течение на които младиятъ мичманъ трѣбваше да взима при тоалетата си най-невѣроятни и едва ли и на акробатитъ известни пози, за да приложи законитъ за равновесието на тѣлата къмъ собствената си особа, Ополѣевъ, омитъ и облѣченъ, излѣзе отъ каютата.

На палубата бѣше влажно и душно и лѣхаше лошъ мирисъ на непроизведено моряшко жилище... Всичкитъ отвори бѣха плътно затворени и не проникваше прѣсенъ въздухъ. По-голѣмата частъ отъ поддежурнитъ моряци седѣха или лежах на палубата, мълчаливи и сериозни, рѣдко си размѣняха по нѣкоя дума по адресъ на „проклетото време“. На нѣкои имъ бѣше вече лошо. Намѣстилъ се при машинния входъ, старшиятъ морякъ Щербаковъ (той завеждаше и корабната икона и изпълняваше въ време на служба длѣжността на дяконъ) четѣше съ тихъ монотоненъ гласъ евангелието, а около четеца седѣше не голѣма купчина моряци, които слушаха съ напрегнато внима-

ние четенето и не толкова го разбираха, колкото се възхищаваха отъ пѣщия умиленъ гласъ на четеца и неговия тържествено издигнатъ тонъ.

Да се стѣлва по палубата бѣше трудно. Тя, като че ли се изпълзааше изъ подъ краката, и трѣбваше съ особено изкуство и умѣние да се избиратъ моментитъ за да се мине по нея.

Каютъ-компанията, въ този часъ обикновено оживѣна отъ насѣбралитъ се за чая офицери, сега бѣше праздна. Почти всички се излежаваха по каютитъ. Висящата голѣма лампа надъ завинтената къмъ пода маса се люлѣеше на всички страни подъ еднообразното скърцане на стенитъ. Здравно прикрепенитъ библиотеченъ шкафъ и пиано сжщо скърцаха. Презъ затвореното стѣклено прозорче се донасяше глухото виене на ревящия вѣтеръ. Корветътъ трепва съ кърмата си и съ всичкитъ си членове и долу това трепване се усѣща по-силно. Нѣкакъ мрачно и неприветливо е въ каютъ-компанията, обикновено весела и шумна.

Винаги пѣргавата и зибавна „Лайка“, грозничко кученце отъ неизвестна порода, сега се е притаила въ жгѣла и отъ време на време жално вие, безпомощно се оглежда съ мжтни очи и явно не разбира: какъ да се натъкми бедната, че да се не плъзга по мушамата, съ която е послана каютъ-компанията. Лайка бѣше случайно попаднала на корвета, когато той се готвѣше да трѣгне отъ Кронщадското пристанище въ далечно плаване и оттогава остана тамъ подъ името Лайка, както я кръстиха моряцитъ. Отсъствуваше и угоениятъ котаракъ на артилерийския офицеръ, Лайкиниятъ приятелъ Васко. Изглежда и на Васко бѣ лошо.

Облѣченъ въ дебело кжсо палто, на дивана седѣше старшиятъ офицеръ, пълненъ, здравъ, черноокъ мжжъ, тридесетъ и петъ годишенъ, съ загорѣло, сериозно и явно възбудено лице. Въ широката си бронзова ржка, мускулиста и космата, държеше предпазливо чаша чай и я поднасяше къмъ гжситъ си черни мустаци, като дебиѣше момента, когато можеше да срѣбне безъ да пролѣе течността.

— Здравейте, Алексей Николаичъ!

— Моитъ почитания, Александръ Ивановичъ!

Придържайки се о завинтената къмъ пода скамейка около масата, мичманътъ се приближи къмъ старшия офицеръ да се ржкува и едва ли не се струполи върху му.

— Казватъ че се е застудило презъ нощта?

— попита младежътъ като сѣдаше на скамейката до дивана.

— Студено е, кжсо отрѣза старшиятъ офицеръ.

Той продължаваше мълчаливо да гълта чай, заетъ съ нѣкакви мисли и следъ минута промълви:

— Главното: дяволско вълнение. Току вижъ ще отнесе нѣкоя лодка или ще счупи борта! — Загрижено и сърдито продължаваше старшиятъ офицеръ и като допи чая си, излѣзе навънъ.

— Ей, ординарецъ, викна Ополѣевъ като останалъ самичкъ.

Но вече на вратата на каютъ-компанията се показа остриганата черна четиристѣпна глава на Кирилова. Той изведнѣжъ направи стремително две крачки напредъ, тласнатъ отъ вълнението, обаче успѣ да се задържи и да запази въ ржцетъ си чашата чай, увита въ кърпа. Следъ него другъ ординарецъ носѣше захарницата и кошничката съ сухари. Всичко бѣше благополучно донесено и

Ополъевъ, следъ като жадно изпи една чаша, поиска друга.

Въ тази минута въ каюгъ компанията се спусна да изпие чаша горещъ чай старшиятъ корабоводачъ, старъ нисичъкъ човѣкъ облѣченъ въ кожено палто, цѣло блестящо отъ водни капки, съ шалче около врата и нахлупена фуражка. Всичко на него бѣше старичко, износено, изтъркано, но нѣкакси особено му прилѣгаше и придаваше на цѣлата му фигура видъ на старъ морски вѣлкъ.

Въпрѣки силното люлѣене той стѣпваше по палубата съ обикновенитѣ си солидни крачки, безъ да се държи о нѣщо, ту балансирайки, ту приклѣкайки съответно направлението на люлѣещия се корабъ.

Младиятъ мичманъ забеляза по израза на червеното набръчкано лице на старика, че не е въ лошо настроение, въ каквото изпадаше, когато прекаляваха съ въпроси или когато корветътъ плуваше край опасни мѣста, а той не бѣше увѣренъ въ точността на изчисленията. Ополъевъ поздрави и попита:

— Какъ вървятъ работитѣ горе, Иванъ Ивановичъ.

— Самъ ще видите, приятелю, какъ вървятъ работитѣ... А вие, вижда се, че сте дежуренъ, такава ранна птичка — се пошегува старикътъ. Тѣзи работи сж нѣщо обикновено на море, — прибави той и апетитно глътна отъ подадения му чай, въ който налѣ нѣколко капки конякъ „за вкусъ“, както обикновено казваше.

— Гдѣ се намираме сега, Иванъ Ивановичъ?

— Че паралелно на Бискайския заливъ, на сто мили отъ брѣга.

— Ей, още чай, — викна той на срдинареца... И не забравяй конякъ. Придава приятенъ вкусъ на чая, добави като се обръщаше къмъ младежа.

— Да бѣхте опитали. И за люлѣнето е полезно. Какво, Васъ замая ли Ви?

— Ни най-малко! — похвали се мичманътъ.

— Отначало всички замаява, докато се свикне. А има хора, които никога не свикватъ... Помня, служихъ съ единъ лейтенантъ... отъ срѣдъ пята трѣбваше, бедния, да се върне въ Русия.

— Надвечеръ, сигурно, ще утихне, — питаше Ополъевъ, и се стараеше да придаде на гласа си тонъ на най-пълно равнодушие, като че ли му бѣше все едно — ще утихне ли, или не.

Въ отговоръ Иванъ Ивановичъ се усмихна.

— Да утихне ли? — попита и той.

А нима нѣма?

— Надвечеръ предполагамъ да имаме истинска буря. Барометрътъ бързо пада.

Стариятъ корабоводачъ, прекаралъ презъ живота си не малко бури, и веднажъ даже изпиталъ крушение на платноходъ при камчатка, проговори тѣзи думи съ такъвъ спокоенъ тонъ, като че се касаеше за най-обикновено нѣщо, отпи нѣколко глътки чай, подвикна отъ удоволствие и прибави:

— Сега кашлицата не ще ме безпокои. А то докато стояхъ горе все кашляхъ. Ей, Василевъ! — викна той.

Дойде ординарецътъ.

— Налѣй още малко конякъ... стопъ — тъй! Влагата пропѣжда, отново прибави като за оправдание стариятъ корабоводачъ, който предпочиташе да лѣкува своитѣ и чужди болести специално съ конякъ, и въ нѣкои случаи съ хересъ и марсилско, други вина той не признаваше и особено презираше шампанското, наричайко го „дамска гаргара“.

— Та Вие, Иванъ Ивановичъ, предполагате, че ще има буря, небрежно попита Ополъевъ и веднага се изчерви, защото почувства че гласа му трепна и си въобрази, че Иванъ Ивановичъ е забелязалъ страха му.

— Непременно истинска буря, приятелю. Такава е тази подла Бискайка. Колкото пжти съмъ я миналъ, винаги, шегобийката, ще ни угости съ бурица! Дава!.

Старикътъ съ явно наслаждение допи чашата си, нахлули фуражката си и излѣзе.

Ополъевъ погледна на часовника: до осемъ още петъ минути оставаха. Тѣй допи чая си, облѣче при помощта на Кирилова мушамата си и при първия ударъ на вѣнеца, който отбиваше осемъ, се изкачи по стѣлбата, възбуденъ и развълнуванъ въ очакване на първата буря въ своя животъ.

И отново за мигъ си спомни кическата селска градина, Леночка съ чернѣщата ѝ се бемка на руменната буза и слезнитѣ ѝ очи...

— Колко е хубаво тамъ, а тукъ... — мина презъ главата му.

Той излѣзе на горната палуба и веднага се отзова въ съвсемъ друга атмосфера.

Обхвана го рѣзкиятъ студень вѣтръ и го напръска съ водень прахъ. Той чу характерния вой на вѣтъра въ вжжата и стожеритѣ, видѣ бишуващия сивъ океанъ — и мислитѣ му мигновено взеха друго направление — морско.

И той прие равнодушень видъ и храбро се качи на мостика, като че ли дяволътъ му бѣше братъ, а буритѣ — нѣщо обикновено за него.

III.

Въпрѣки силното чувство на страхъ, което обхвана въ първия моментъ младия мичманъ, величественото зрелище на бишуващия океанъ неволно прикова очитѣ му, напълни душата му съ нѣкакво безрезервно благоговѣйно смирение и покорно съзнание за слабостта на „Царя на природата“ предъ това грозно величие на стихийната сила.

Наоколо, догдето очи виждаха, океанътъ като че ли цѣлъ кипѣше въ бѣла пѣна. Той представляваше една изрината хълмиста повърхност отъ вълни, които изглеждаше че се носятъ съ бѣсна сила, и съ шумъ се разбиваха една о друга съ сивитѣ си гребени. Но, изглеждащи отдалече неголѣми хълмове, тѣзи вълни въ близостъ се превръщаха въ високи водни планини, всрѣдъ които ту се спущаше въ дола образуванъ отъ две вълни, ту се издигаше по гребена, и тъй напредваше малкитѣ корветъ, съ почти оголени стожери, срѣщайки приближаването на бурята въ преденъ вѣтръ и навити за четвърти пжтъ платна.

Разлюлявайки се назадъ и напредъ, надѣсно и налѣво, като се издигаше на вълната, корветътъ я прорѣзваше и понѣкога забиваше въ нея носъ; частъ отъ вълната заливаше предната палуба, а друга бѣсно се разбиваше о хълбока на кораба, като се разсипваше на хиляди сребристи капки. Понѣкога корветътъ се движеше странично и тогава върховетѣ на вълнитѣ преминаваха на палубата и се изливаха презъ отверстието за вода на противоположния бортъ.

— Ето я на, пристига грамадна вълна, ей я до потъналата кърма, високо надъ нея и изглежда сега ще се сгромоляса и залѣ този корветъ — съв-

семь мъничъкъ сега—крѣпка черупчица, ще го залѣе съ неговитѣ двеста обитатели безследно... Но въ този мигъ носа на корвета вече се спуща по другата вълна, кърмата се повдига високо и страшната задна вълна съ бучение се разбива и нея, и отново отплува кърмата.

Цѣлото небе е покрито съ купове тъмни облаци. За мигъ се покаже слънцето, облѣе съ свѣтлина сивия океанъ и отново се скрива задъ облацитѣ. Вѣтърътъ реве и срива по пѣтя си върховетѣ на вълнитѣ, които се разсипватъ въ сребъренъ прахъ, и вие въ стожеритѣ и орждията, требеги, като да негодува, че е срѣщналъ прѣпятствие.

Дежурнитѣ моряци, въ своитѣ прозмолени платнени палта облѣчени върху синитѣ фланели, се държатъ за орждията. Всички сж мълчаливи и сериозни. Нѣма нито закачки, нито смѣхъ. Когато вълната ги напрѣска съ капки, тѣ също като патичи се отърсватъ отъ водата и отново гледатъ ту къмъ океана, ту къмъ мостика.

Тамъ, като прикованъ, широко разкراчилъ нозе, съ ржце хванатъ о пѣрилото, стои възрастниятъ капитанъ. Видимо той е спокоенъ и попоглежда ту къмъ хоризонта, ту къмъ вѣтрилата. Не е спалъ цѣла нощъ. Лицето му изгрѣхнало отъ вѣтъра, уморено и съ рѣдоточено, изглежда поради безсънната нощъ по-старо. Той се кани да почине нѣкой и другъ часъ, но иска още предъ него да прибератъ вторитѣ вѣтрила за да посрѣщнатъ бурята съ по-малка площъ платна—съ вѣтрилата за въ буря.

И съ рѣзкия си и пресипналъ гласъ, той заповѣда на Ополъева:

— Съберете вторитѣ вѣтрила и поставете на маленитѣ трети вѣтрила, стожера за въ буря и предното най-горно вѣтрило.

— Естѣ! — отговори мичманътъ и съ говорителнага трѣба викна:

— Приберете вторитѣ вѣтрила. Моряци—при страничнитѣ крепители.

И когато моряцитѣ се приближиха до страничнитѣ крепители, продължи:

На площадкитѣ!

Здраво държащи се съ ржце о напрѣчнитѣ вжженца, тихо и предпазливо, се закачваха моряцитѣ по вжжената стѣлба и като достигнаха площадкитѣ, разплѣзваха се по силно люлѣщитѣ се стожерни напрѣчници.

На младия офицеръ дхъхъ замръ отъ страхъ при вида на тѣзи мънички човѣшки фигури на такава височина, да се люлеятъ заедно съ стожернитѣ напрѣчници и да прибиратъ вѣтрилата при такъвъ адски вѣтъръ. Струваше му се че нѣкой ще се отърве и ще падне задъ борта. И не смѣваше исплашенитѣ си очи отъ стожернитѣ напрѣчници. И капитанътъ, и старшиятъ офицеръ, сжщо не смѣваха очи. Явно и тѣхъ ги безпокоеше сжщата мисль.

Но моряцитѣ се държаха здраво и съ ржце и съ крака. Хваналъ се съ една ржка о стожернитѣ напрѣчници, всѣкой съ другата събираше вѣтрилата, и когато всичко бѣ готово, Ополъевъ съ облекчено сърдце изкомандава:

— Моряци, долу!

Следъ това бѣха поставени вѣтрилата за въ буря, и капитанътъ, съ обинновения си грубъ гласъ, каза на Ополъевъ:

— Ако нѣщо се случи, да ми се доложатъ. И на кърмилното колело да се не прозаватъ, викна той, за да го чуятъ кърмичитѣ,

И отиде да си почине. Горе, освенъ дежурниятъ Ополъевъ, остана и старшиятъ офицеръ.

Къмъ края на дежурството, младиятъ мичманъ вече свикна съ положението и бурята не го плашеше тѣй силно. И когато на пладне го смѣниха и той се спусна въ каютъ-компанията, то влѣзе тамъ съ горделивия видъ на човѣкъ, билъ на изпитание. Но на горделивия му видъ никой не обърна внимание.

Поради времето топло ядене не подадоха, и обѣдътъ се състоеше отъ сланина и разни консерви. Обѣдваха съ дървена посѣда, прикрепена за масата, и въ особѣни гнѣзда въ нея стояха приборитѣ и увити въ върли бутилки.

Ординарцитѣ съ трудъ поднасяха блудата, като едва се одържаха на крака отъ люлѣнето. Обѣдътъ премина бързо и мълчаливо. Липсваха обичайнитѣ шумни разговори и шегѣ, а и апетитътъ бѣ лошъ. Единъ единственъ ядеше както обикновено за двама, стариятъ корабоводачъ, и изпи обичайната си порция при обѣда — бутилка марсилско.

Следъ обѣдъ всички си разотидоха по каютитѣ.

IV.

Съ настѣпването на нощта вѣтърътъ достигна степенъ на буря.

Съвсемъ облѣченъ, Ополъевъ дрѣмеше въ леглото си, когато внезапно се събуди отъ нѣкакъвъ страшенъ грохотъ. Като се съвзе, видѣ каютата си озарена отъ свѣтлината на мълния. Следъ това настѣпи отново мракъ, и отново тънтежъ на грамогевница надъ главата му.

Пипнешкомъ той намѣри вратата и излѣзе въ жилищната палуба, едва одържайки се на краката си. Корветътъ наистина се мѣташе на всички страни. На палубата никой не спѣше. Моряшкитѣ легла висѣха празни. Поддежурнитѣ моряци седѣха бледни и изплашени и се притискаха единъ о другъ като стадо овци. Много отъ тѣхъ въздишаха високо, кръстѣха се и шепнѣха молитви. При слабата свѣтлина на люлѣщитѣ се фанери тази тълпа отъ изплашени хора произвеждаше тежко, угнетително впечатление. Нѣкой съ висока въздишка каза: „Време е вече братя да си облечемъ чисти ризи.“)

Но въ сжщата минута се разнесе енергичното ругателство на корабника, следъ което, сжщия пресипналъ гласъ на корабника, продължи:

— Само повтори още веднажъ! Ще ти дамъ една риза! И туй било моряци!

И отново се посила звучно ругателство, което поуспокои изплашенитѣ хора.

Както и сутринта, старикътъ Щербаковъ сѣдѣше на старото си мѣсто при машинния входъ, обкрѣженъ отъ купчина моряци.

Монотонниятъ му гласъ, тържественъ и умиленъ, високо и отчетливо, четѣше при тънтежа на грѣмотевницата.

„И въ този денъ излѣзе Исусъ отъ дома си и седна при морето. И събра се наоколо му толкова народъ, че той трѣбваше въ кораба да влѣзе и седне. И цѣлиятъ народъ отъ брѣга слушаше“...

При самата стѣлба, опрѣнъ на нея, стоеше Кириловъ и тихо хълцаше.

— Кириловъ ти ли си? — повика го Ополъевъ,

— Азъ, Ваше благородие.

1) При крушение у рускитѣ моряци сжществувалъ обичай да облѣчатъ чисти ризи.

— Какво правишъ, защо реवेशъ?

— Страшно е, Лександра Иваничъ, пъкъ Щербаковъ тъй жално чете...

— Засрами се, нали си морякъ?

— Морякъ, Ваше благородие, — отговори Кириловъ и се мъчеше да глътне сълзите си.

— Туй то, стига де, стига братко, никаква опасностъ нѣма! — ласкаво проговори мичманътъ, и самъ, бледенъ и развълнуванъ, потупа по рамото ординареца, и държейки се за перилото дръпна и излѣзе на палубата.

Улавяйки се за орждията той се промъкна въ предната частъ подъ мостика, погледна наоколо и въ първата минута се вцепени отъ ужасъ.

Корветътъ се накланяше на всички страни и вълните свободно преминаваха презъ предната му частъ. Гръмотевицата ехтѣше безъ прекъсване, свѣткаше мълнии, като прорѣзваше въ огненъ зигзагъ черните надвиснали облаци и освѣтяваше бѣснѣещия океанъ съ неговите водни планини и корвета съ неговите отнесени на нѣколко мѣста бортове. Единъ катеръ липсваше — бѣше отвлеченъ. Изглежда, че бурята бѣше стигнала до своя апогей и блѣскаше корвета съ желание да го унищожи, но той не се поддаваше, изкачваше се по вълната и отново се спущаше, като се удряше и скръцаше сѣкашъ отъ болка. Моряците се тълпѣха на предната и срѣдна частъ на палубата и се държаха о протегнатото въже. Отъ време на време при ослепителния блѣсъкъ на свѣтковицата всички малчаво се кръстѣха.

Капитанътъ стоеше при кърмата редомъ съ шестимата кърмчи и отсѣчено показваше какъ да направляватъ. При свѣтлината на фенера се виждаше неговото изморено, бледно и страшно сериозно лице. Тукъ бѣха, и старшиятъ корабоводачъ, и старшиятъ офицеръ.

Въ първите нѣколко минути жестокъ страхъ обзе младия мичманъ, но постепенно този страхъ се смѣни въ нѣкакво покорно вцепеняване.

— Все едно, спасение нѣма въ случай на крушение, — премина презъ главата му.

И той стоеше, хваналъ се за нѣщо, безмълвенъ и потресенъ.

— Господи помилвай, — раздаде се до него гласа на сигналиста, — вижте, Ваше благородие!

Но Ополъевъ вече видѣ. При свѣтлината на блесналата свѣтковица той видѣ на недалечно разстояние силуета на потъващъ корабъ, видѣ фигурите на хора съ протегнати ръце, и неволно затвори очи.

Отново блесна свѣтковица и освѣти океана. Корабътъ вече липсваше.

Ополъевъ се прекръсти. Скрѣбна въздишка се изтрѣгна около него отъ нѣколко гърди.

— Потъгнаха, — каза нѣкой.

Младиятъ мичманъ стоеше на палубата и гледаше бурята, часъ, два, три... колко именно — той не помнѣше.

Най-после бурята сѣкашъ започна да утихва и Ополъевъ слѣзе долу.

На палубата по старому царѣше страхъ и Щербаковъ четѣше евангелието.

Младиятъ човѣкъ се хвърли въ леглото си, но дълго не можа да заспи, потресенъ отъ токущо виденото. Най-сетне тежъкъ сънъ го обори.

V.

Когато се събуди, ясната дневна свѣтлина вече проникваше въ каютата. Той се надигна и съ радостно очудване почувствува че люлѣнето е сега съвсемъ друго — равномерно и спокійно. Погледна на палубата, моряците весело разговаряха. Всички входи бѣха отворени и не миришеше на лошо.

— Пратете ми Кирилова! — викна той.

Пристигна Кириловъ, веселъ и радостенъ.

— Здравей, братко! Е, утихна ли?

— Утихна, Ваше благородие.

— Е, виждашъ ли, справихме се и съ бурята, — говорѣше мичманътъ.

— Тѣй вѣрно, Ваше благородие.

Въ каютъ-компанията бѣше оживено. Всички бѣха тукъ и говорѣха за бурята, за това какъ храбро я издържа „Соколъ“, като се отърва само съ изчупването на борта и загубата на катера.

Но за потъналия предъ очите имъ вчера корабъ всички нѣкакъ си избѣгваха да споменатъ.

— А биваше си я бурята, здравата ни разигра! — каза стариятъ корабоводачъ. — И сега е още студено... но барометърътъ се вдига! — прибави той и следъ своите два чая съ конякъ, излѣзе горе да „лови слънчицето“ т. е. да наблюдава.

Макаръ и още порядъчно да се люлѣеше, но днесъ можеше поне по човѣшки да пиешъ чая си, и Ополъевъ съ апетитъ изпи три чая съ почти половинъ кошничка английски бисквити, тѣй бѣше огладнѣлъ отъ вчера. Не забрави да почерпи и умилкващата се, весела Лайка и угоения котаракъ Васко.

Следъ това отиди да види океана.

Океанътъ явно се прибираше и търкаляше своите все още високи вълни далече не съ предниотъ бѣсъ: корветътъ съ намалени предни и задни платна се носѣше сега при студения равномеренъ вѣтъръ съ единадесетъ възли на часъ, леко тласканъ отъ попътната вълна.

Ковачитѣ поправяха счупения на нѣколко мѣста бортъ и тънаникаха полугласно нѣкаква пѣсенчица.

VI.

Следъ два дни, въ деветъ часа сутринята Кириловъ будѣше своя господаръ.

— Ваше благородие! Лександра Иваничъ! Ставайте! Вече приближаваме до Медейра!

— Следъ като дълго го бута, ординарецътъ разбуди мичмана.

— Вече котва ще хвърлимъ, Ваше благородие! А времето — чудо! — говорѣше весело ординарецътъ.

Ополъевъ бързо се облѣче и изкочи навайнъ.

Едва-едва изпускайки димъ изъ гръбната си, корветътъ се приближаваше подъ пара къмъ обития въ лека мъгла високъ островъ. Успѣлъ да поправи своите повреди следъ бурята „Соколъ“ сияеше отъ чистота и блѣсъкъ подъ лжичитѣ на ослѣпителното слънце, което бавно плаваше въ синята безоблачна висина. И океанътъ, още тѣй неотдавна причиняващъ трепетъ, сега ласкавъ и спокоенъ, тихо се движеше отъ преливащите се вълнички и нѣжно цѣлуваше съ своята примамлива прозрачна синева хълбока на едва поклащания се корветъ.

Превела отъ руски: Е.

Д-ръ Г. В. Паспалевъ.

НАШАТА МОРСКА ЗООЛОГИЧЕСКА СТАНЦИЯ СЪ АКВАРИУМЪ.

Подъ заглавие: „Български институтъ за изучаване живота въ Черно море“, въ посветения на Черно море специаленъ брой отъ списанието *Нива* (16.X. 1931 г. брой 51), азъ дадохъ на кратце нѣкои данни относно целитѣ и задачитѣ на тази наша морска станция. Тѣй като материалътъ, който ще попълва новиятъ отдѣлъ отъ списанието „Научни съобщения върху Черно море“ ще излиза главно отъ тази станция, намирамъ, че не ще бжде излишно, ако запозная читателитѣ на „Морски Сговоръ“ по-подробно съ историята, уредбата и целитѣ на тази толкова отдавна замислена и тѣй късно открита морска станция.

Системно изучаване на живота въ моретата е започнато сравнително твърде късно — едва къмъ края на миналото столѣтие (1872 г.), когато предприемчивия и копнѣещъ за наука германски професоръ А. Dohrn урежда на свои сръдства Зоологическа станция съ аквариумъ въ гр. Неаполъ, — Италия. Съ прозорливостта на голѣмъ човѣкъ той ясно съзнава, че преди да има всички удобства за една лабораторна работа на самиятъ морски брѣгъ не ще може да посѣгне върху тайнствената до тогава скровищница на морето; и не пожелва трудъ и сръдства за да създаде тия необходими удобства. Разположена всрѣдъ приморската градина на многолюдния градъ, край самиятъ брѣгъ, на богатия съ животъ Неаполски заливъ, уредена отлично съ лаборатории за научни изследвания и аквариуми за публиката — неговата станция скоро става центъръ на интернационални научни изследвания върху живота на Сръдиземното море и мѣсто — атрактивенъ центъръ за мѣстни жители и чужденци — ждѣто човѣкъ леко може да види въ тѣхната естествена сръда многобройнитѣ красиви и чудни по многообразното си устройство морски организми. Начинанието на проф. Dohrn въ късо време дава голѣмъ гласъкъ на всички, които съзнаватъ значението на научнитѣ институти и скоро брѣговетѣ на други морета, голѣми езера и рѣки биватъ осеяни съ подобни зоологични станции. Тогава именно започва планомерното и всестранно изучаване на живота въ водата.

Малкото българи, които тогава сж имали интересъ къмъ естественитѣ науки и възможностъ да видятъ морскитѣ станции и аквариуми въ Европа, не сж могли да не мечтаятъ за откриването на подобна станция и въ България — на брѣга на Черно море. Първиятъ отъ тѣхъ, който решилъ и ималъ възможностъ да реализира желанието си — това е *Негово Величество Царь Фердинандъ*. Познато е на всички какъвъ интересъ той прясъзва къмъ природознанието и какъ високо цени научнитѣ институти, които счита като мѣрило за културното ниво на народа. Подъ неговата царска протекция, другъ високо интелигентенъ и родолюбивъ българинъ съ не по малкъ интересъ къмъ морскитѣ станции — тогавашния началникъ на Варненската държавна

болница, сега професоръ при Софийския университетъ Д-ръ П. Стояновъ — не пожелва нито време, нито отчаяна енергия за да превъзмогне всички прѣчки и реализира създаването на *Морска зоологическа станция съ аквариумъ* въ гр. Варна.

Решението да бжде започната работа по създаването на такава станция бива взето при една интимна вечеря въ *Двореца Евксиноградъ* въ началото на м. януарий 1906 г. Още сжиятъ месецъ, благодарение неуморнитѣ усилия на Д-ръ П. Стояновъ, Варненскитѣ общински съветъ бива спечеленъ за каузата и подарява нужното за целта мѣсто; бива сезирана и привлечена къмъ дѣлото Варненската окръжна постоянна комисия и Управителя, а по-късно и Министра на Народната просвѣта. Следъ предварително влизане въ връзка и вземане съвети отъ проф. Dohrn и проф. C. Cori, (тогава уредникъ на Австрийската морска станция съ аквариумъ въ гр. Триестъ), следъ обхождане на нѣкои отъ добре уреденитѣ тогава морски станции, планътъ за бждещата постройка бива съставенъ отъ Варненския архитектъ Дабковъ. И, ентусиазъма, съ който това дѣло бива подето и водено скоро се възнаграждава: сръдства за започване постройката биватъ намѣрени и още на 22. октомврий, сжщата (1906) година бива тържествено положенъ основниятъ камѣкъ. Присѣтстването на цѣлия *Царски домъ*, на Министра на просвѣтата, на трима университетски професори, на варненскитѣ управници и др. видни българи и чужденци показва особеното внимание съ което е било почетено тържеството, а сжщо — колко идеята за уреждане на наша морска станция е била добре приета и оценена. Въ речитѣ, казани при полагаане на камѣка и следващата закуска (предадени въ: *Известия отъ Двореца*, Държавенъ вестникъ отъ 31.X.1906 г. сж изтъкнати както задачитѣ, така и високото културно значение на предприето дѣло.

За жалость, зла сждба попрѣчва бързото завършане на започнатото. Здането на станцията бива привършено едва презъ 1912 г. и предстои обзавеждането му. Но, насѣпилитѣ събития — злополучната Балканска война — превръщатъ новопостроения храмъ на науката въ жилище на прокуденитѣ отъ родината тракийски бѣжанци, а и следъ това — до преди година — злата участъ продължава: зданието е минавало отъ ръка на ръка и служило за всичко друго, само не за целта, която е поставена при изграждането му. Най-сетне миналата година полуразрушено, въ единъ окаянъ видъ, то бѣ предадено на университета и отъ тогава насамъ морската станция съ аквариумъ се приготвя да заеме мѣстото си наредъ съ останалитѣ културни институти въ нашата страна.

Каква нужда е предизвикала замаслянето и реализирането на нашата морска станция? Нуждата! — Тяма преди всичко психологична основа: това е неудържимо стремление на до вчера тормозения

въ робство народъ — да се просвѣти, да научи онава, което другитѣ отдавна знаятъ, да вложи своитѣ духовни усилия и материални жертви за всестрано изучаане и опознаване своята родна страна; това е разбирането, правилното разбиране отъ страна на Царя и интелигенция за влиянието на научнитѣ институти при издигане културното ниво на нацията и за всемирното значение, което работата въ тия институти има. Наредъ съ това стои предвидливостта относно богатата, които морето би дало на народното стопанство, когато то е добре изучено, опазнато и използувано.

Съобразно поставенитѣ цели: да служи на науката, на народната просвѣта и стопанство — и задачитѣ, които има да изпълни, морската ни станция ще има два отдѣла:

I Отдѣлъ за народна просвѣта. Това сж — 32 аквариума (голъми бетонни басейни, снабдени съ витринни стѣкла) съ живи морски животни и растения, подържани съ постоянно текуща морска вода и музей, отъ препарирани морски организми, които не могатъ да се подържатъ живи въ аквариумитѣ.

Чрезъ този отдѣлъ се цели да се даде просвѣта относно живота въ водата, животъ толкова разнообразенъ и различенъ отъ този на сушата. Да се покаже този животъ съ неговитѣ особености и прояви нагледно, въ неговата естествена срѣда — е интересно и виско поучително, както за неукия, така и за просвѣтения. Само ози, които е виждалъ аквариуми и стоялъ съ часове въ захласъ предъ витринитѣ що отдѣлятъ зрителя отъ морското дѣно

и най-разнообразнитѣ живи организми въ водата само той знае каква е насладата отъ зрѣлището, каква е поуката отъ виденото, каква е и каква може да бжде ползата отъ наблюдение живота на организмитѣ въ водата.

II. Отдѣлъ за научни изучавания. Това сж лабораториитѣ — най-необходимото условие за всѣко сериозно и системно изследване на морски обекти въ връзка съ научни или стопански цели. На първо време ще бждатъ открити четири такива лаборатории: по зоология, ботаника, физиология и химия. Помѣстени въ просторни, свѣтли стаи, снабдени съ текуща морска и сладка вода, съоржжени съ най-нуждитѣ пособия за научна работа — въ бждеще тѣ ще предлагатъ удобства за научна работа, свързана съ морето край нашитѣ брѣгове, на наши и чужди учени. Като частъ отъ нашия единственъ университетъ въ морската ни станция ще има и една специална зала — лаборатория, кждето студентитѣ ни по естественитѣ науки ще има да слушатъ лекции върху Черното море и ще се запознаватъ нагледно съ флората и фауната му. Въ сжщата зала курсове отъ учители естественици ще додатъ да опрѣснатъ и разширятъ познанията си по морската биология, а сжщо — за да направятъ и лични проучвания по интересувашитѣ ги въпроси.

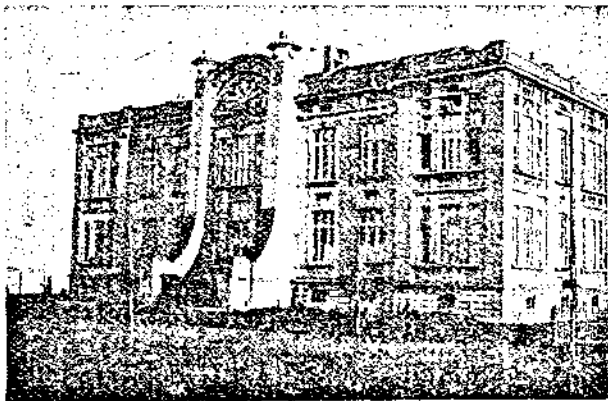
Отъ научния отдѣлъ на морската ни станция освенъ това ще се изпращатъ въ сбиркитѣ на университета и гимназиитѣ препарирани и живи почти всички изучавани морски организми за да не бж-

дагъ тѣ доставяни срещу скжпо заплащане отъ странство или изучавани само на книга.

Сжщиятъ наученъ отдѣлъ — това е най-сетне мѣстото, кждето ще се постави началото на системни наблюдения и проучвания върху въпроси, които сж или могатъ да бждатъ въ връзка съ ползата, която можемъ да имаме отъ нашето море. Нека не се забравя толкова върната мисль на проф. V. Hensen, единъ отъ първитѣ изследватели на морския животъ: Морето, по отношение ползата, която ние търсимъ отъ него може да се сравни съ необработената отъ човѣшка ржка земя; както последната, сега то ни дава толкова, колкото е възможно при естественитѣ условия, които го владѣятъ. Но ползата отъ него може да бжде и несъмнено ще бжде по-голъма, ксгато ние положимъ грижи за „обработването му“, тѣй както сме полсжили грижи за да превърнемъ дивитѣ неплодородни стърнища въ тучни ниви, кичести градини, сочни ливади"... Практичнитѣ американци отдавна изпълняватъ тази препоржка: — следъ старателни наблюдения и проучвания тѣ торятъ и сѣятъ морето

край своитѣ брѣгове и, разбира се, получаватъ много по-вече отъ него, отколкото ония, които чакатъ каквото Богъ даде.

Разположена на самиятъ морски брѣгъ, всрѣдъ частъ отъ приморския паркъ на гр. Варна, снабдена съ необходимитѣ ѝ инсталации и пособия, нашата морска станция съ аквариумъ ще стане, нека се надѣваме, въ скоро време центъръ на трескава и полезна научна работа въ връзка съ морето и фаръ за народна просвѣта от-

Морската зоологическа станция съ аквариума въ Варна.

носно живота въ водата.

Ето — това сж историята и целитѣ на замислената преди 25 години, а сега предстояща да се открие *Морска зоологическа станция съ аквариумъ* въ гр. Варна. Зачената въ периодъ, когато държавата ни се намираше въ разцвѣтъ, тя има нещастieto да бжде родена въ време на криза... Сега трѣбватъ голѣми усилия и жертви, а главно ясно съзнание въ българскитѣ ръководни фактори и общество за значението на този институтъ, за да може новороденото да сжпи здраво на краката си и да донесе това, което се очаква отъ него. Иначе — то ще крѣе недѣгаво... Но нека се надѣмъ, че съзнанието какво: „развитието на единъ народъ се мѣри по количеството и качеството на научнитѣ институти, които е основалъ и чрезъ които е внесълъ нѣщо отъ себе си въ общото съкровище на всемирната култура“*), съзнание, което е ръководило създателитѣ на морската ни станция, стои високо и въ днешнитѣ ръководни фактори и че това съзнание ще надѣлѣе кризата. Тѣй както това е въ Германия, Югославия, Русия, които въпрѣки всѣка криза сега намиратъ срѣдства да строятъ и уреждатъ нови морски станции въ: Хелголандъ, Сплитъ, Батумъ. Въпрѣки кризата университетътъ трѣбва да бжде подпомогнатъ отъ всички и всѣчески при създаването на единствения *Български институтъ за изучаване на Черно море*. Д-ръ Г. В. Паспалевъ.

*) Думи, съ които е започналъ речта си Царъ Фердинандъ при тържественото полагане основния камѣкъ на станцията.

ИЗЪ ЖИВОТА И ДЕЙНОСТЪТА НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОДЕНЪ МОРСКИ СГОВОРЪ.

— На поздравителната телеграма отъ страна на Б. Н. М. С. по случай рождения денъ на Нейно Величество Царицата — е отговорила съ следната телеграма:

„Петъръ Стояновъ, председател Морския Сговоръ — Варна.

Сърдечно благодаря Вамъ и на всички членове на Морския Сговоръ за любезнитъ поздравии за рождения ми денъ. Йоанна.

— По случай новата година между Негово Величество Царя — Върховенъ покровителъ на Българския Народенъ Морски Сговоръ и Председателя на Гл. Упр. Тѣло, сж размѣнени следнитъ телеграми:

Петъръ Стояновъ, председател Морския Сговоръ — Варна.

Царицата и азъ благодаримъ отъ сърдце Вамъ и на членоветъ на Българския Народенъ Морски Сговоръ за хубавитъ пожелания по случай новата година, която честитимъ на всички. Царьтъ —

„Негово Величество Царя — Двореца — София. Поднасяйки на Ваше Величество и Августейшата Ви съпруга поздравитъ на Българския Народенъ Морски Сговоръ по случай нозата 1932 г. сърдечно Ви пожелавамъ тя да изсипе надъ Царския домъ своето благоволение и да донесе сбъдването на съкровениятъ желаня на цѣлия народъ.

Председателъ: Петъръ Стояновъ.“

— На 26. ноемврий м. г. делегация отъ Д. Тодоровъ, председател на Соф. клонъ, Г. Славяновъ, подпредседател на сжщия и К. Скутуновъ, нѣкъ на отдѣление за корабоплаване, се е явила предъ г. министера на Външнитъ работи и му е поднесла резолюциитъ на VIII. ред. съборъ. Министера е проявилъ голѣмъ интересъ къмъ дейността на организацията, като се е спрѣлъ съ особено внимание върху точка 2. отъ резолюцията и е обещалъ пълната си подкрепа по въпроситъ изнесени отъ организацията.

Сжщата делегация е поднесла резолюциитъ и на г. министера на Търговията. Той се е интересувалъ особено отъ условията на труда на моряцитъ по р. Дунавъ.

— Въ края на м. ноемврий м. г. гл. секретаръ на организацията започна обиколка на клоноветъ съ организационна целъ и за да се запознае съ предстоящата дейность на клоноветъ и тѣхното състояние. На 28. ноемврий той е посетилъ Бургасъ. На 29. е билъ въ Сливенъ, на 30. въ Ямболъ, на 1. и 2. декемврий въ Пловдивъ, на 3. въ София на 4. и 5. въ Горня Джумая, 6. и 7. София и на 8. въ Видинъ. Общото състояние на посетениятъ клонове е задоволително. Клоноветъ развиватъ дейность по записване на нови членове за настоящата година. Много отъ клоноветъ благодарение на енергията, която развиватъ ще надминатъ очакваното число отъ тѣхъ членове. Енергичната работа на преданитъ ръководители на клоноветъ ще компенсира

въ това отношение стопанската криза, която поставя въ затруднение културнитъ организации изобщо. Клоноветъ, които уреждатъ обикновено своитъ лѣтни колонии, още отъ сега обсъждатъ изнасянето имъ и презъ настоящата година като полагатъ усилия да се сдобиятъ съ срѣдства за да си набавятъ инвентаря, който имъ липсва. Подготовката за воденъ спортъ презъ предстоящия сезонъ сжщо така се развива. Инвентаря на клоноветъ е прибранъ за да се запази презъ зимния периодъ отъ гниене. Спортнитъ легиони развиватъ дейность за увеличение числото на легионеритъ и подтягане на редоветъ си. Пловдивскиятъ клонъ е на пътъ да увеличи легионеритъ си съ една група ученици отъ Пловдивската гимназия, която ще се ръководи отъ учителя по физическо възпитание. На чело на Видинския спортенъ легионъ е сжщо учителя по физическо възпитание отъ гимназията. Сливенъ обсъжда създаването на басейнъ въ градската градина. Плавателния басейнъ на Горня Джумая, който ще бжде разширенъ презъ тази година, указва силно влияние и на околнитъ центрове. Въ Дупница и Петричъ, кждето има сжщо естествени условия за създаване на басейни, интереса на гражданството къмъ такава инициатива расте. Горно-Джумайския клонъ развива похвална дейность въ това отношение и се очаква, че скоро ще се създадатъ групи отъ членове на Б. Н. Морския Сговоръ и въ тѣзи градове за да се развиятъ въ последствие въ нови клонове. Софийския ни клонъ проучва създаването на курсъ по плаване въ басейна на градскитъ бани за да се трениратъ плувцитъ въ плаването „краулъ“.

Образуванъ е ученически спортенъ легионъ въ Ловченското смѣсно педагогическо училище подъ ръководството на учителя г. Золотовъ. До възстановяването на клонъ въ града легиона ще се числи къмъ Плевенския ни клонъ.

Гл. Секретаръ на организацията ще продължи обиколката си и ще посети останалитъ клонове.

— Презъ ноемврий м. г. е починала легионерката Беева Дона, ученичка отъ VIII кл. при В. Търновската Девическа гимназия. Миръ на праха ѝ!

В. И.

Мин. на Земл. и Дър. Имоти
Инспекторатъ по Рибарството

До Господина

№ 1858

Директ. на Рибарското У-ще.

25.XI.1931 год.

Копие

София.

Гл. Управление на Б. Н. М. С.

Въ резолюциитъ на VIII. конгресъ на Б. Н. М. С., въ отдѣла за рибарството, между другото е казано „Рибарското училище направлявано отъ сжщото бюро е спѣвано въ неговото развитие и до сега не е могло да оправдае предназначението си“.

За да се вземе такава резолюция, сигуръ делегати въ конгреса сж изнесли предъ сжщия факти, добити отъ училището, които говорятъ за тия спѣнки, иначе, безъ събрани и проверени факти, по които да сж станали разискванията не може да се обясни лекотата, съ която се взематъ ре-

зложитѣ въ конгреса на тѣй претендиращата за сериозностъ организация, каквато е Б. Н. М. С.

По поводъ на горното, предлага Ви се Г-не Директоре, незабавно да изложите въ М-вото какви спънки Ви се правятъ, или Ви сж се правили до сега отъ страна на службата по рибарството, за развитието на училището. Вамъ е известно какви жертви сж правени отъ Н-вото и Службата, за да се устрои и обзаведе училището за да постигне целта за която е създадено, и сега въ недоумение оставаме, следъ прочитане цитиранатъ по горе резолюция.

Политиката по рибарството, която е усвоена, и при сегашната финансова мощъ на държавата се следва, нѣма да бжде спъната отъ така леко изнесени факти даже и въ една резолюция, обаче, истината трѣбва да бжде установена, затова незабавно направете предъ М-вото исканото Ви по-горе изложение.

Главенъ Инспекторъ: (п.) Гр. Ив. Грозевъ

Подъ Върховното Поимовителство

на

До Почитаемото

Негово Величество Борисъ III

Министерство на Земледѣлието

Царь на Българитѣ

и Държавнитѣ Имоти

Български Нар. Морски Сговоръ

Инспекторатъ по Рибарството,

Отдѣлъ: Председателство

София

№ 748

Копие: Директора на Риб. У-лище

21. декемврий 1931 год.

Созополъ

Господинъ Инспекторе,

На № 185.

Поради вѣроятността да се хвърлятъ известни съмнения върху службата на лица въ Рибарското училище, които споредъ духа на посоченото писмо, се държатъ отговорни за изнесени данни, които дали поводъ за да се гласува въ VIII. редовенъ съборъ на Б. Н. Морски Сговоръ резолюция, която засѣга рибарската политика у насъ, Българския Народенъ Морски Сговоръ счита за свой дългъ да Ви съобщи следното:

Въпросната резолюция не е плодъ на сведения добити отъ Рибарското училище и Б. Н. Морски Сговоръ ще съжелява, ако такива подозрения станатъ причина да се преследва, което и да е лице отъ това училище.

Тѣзи данни сж толкова очебийни и така общодостъпни, че не е нужно да се събиратъ по начинъ, който би могълъ да подложи на съмнение, когото и да било отъ службата, която сѣ засѣга.

Интереса, който Б. Н. М. С. проявява къмъ нашето рибарство изобщо е достатъченъ за да може чрезъ наблюдения върху развитието на въпроса за рибарството да се направятъ точни заключения за причинитѣ за сегашното му състояние.

Пасажа отъ резолюцията въ VIII-я редовенъ съборъ на Б. Н. М. С. е по поводъ на следнитѣ по главни причини.

1. Чл. 5 отъ закона за Практическото Рибарско училище не се прилага и последнитѣ випуски на училището сж изоставени на произвола, като съ това се прави една много лоша пропаганда за рибарството ни изобщо.

2. Кораба „Рибаръ“ отъ редъ години стои въ без-

действие, поради обстоятелството, че не се отпущатъ нужднитѣ му кредити за плаване. Това е най-голямата грѣшка, която се прави защото се прѣчи на една системна научна работа съ този корабъ, който има назначение не само да обучава, а и да изследва нашето крайбрѣжие въ рибарско отношение.

3. Схващанията въ инспектората по рибарството, че въ Черно море нѣма условия за по-голямъ ловъ на риба отъ този, който сега се добива, е изходната ни точка на цѣлата ни политика по риболова. Това схващане е изразявано много пжти. То инспирира и политиката на органи-тѣ на Министерството къмъ Рибарското училище

4. Личната анкета на журналиста г. Бегажевъ, изнесена въ бр. бр. 687, 688 и 689 отъ 1931 г. на в. „Черно море“ въ Варна, характеризира сжщо така много добре въпроса за Рибарското училище.

5. Рибарския конгресъ въ Свишовъ изнесе доста печални факти отъ интереса, който се влага въ нашето риболовство изобщо и частно отъ инспектората, който даже не се представя тамъ съ обещания рефератъ.

6. Измѣнението на закона за рибарството въ миналата камара стана по начинъ, който би могълъ много зле да бжде таксуванъ, тѣй като умишлено се изопачиха решенията на комисията.

7. Часната инициатива на опитни риболовци, които желаятъ да се посветятъ на модерно риболовство се изоставя безъ подкрепа, макаръ че службата по риболовството цели именно това.

8. Фактъ е, че риболовството е предметъ на особени грижи отъ страна на инспектората, когато риболовството е почти оставено само на себе си.

9. Най-после тенденцията, която се провежда отъ нѣкои органи на Министерството на Земледѣлието, че Рибарското училище не е нужно, защото възпитаницитѣ му струватъ скъпо на държавата, показва какъ се гледа на голѣмитѣ задачи на това училище и до колко тѣ правилно се оценяватъ отъ тѣзи, които сж длъжни да го подкрепятъ и да му даватъ директиви.

Българския Народенъ Морски Сговоръ указва много ясно въ въпросната резолюция, че е готовъ да даде сътрудничеството си на г-на Министра на Земледѣлието и Държавнитѣ Имоти, за да се отстранятъ недостатѣцитѣ, които съществуватъ и следователно той е въ състояние да изнесе и всичко, което е необходимо въ подкрепа на тезата, която поддържа, за да нѣма нужда да се искатъ обяснения отъ лица, които нѣматъ нищо общо съ становището на нашата организация, която събира своитѣ материали и черпи заключенията си отъ опита на своитѣ дейни членове, които безкористно служатъ на общитѣ интереси на страната и сж искрени радатели за развитието на нашия риболовъ.

Ако почитаемия инспекторатъ намира, че е уместно, Българския Народенъ Морски Сговоръ е готовъ да участвува въ една анкета по въпроса, който е засѣгатъ въ резолюцията, за да се установи до колко той е сериозенъ и дали е плодъ на „лекота“, съ което се е взела въпросната резолюция.

Председателъ: П. Стояновъ.

Гл. Секретаръ: В. Игнатовъ.

Обединение на бившитѣ служещи отъ руския търговски флотъ и пристанищата. Въ Парижъ се е формирала една инициативна група съ целъ да усъществи горепоменатото обединение. Въ състава на обединението се предполага да се привлекатъ всички бивши служещи както отъ централнитѣ, тѣй и отъ мѣстнитѣ учреждения отъ областта на търговското мореплаване и пристанищата, мореходнитѣ учебни заведения, личния съставъ на корабитѣ, плаващи подъ флага на бившето руско министерство на търговията и пжти-

щата, като ледостѣкитѣ, землечерпачкитѣ, спасителнитѣ и влѣкачни кораби и пр. За всички справки инициативната група моли да се пише на адресъ: Инженеръ Е. В. Галкинъ, 2 Rue de Verdun, Asnieres (Seine) — France. С. Ч.

Руски задгранични изобретения въ областта на корабоплаването. — Подводника „Наутилусъ“ съ който Серъ Хубертъ Вилкинсъ предприе презъ 1931 г. експедиция подъ ледоветѣ за да достигне северния полюсъ, е билъ снабденъ съ най-новитѣ и най-съвършени прибори на съвре-

менната техника. Между тях е намѣрилъ мѣсто и електрическия лагъ (бързомѣръ) на руския капитанъ В. И. Черниковъ, който е приетъ напоследъкъ въ корабитѣ на всички флоти въ свѣта (изключая България) като най-добъръ отъ всички до сега съществуващи. Известниятъ грамаденъ корабъ отъ Северо-Германския Лойдъ — „Европа“, който взе последниятъ рекордъ за скоростъ, е пропѣтувалъ повече отъ 120,000 мили безъ каквито и да било неизправности или погрѣшности съ този лагъ (бързомѣръ).

— На ежегодно устройваната и много популярна изложба „Идеаленъ домъ“ въ Лондонъ е предизвикало голѣмъ интересъ друго руско изобретение: — нефтената горелка система капитанъ Грангъ М. Г. Кюперъ, базъ пулверизация и безъ искусвенно вкарване на въздухъ, която намира използване при централното отопление на жилищните помѣщения. Поради своята простота и надеждностъ, потвърдени съ шестгодишни опити, горелката почти не се нуждае отъ обслужване и може да се каже че действува автоматически. Споредъ отзивитѣ да специалиститѣ, тази горелка ще получи широко разпространение въ Англия, особено сега, когато по въпроса за топливото се има тенденцията да се премине отъ въглища на течное топливо, получено отъ въглища чрезъ специална обработка.

(Изъ „Морски Журналъ“, Прага 1931 г., № 4).

Риболовни вести. — Въ четиридесетъ и деветия годишенъ отчетъ на управлението на риболовството въ Шотландия се изтъква, че изтеклата 1930 година е била една отъ най-неблагоприятнитѣ за тралния ловъ на селдитѣ, които обикновено се изнасятъ въ голѣмо количество въ Източна Европа и по-малко се разпродаватъ въ вътрешността на Англия. По-зече отъ 300,000 бурета консервирани селди отъ лова презъ 1930 година сж останали непродадени. За сега английската рибопромишленостъ търпи загуби вследствие политико-економическитѣ условия въ Източна Европа, кждето вноса на селди е много намалѣлъ.

— Риболовцитѣ отъ английското пристанище Гримсби сключили взаимно споразумение да прекратятъ за срокъ отъ три месеца изпращането на трални кораби за ловидба на риба по плитковинитѣ при Мечешкия островъ и покрай Мурманското прибрежие. Това споразумение се дължи на факта, че търсенето на рибата на пазаря напоследъкъ, е намалѣло значително, а отъ друга страна, плаването и рибуването въ отдалеченитѣ отъ Англия води е свързано съ голѣми експлоатационни разходи.

С. Ч.

Плаващи вълноломи. Въ Америка е предложенъ единъ плаващъ вълноломъ, който би билъ отъ интересъ специално за яхтенитѣ клубове и собственицитѣ на яхти.

Тѣзи вълноломи ще бждатъ построени отъ една серия кжси плаващи части. Обикновено всѣка частъ е дълга около $9\frac{1}{4}$ м. и широка $3\frac{1}{2}$ м. Частитѣ сж сгруппирани заедно, като единъ влакъ отъ вагони и закрепени на исканото мѣсто, посрѣдствомъ групи отъ по седемъ забити въ водата колове.

Всѣка частъ е плаваща, благодарение на два паралелни единъ на другъ, тежки стоманени понтона. Главнитѣ части отъ вълнолома сж предназначени да разбиватъ двуметрови вълни. Между понтонитѣ на сжщитѣ тия части, се издава една

здрово закрепена стоманена преграда до една дълбочина отъ $2\frac{1}{2}$ м. подъ нивото на водата или каквото и да е по-голѣма такава, която може да бжде необходима за по-голѣми вълноломи въ по-дълбока и по-развълнувана вода.

Когато вълната срещне лицето на стоманената преграда, иска да мине отдолу или да прескочи отгоре презъ върха на вълнолома; по такъвъ начинъ тя изразходва голѣма частъ отъ енергията си, следъ което не е въ състояние да нанесе каквато и да било вреда на брѣга или стоящитѣ задъ вълнолома плавателни съдове. Вълноломътъ е гъвкавъ и затова позволява отстъпване въ съприкосновение съ вълнитѣ.

Всѣка $9\frac{1}{4}$ метрова частъ, тежи 13,500 кгр. и е потънала въ водата като единъ тежко натоваренъ параходъ или плаваща ледена планина.

Отъ английски: Н. Панайотовъ

— **Американскиятъ законъ за насърчение на мореплаването** отъ 1928 год. предвижда: 1. Създаване на единъ фондъ отъ 250 милиона долара, отъ които се отпусчатъ заеми за постройка, поправка и стѣмляване на американски кораби, въ размѣръ на три четвърти отъ стойността на постройката или предприетитѣ работи, съ лихва само $3\frac{1}{2}\%$; фонда се възстановява отъ редовнитѣ погашения на даденитѣ заеми. 2. Надзоръ надъ корабостроителнитѣ планове за всички пощенски кораби отъ управлението на военниятъ флотъ, съ цель за приготвянето имъ, въ случай на нужда за военни цели, главно като спомагателни кръстосвачи. 3. Всички офицери и начинаещи отъ 1932 год. две трети отъ обслугата на кораба трѣбва да бждатъ американски граждани. 4. Субсидии, по 7 категории, начинаещи съ кораби имащи 10 мили скоростъ въ часъ по 1.50 долара за миля, достигайки до кораби съ 24 мили скоростъ и повече и 20,000 бр. р. тона — по 12 долара за миля. 5. Действащи морски офицери, получаващи отъ държавата половина заплата, могатъ да бждатъ назначени въ търговския флотъ.

Плюдоветъ на тази насърчителна политика вече се чувствуватъ. Въ строежъ сж 52 кораба за пощенска служба, а други 120, съ различно предназначение, сж въ проектъ. Въ 1929 година е имало 63 корабостроителници въ действие, а годишното имъ производство е възлизало на около 300,000 бр. р. тона. За сега има въ строежъ твърде голѣмъ брой товарни и пжтнически кораби. Действието на закона може да се поясни съ примѣръ: единъ пощенски и товаренъ корабъ отъ 12,000 бр. р. тона вмѣстимостъ спестява отъ строителни лихви месечно 3,125 долара и спечелва субсидия отъ 29,333 долара, или всичко месечната му субсидия ще възлезе на 32,458 долара. Като краенъ резултатъ се очаква, че американското знаме ще може да поеме най-малко половината отъ превоза по море, освенъ това ще може да се създаде достатъченъ запасъ отъ личенъ съставъ за военниятъ флотъ и единъ значителенъ брой спомагателни военни кораби отъ различенъ родъ — кръстосвачи, хвърчилоносци, транспорти, минозаградители и т. н., за което длъжностъ е на съответната комисиия отъ управлението на флота да следи.

Г. С.

Русия. На 22 май 1931 г. въ време на учебно плаване потъналъ руския подводникъ „Товарищъ“ (бившъ № 9) съ цѣлата си обслуга. Обстоятелствата и причината на потъването до сега не сж установени.

С. Ч.

(Приключенъ на 31.XII.1931 г.)

- Арнаудовъ, Проф. Я.** — Идеинитъ имчул-и на Софийския съборъ" (сп. Морски Сговоръ, год. VIII, брой 10, Варна XII. 1931 г., стр. 1—5).
- А. Т. Д.** — "Писмо отъ Лагунското езеро" (сп. Български туристъ, год. XXIII, брой 7, София IX. 1931 г., стр. 100 — 104).
- А. П.** — "Може ли и какъ да се организира ефикасенъ надзоръ по риболова" (сп. Рибарски Прегледъ, год. II, брой 4, София 1931 г., стр. 51 и 52).
- Балабановъ Н.** — "Свети Никола, укротителъ на морето и спасителъ на моряците" (сп. Морски Сговоръ, год. VIII, брой 10, Варна XII. 1931 г., стр. 11 и 12).
- Багряна, Е.** — "Звезда на моряка" — Стихове — София, 1932 г. (Книгоиздателство Т. Ф. Чипевъ, София, Булевардъ Дондуковъ № 22 — 24, 104 страници).
- В. И.** — "Международни морски новини" (сп. Морски Сговоръ, год. VIII, брой 10, Варна XII. 1931 г., стр. 18—19).
- V.** — "Sur le port de Salonique" (La Bulgarie, IX-ème année, № 2513, Sofia 21.XII. 1931, p. 1).
- Грозевъ, Гр. Ив.** — "Предстоящи мероприятия по рибарството" (сп. Рибарски Прегледъ, год. II, брой 4, София 1931 г., стр. 50 и 51).
- Грозевъ, Гр. Ив.** — "Мигриране у рибите" (списание Ловецъ, год. XXXII, брой 3, София XII, 1931 година, стр. 10 и 11).
- Грозевъ, Гр. Ив.** — "Защо цената на рибата е висока и трябва ли тя да се нормира?" (сп. Рибарски Прегледъ, год. II, брой 3, София 1931 г., стр. 34).
- Гр. Ив. Гр.** — "Минералнитъ богатства на мъртвото море" (сп. Нива, год. IV, брой 8, София 18. XII. 1931 год., стр. 5 и 6).
- Городецкитъ** — "За пъстърва" (сп. Рибарски прегледъ, год. II, брой 3, София 1931 г., стр. 42 — 43).
- Гранлъ, Проф. К.** — "Варна на Черно Море" — Впечатления на единъ виенчанинъ — (Варненски общински вестникъ, год. XXXV, брой 258, Варна 24.X.1931 год., стр. 8).
- Ганчевъ, Инж. Н.** — "Улгането на приморския вълноломъ въ Варненското пристанище" (списание на Българското Инженерно-Архитектно д-во, год. XXXI, брой 23, София 5.XII.1931 г., стр. 477 — 480).
- Г. С.** — "Строежъ на военни кораби въ Турция" (в. Народна Отбрана, год. XIII, брой 1572, София 11. XII. 1931 г., стр. 3).
- Доброполски, Б.** — "Юбилеенъ сборникъ за 50 годишнина на Морското Училище 1881 — 1931 г." (в. Отечество, год. XII, брой 533, София 28.XI.1931 г., стр. 4).
- Dontchev, N.** — "Nouveaux poèmes d'Elisabeth Bagriana" — L'étoile du marin — (La Bulgarie, IX-ème année, № 2496, Sofia 1.XII.1931, p. 1).
- Е.** — "Калиакра" — "Балчикъ" — (сп. Морски Сговоръ, год. VIII, брой 10, Варна XII.1931 г., стр. 14).
- Evers, H.** — "Kriegsschiffbau — Leitfaden für den Unterricht für die Marineschule", Flensburg — Murwik 1931, цена 46 марки).
- Зашевъ, Г.** — "Есетровитъ риби и тяхната ловитба въ нашитъ Дунавски води" (сп. Рибарски прегледъ, год. II, брой 3, София 1931 г., стр. 36 — 38).
- Зашевъ, Г.** — "Изъ живота на рибитъ" (сп. Рибарски Прегледъ, год. II, брой 4, София 1931 г., стр. 58 — 60).
- И-въ** — "Черно Море" (в. Знаме, год. VII, брой 296, София 26.XII. 1931 г., стр. 4).
- Изложение отъ Българския Народенъ Морски Сговоръ** върху нуждитъ и възможноститъ да се създаде българско експресно корабоплаване по Дунава съ цель да се улесни износа ни на земеделскитъ ни произведения къмъ централна Европа. (сп. Морски Сговоръ, год. VIII, брой 10, Варна XII, 1931 г., стр. 16 и 17).
- Каркадаковъ, В.** — "Военниятъ и търговски флотъ у насъ" (в. Заря, София, 11.XI.1931 г., стр. 3).
- Конъ, Б.** — "Александрийската паракходна линия" (в. Търговско-промишленъ гласъ, год. IX, брой 1719, София 25.XII.1931 г., стр. 3).
- Консуловъ, Проф. Ст.** — "Въ мрака на морскитъ глѣбини" (сп. Природа и Наука, год. II, кн. 3, София, ноември 1931 г., стр. 34 — 36).
- Караностовъ, В.** — "История на мореплаването" — Краткъ исторически очеркъ — (Морска Мисль, год. II, брой I, Варна, IX. 1931 г., стр. 1 и 2).
- Калфовъ, Дамянъ** — "Изъ тайния дневникъ на единъ вждичаръ" — хумореска — (сп. Рибарски Прегледъ, год. II, брой 4, София 1931 г., стр. 64 — 66).
- Krauss-Meddan** — "Wetter und Meereskunde für Seefahrer". Berlin 1931 (Springer, 152 стр., цена 8.60 марки).
- La Batut, Guy de** — "Panama", Paris 1931 (Edition de Carrefour, цена 18 франка).
- Марковъ, Д.** — "Съветскитъ морски сили" (в. Варненски Новини, год. XX, брой 2682 и други, Варна, декември 1931 г.).
- Моровъ, Проф. Д-ръ Т.** — "Сладководнитъ риби въ България" София 1931 г. (Издание на Българския рибарски съюзъ — София, ул. "Царизъ Ивана" № 20 — цена 50 лева).
- Micard, E.** — "Le canal de Suez et le genie français". Paris 1930. (P. Roger, 283 страници).
- Нечевъ, Хр.** — "Какъ се запазватъ отъ гниене рибарскитъ мрежи" — Катраносване съ боровъ катранъ — (сп. Рибарски прегледъ, год. II, брой 3, София 1931 г., стр. 47 — 48).
- Никитин, В. Н.** — "Вертикальное распределение планктона въ Черном море" (Труды особой зоологической лаборатории и Севастопольской биологической станции академии наук С.С.С.Р., серия II, № 9, 1926 год., стр. 93 — 140 и Труды Севастопольской биологической станции академии наук С.С.С.Р., томъ I, 1929 г., стр. 27 — 152).
- Нечаевъ, А.** — "Огрозни риби" (сп. Рибарски прегледъ, год. II, брой 4, София 1931 г., стр. 56 и 57).
- Остревъ, М.** — "Киль" (сп. Морски Сговоръ, год. VIII, брой 10, Варна XII.1931 г., стр. 7 — 10).
- Петровъ, А.** — "Наставления за начинающия вждичаръ" (сп. Рибарски прегледъ, год. II, брой 3, София 1931 г., стр. 35).
- Петровъ, А.** — "Вждичарски методи" — Общи напѣтвания — (сп. Рибарски прегледъ, год. II, брой 4, София 1931 г., стр. 53 и 54).
- Савовъ, И.** — "Българското корабоплаване и Кораловагъ" (сп. Морски Сговоръ, год. VIII, брой 10, Варна XII. 1931 г., стр. 5 — 7).
- Страшимирова, В.** — "Отражения" — Разказъ — (сп. Морски Сговоръ, год. VIII, брой 10, Варна XII, 1931 г., стр. 12 и 13).
- Станюковичъ, К. М.** — "Стариятъ морякъ" — Разказъ — Превелъ Г. Сапунджиевъ — (сп. Морска Мисль, год. II, брой I, Варна IX.1931 г., стр. 10 — 12).
- Самотнитъ мореходци.** — Хари Пиджонъ, последователя на Слюкумъ. (сп. Морска Мисль, год. II, брой I, Варна IX.1931 г., стр. 5 и 6).
- Spourgitis, T.** — "La marine marchande hellénique, son passé, son présent", Athènes, 1931 (200 страници).
- Schultz, Paul** — "Im U-Boot durch die Weltmeere" Leipzig 1931 (цена 3.60 марки).
- Торосъ** — "Малката рибарка" — Разказъ — (сп. Рибарски прегледъ, год. II, брой 4, София 1931 год., стр. 61 — 63).
- Tchaplikov, B.** — "Pèlerinage à Jérusalem de deux familles bulgares en 1869" — D'après les souvenirs de M. Mikhail Jv. Madjarov — (La Bulgarie, IX-ème année, № 2477, Sofia 9.IX.1931 г. p. 2 и последующитъ броеве).
- Търновски, П. Ив.** — "Държавната морска и рѣчна политика на България въ сравнение съ другитъ държави". (в. Отечество, година XII, брой 534, София 6.XII.1931 година, стр. 3).
- Унищожаването на стари и негодни кораби** — (Известия на Бургазката Търговско-индустриална камара, год. XV, брой 37, Бургазъ 12.XII.1931 г., стр. 4).
- Указател за помѣстениитъ статии въ VIII-та годишнина на списанието "Морски Сговоръ"** (сп. Морски Сговоръ, год. VIII, брой 10, Варна XII.1931 г., стр. 22 — 24).
- Филиповъ, Ал.** — "Звезда на моряка отъ Е. Багряна" (в. Знаме, год. VIII, брой 282, София 10.XII.1931 г., стр. 2).

- Филиповъ, В. — „Да създадемъ трудови риболовни кооперации“ (сп. Рибарски прегледъ, год. II, брой 4, София 1931 г., стр. 54 и 55).
- Freiwald, Ludwig — „Die veraltete flotte“ — Aus den letzten Tagen der deutschen Kriegsmarine — München 1931. (J. F. Lehmanns Verlag, 300 страници, цена 4'20 марки).
- Христовичъ, К. Г. — „Рибни проходи“ (сп. Рибарски прегледъ, год. II, брой 3, София 1931 г., стр. 39 — 41).
- Hofmeister, A. — „Der Kampf um die Ostsee von 9 bis 12 Jahrhundert“ (Greifswald, Bamberg, 1931, цена 2'5 марки).
- Hersing, Otto — „U — 21 rettet die Dardanellen“ — Leipzig 1931. (Amalthea-Verlag, цена 3 марки).
- Чиринги, Н. И. и Данильченко, П. Т. — „Азот и его соединения въ Черном море“ (Труды Севастопольской биологической станции Академии наук С.С.С.Р. Том II, 1930 г., стр. 1 — 15).
- Шишковъ, П. А. — „Силуети отъ крайморието на изтока“ (сп. Морска Мисль, год. II, брой 1, Варна IX.1931 г., стр. 2 — 5).
- Шишковъ, П. А. — „Навигация“ — I-ва лекция — (Сжиятъ брой на сп. Морска Мисль, стр. 6 — 8).
- Шишковъ, П. А. — „Фотойллитъ“ — Разказъ — (Сжиятъ брой на сп. Морска Мисль, стр. 8 — 10).

Записки на военно-морския исторически кръжокъ на името на адмиралъ А. Б. Колчакъ. Отъ три години съществуваша въ Парижъ Военно-морски исторически кръжокъ на името на адмиралъ Колчакъ, състоящъ се отъ руски морски офицери отъ бившия руски царски флотъ. Този кръжокъ има за целъ да поддържа будно съзнанието въ срѣдата на изгнаниците руски морски офицери и да разработва и освѣтлява въпроси отъ свѣтовната морска история и по-специално — въпросите отъ руската военно-морска история. Въ кръжока се четатъ доклади на авторитетни руски морски офицери, които напоследъкъ се отличаваха въ ограничено число екземпляри подъ надсловъ: „Записки на военно-морския исторически кръжокъ на името на адмиралъ А. Б. Колчакъ. До сега сж излезли 3 броя отъ тѣзи интересни въ военно-морско отношение записки. Ний имаме на рѣка за сега само вториятъ брой — „Корабната артилерия въ старинния морски бой“ отъ капитанъ I рангъ А. Городиский (лекцията е четена на 30.XII 1929 г.). Мислитъ изказани въ тази лекция на капитанъ I р. А. Городиский сж оригинални и интересни за всѣки единъ, който се интересува отъ състоянието и бъдещето на военно-морското дѣло и по-специално — за състоянието и бъдещето на морската артилерия. Въ края на броя сж отпечатени станалите разисквания по въпроса и зададена една тактическа задача, чието разрешение ще се оповести въ следующия брой. Цената на единъ брой е 3 французки франка. Достъпенъ въ България струва около 30 лева.

Първиятъ номеръ отъ въпросните записки е на тема: „Разработка на операцията за преграждането на германската морска база Зеелбриге въ 1918 г. отъ англичаните“. Цената на този брой е 5 фр. франка. Третиятъ и последующиятъ номера ще обематъ: „Очерки за съвременната морска война“ отъ адмиралъ А. Д. Бубновъ и пр.

Записките могатъ да се достаятъ отъ:

M-eur E. de Schildknecht, 6 rue de Pins, Boulogne, Seine, France.

Ние ги препоръчваме на всички интересувачи се отъ военно-морското дѣло.

С. Н. И.

Бръзги моря отъ капитанъ II рангъ Б. П. Априлѣвъ, Прага 1931 г. (Русская морская зарубежная библиотека № 1. Издание на автора съ посрѣдничеството на „Морской Журналъ“ Прага, 80 страници, цена 8 фр. франка).

Рускиятъ капитанъ II рангъ отъ бившия руски царски воененъ флотъ, който сега, боленъ и недѣлгавъ, се намира въ единъ малкъ руски манастиръ въ околността на гр. Харбинъ, спомняйки си миналото, е продукувалъ няколко епизода отъ службата си къмъ края на 1912 година въ мощниятъ тогава руски балтийски флотъ, като офицеръ отъ линейниятъ корабъ „Императоръ Павелъ I“ — единъ отъ най-новите тогава, най-големи и най-добри бойни кораби. Тѣзи епизоди, издадени въ Прага, той е озаглавилъ — „Бръзги моря“.

Въ своята книга, кап. II р. Б. П. Априлѣвъ ни описва много увлекателно, живо, картинно и правдоподобно живота и настроението въ руския балтийски флотъ въ навечерието на Балканската война, а следъ това леко застъга края на свѣтовната война, разложението на большевизирания флотъ и дава няколко примѣра на достойно из-

пълненъ дългъ отъ страна на руските морски офицери. Тя има следното съдържание: Предисловие; Въ очакване на адмирала; Нашата каютъ-компания; Товарене на яхтища; Излизане въ морето; Задгранично плаване; Балъ на кръстосвача „Рюрикъ“; Въ очакване нападения отъ страна на германския флотъ; Връщане въ руски води и Епилогъ. Книгата е издадена отлично въ всѣко отношение и къмъ текста сж приложени три отлични отпечатъта на хромова хартия.

Тя може да се достави отъ редактора на „Морской Журналъ“ като му се пише на следниятъ адресъ: M. Stahovic, Praha IV, Loretské nám., C. 109; Tchecoslovaquie.

Ние я препоръчваме на всички, които се интересуватъ отъ живота на бившия руски воененъ флотъ, а сжщо така и на всички останали, които обичатъ да четатъ морски разкази.

Сава Н. Ивановъ

Oceanography its scope, problems and economic importance, by Henry B. Bigelow, 270 стр., цена 12 шилинга и 6 пенса (при доставка се добавятъ 6 пенса за пощ. разн.), Chapman & Hall Ltd. 11 Henrietta str. London W.C. 2.

Автора завежда океанографския отдѣлъ на Музея за Сравнителна зоология при университета Harvard.

Книгата има за целъ да изтъкне необходимостта отъ изучаването на свързаните съ морето природни явления, а така сжщо и да посочи удобните моменти за научни издирвания въ областта на океанографията. Съдържанието и обхваща следните шестъ глави:

I-а Подводна геология (1. Подводна топография; 2. Подводни утайки; 3. Подводна динамична геология).

II-а Физически и химически проблеми на морската вода (1. Температура и соленост на морската вода; 2. Движение; 3. Проникване на слънчевата свѣтлина енергия въ морето; 4. Химически проблеми на морето).

III-а Сродството между океанографията и метеорологията.

IV-а Живота въ морето (1. Океанска зоология и ботаника; 2. Морска физиология; 3. Морска бактериология).

V-а Стопанското значение на океанографските изследвания (1. Морския риболовъ; 2. Мореплавателни проблеми; 3. Теченията като рушители на пристанищата и на строежите въ море; 4. Изследване на морското дѣно въ връзка съ поставянето на подводенъ кабелъ; 5. Океанографията и предвиждането на времето презъ разнитъ сезони).

VI-а Физическо, химическо, геологическо и биологическо единство въ морето.

Книгата съдържа, освенъ това, и много научни вести отъ морски характеръ, които сж отъ особенъ интересъ за тия, които не сж лишени отъ желанието — да следятъ отблизо съвременната научна мисль.

М.

Histoire de la guerre Sous-marine allemande (1914 — 1918), par le capitaine de frégate A. Laurens, chef de la section historique de l'état-major-général de la Marine, prix 40 frs, éditeur — Société d'Éditions Géographiques, Maritimes et Coloniales, 184, Boulevard „Saint-Germain“ (vi-e), Paris, 1930 p. 461.

Книгата е раздѣлена на три големи отдѣли, които иматъ следното съдържание:

I. Еволюцията на германската подводна война: а) Произхода на търговската подводна война; б) Германската декларация за подв. война на 4.II.1915 г.; в) Подводните действия презъ 1915 г. и тѣхните политически последици; г) Вътрешния конфликтъ въ Германия презъ 1916 г.; д) Неограничената (безогледна) подводна война — 1917 г.; е) Непослѣха на подводната война.

II. Подводните операции: а) Военното използване на подводниците; б) Подводната търговска война въ Северното море презъ 1915 г.; в) Подводните действия въ Срѣдиз. море презъ 1914 и 1915 г.; г) Подновяване на подводната война въ Северните води презъ 1916 г.; д) Подводна война въ Срѣдиземно море презъ 1916 г.; е) Безогледната подводна война презъ 1917 и 1918 г.; ж) Икономически последици отъ подводната война.

III. Подводния проблемъ преди, презъ и следъ свѣтовната война: а) Специална юрисдикция за подводниците (използването на неутралните води отъ подводника, търговския подводникъ); б) Сѣдбата на подводника въ мирната конференция — 1919 г.; в) Въпроса за подводниците на Вашингтонската (1921/22) и Лондонската (1930) морски конференции.

Книгата е написана въ единъ много увлекателенъ стилъ — отъ единъ майсторъ на перото — и представлява едно обективно и отлично аргументирано изложение на цѣлата германска подводна война. Отъ интересъ е за всѣки, и главно — за военния, политика и историка.

М.

Heutiger Protektionismus in der Weltschiffahrt, von M. Vries, Verlag E. S. Mittler und Sohn, Berlin s.w. 68—70 Kochstrasse, Preis R. M. 5.50, 1931.

Книгата представлява едно системно изложение на форми́тъ на насърчение мореплаването въ всички долѣни

и малки морски народи, включително и нашата страна. Отъ особенъ интересъ е за представителитѣ на нашата морска мисль, факторитѣ въ морската ни търговия и интересуващитѣ се отъ морскитѣ въпроси въобще. За нашия държавникъ е необходимостъ.

М.

ГРАНДЪ ХОТЕЛЪ „ЛОНДОНЪ“ — ВАРНА

телефонъ № 138 и 402

Комфортно мобилиранъ съ течаща топла и студена вода въ всѣка стая. Бани, салони, стаи съ телефони и всички модерни удобства, парно отопление. Разкошни изгледи къмъ морето и града. Цени умѣрени. На групи туристи и корпорации — спец. цени.

Съдържателъ: П. АРНАУДОВЪ

Директоръ: АТ. ХАЛАЧЕВЪ

1-1

КОЛБАСНИЦА БРАТЯ ВАСИЛЕВИ

ул. „ЦАРЬ БОРИСЪ“ № 5 — ВАРНА

Винаги прѣсни салами, шумки, кремвиршчета.

1-1

Първа Българска Концесионирана Фабрика
за Ютени Издѣлия

„КИРИЛЪ“

Акционерно Дружество — Варна.

ПРОИЗВЕЖДА:

Всички видове зебла и торби, тютюневъ амбалажъ и чулове.

Ютени карпети (пжтеки) и килимчета.

Вълнени килими и килимчета типъ персийски.

Ленени и памучни платове и канаваци.

ТЕЛЕФОНИ:

Фабриката 331.

Магазина 382.

10-1

ОТКРИВА СЕ ПОДПИСКА
ЗА ДЕВЕТАТА ГОДИШНИНА НА ИЛЮСТРОВАНОТО СПИСАНИЕ

„МОРСКИ СГОВОРЪ“

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОДЕНЪ МОРСКИ СГОВОРЪ.

ГОДИШЕНЪ АБОНАМЕНТЪ: За България 150 лв., за странство 200 лева. Отдѣленъ брой 20 лева. На Членоветъ отъ Б. Н. М. С., които сж издѣлжили членскитъ си вноски за 1932, година списанието се изпраща **безплатно**. На останалитъ списанието се изпраща следъ предварително платенъ абонаментъ.

ТАКСИ ЗА РЕКЛАМИ: За еднократна публикация на реклами се взема следната такса: На цѣла страница 800 лева; на $\frac{1}{2}$ страница 450 лв.; на $\frac{1}{4}$ страница 250 лв. и на $\frac{1}{8}$ страница 150 лева. За по-вече отъ две публикации се прави 5% отстъпка, а за по-вече отъ 5 публикации се прави 10% отстъпка. За по-вече отъ 10 публикации—такси по особено споразумение. За художествена реклама се заплаща добавъчно къмъ цената на рекламата — изработката на рисунката и клишето. Тия които заплатятъ десетократна реклама, художественото ѝ изработване и клиширането ѝ е за смѣтка на редакцията. На събирачитъ на реклами се дава 10 до 20% отъ събраната сума.

ХОНОРАРИ: На сътрудницитъ си за удобрени и отпечатани творби, редакцията заплаща следнитъ хонорари:

За оригинална статия на страница	150 лв.
За полуоригинална статия на страница	140 лв.
За компелативна статия на страница	130 лв.
За компелативна статия съ статистически данни на страница.	120 лв.
За преводна статия на страница	110 лв.
За откъслечни преводи, извадки и съобщения на страница	100 лв.
За стихове на редъ	2:50—3 лв.
За музикална композиция отпечатана на 1 страница	200—400 лв.
За оригинални картини на квадратенъ сантиметъръ	0:70 лв.
За оригинални рисунки на квадратенъ сантиметъръ	0:60 лв.
За оригинални чертежи на квадратенъ сантиметъръ	0:40 лв.
За заимствуване добре подбрани чертежи на кв. сантиметъръ	0:30 лв.
За фотографически снимки на квадратенъ сантиметъръ	0:20 лв.

ВСИЧКО, КОЕТО СЕ ОТНАСЯ ДО СПИСАНИЕТО,
ДА СЕ ИЗПРАЩА НА АДРЕСЪ:

БЪЛГАРСКИ НАРОДЕНЪ МОРСКИ СГОВОРЪ

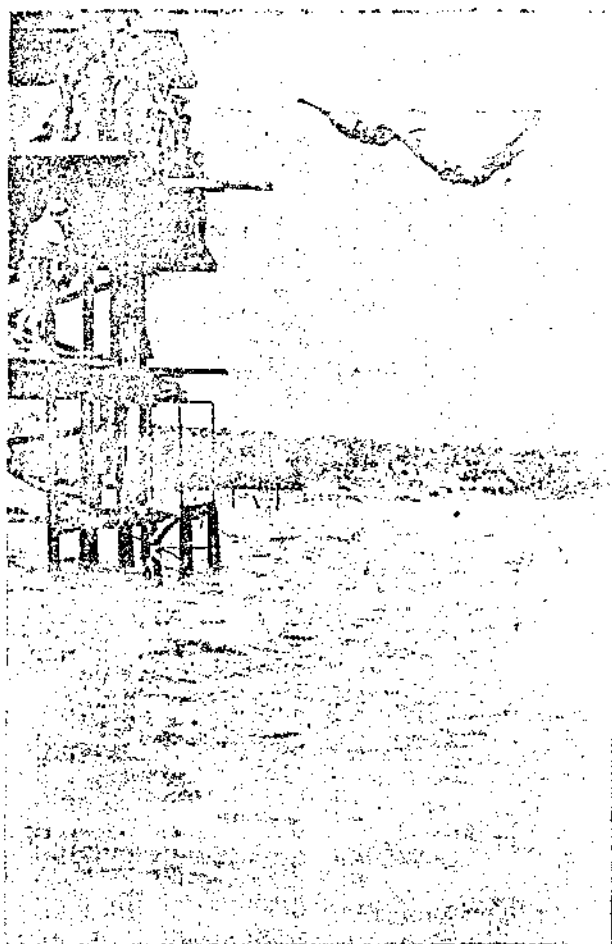
КНИЖОВНО-ПРОСВѢТЕНЪ ОТДѢЛЪ

УЛ. „ЦАРЪ БОРИСЪ“ № 6 — ВАРНА.

ВАРНА

ЦАРИЦАТА НА ЧЕРНО МОРЕ,—НАЙ-КРАСИВИЯТЪ КУРОРТЪ ВЪ ЮГО-ИСТОЧНА ЕВРОПА.

Най-модерни бански съоръжения за студени и топли морски бани. Модерно казино въ морската градина, събуди банитъ, съ първокласенъ ресторанъ и дансингъ на открито.

Красиви околности. Разходки и екскурзии по сухо и по море до близкитъ околности, както и до Цариградъ.

Всички видове спортъ—развлечения: театри, кинематографи, тенис клубъ, морски тържества.

Големи музикални тържества въ началото на м. августъ съ участие на най-виднитъ български артисти. Презъ сезона гостуватъ народния драматически театъръ и народната опера.

Условия на живота най-износни.

Първостепенни хотели отъ 60 до 150 лв. за легло.

Частни квартири отъ 1000 — 4000 лева за стая съ две легла за месецъ.

Обѣдъ или вечеря въ първокласни ресторанти отъ 40—60 лв.

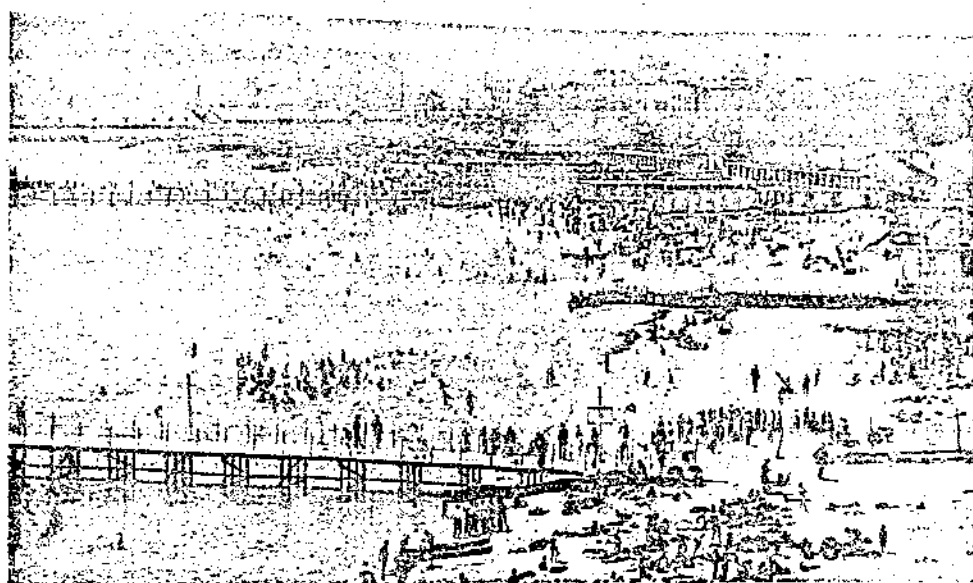
Въ второстепенни ресторанти се получава здрава и изобилна храна на по-ниска цена.

Табълъ д'отъ отъ 100—120 лв.

Лѣтовна такса и карта за цѣлия сезонъ 20 лева.

Такса за банитъ:

1. Студени бани	I класа кабина	10 лв.
	II „ „	5 лв.
2. Топли бани	I класа кабина	30 лв.
	II „ „	20 лв.
Басейнъ		15 лв.

Отъ 15. юний до 15. септемврий лѣтовниците се ползватъ съ 25% намаление по българскитъ държавни желѣзници.

Бюрото за лѣтовници при общината въ приморската градина разполага съ пълненъ списъкъ на квартири, дава всички сведения и настанява лѣтовниците на квартири безъ възнаграждение.

ОТНАСЯЙТЕ СЕ ЗА ВСИЧКО ДО БЮРОТО ЗА ЛѢТОВНИЦИ.

Българи пътувайте по море!

Българско Търговско Параходно Дружество—Варна.

Използвайте дружествените параходи за да получите възможността да се полюбувате на морето!

Със параходите на Българското Търговско Параходно Дружество можете да направите пътувания, които да Ви оставят милни неизличими спомени. Вие ще опознаете крайбрежието и ще вкусите отъ прелестите на близкия изтокъ, чароветъ на когото привличатъ хиляди и хиляди туристи отъ всички краища на свѣта.

Дружеството поддържа три редовни линии:

- а. Крайбрежна: Варна—Бѣла—Месемврия—Ахислъ—Созополъ—Бургасъ—Кюприя—Василико—Ахислъ и обратно;—два пѣти седмично. — Отъ 15. Юний до 15 Септемврий, директни съобщения Бургасъ—Варна и обратно, специално за курорта.
- б. Пирейска: Варна—Бургасъ—Цариградъ—Пирея—Хиосъ—Метелинъ и обратно!—два пѣти въ месеца.
- в. Александрийска: Варна—Бургасъ—Цариградъ—Родосъ—Палестина—Александрия—Портъ-Сайдъ—Островъ Кипръ—Пирея и обратно: два пѣти въ месеца.

При групови пътувания Дружеството прави намаления на тарифите си отъ 30 до 50% (но не и върху храната).

Осбень интересъ представлява пътуването до Александрия, което се извършва съ луксозните и бързоходни параходи „Бургасъ“ и „Царъ-Фердинандъ“.

ОБИКНОВЕННИ ЦЕНИ БЕЗЪ ХРАНА:

За Александрийския рейсъ:

Отиване	I класа . . лв. 6000
и връщане	II класа . . лв. 6000
	III класа . . лв. 4000

За Пирейския рейсъ:

Отиване	I класа . . лв. 5000
и връщане	II класа . . лв. 4600
	III класа . . лв. 2000

За крайбрежния рейсъ:

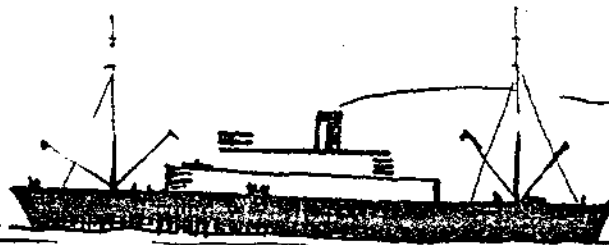
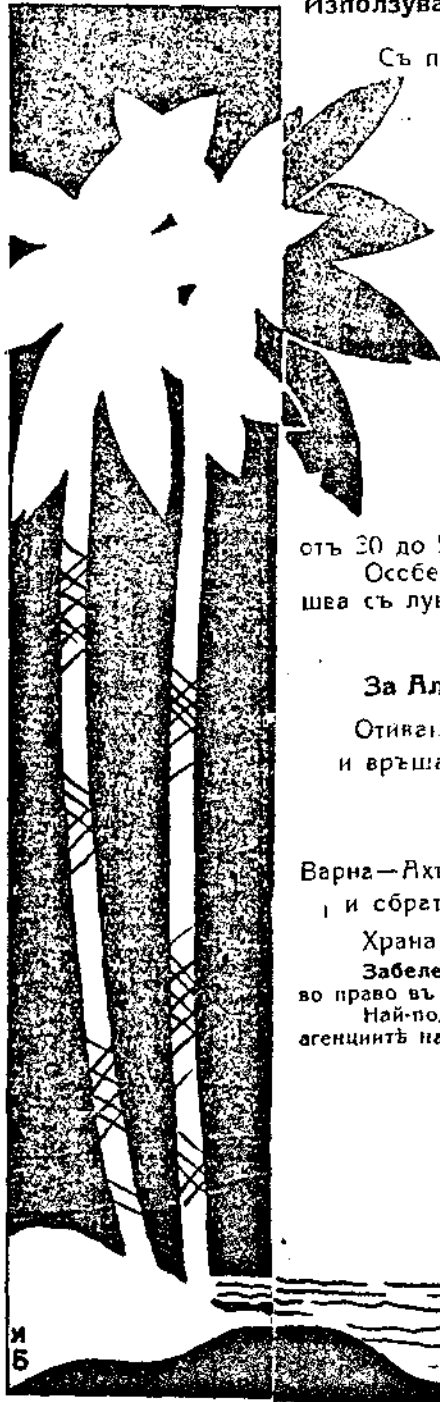
Варна—Ахислъ	I класа . . лв. 680
и обратно	II класа . . лв. 540
	III класа . . лв. 360

Варна—Бургасъ	I класа . . лв. 400
и обратно	II класа . . лв. 300
	III класа . . лв. 200

Храна по лв. 150 на день за I и II класа, за българското крайбрежие.

Забележка. Свѣрхъ горните такси за пътешките билети се събиратъ допълнително кейво право въ Варна и Бургасъ по лв. 15, а въ малките крайбрежни пристанища по л. 5 на лице. Най-подробни сведения, относно всичко, което интересува пътуващите, се получаватъ отъ агентите на Дружеството въ Варна и Бургасъ и крайбрежните, а също и отъ Дирекцията.

10—9

СЪДЪРЖАНИЕ: 1) Година девета отъ Редакцията; 2) Единъ чуждъ отзывъ за Българския Народенъ Морски Сговоръ и за нашето списание „Морски Сговоръ“ отъ Р. Панчева; 3) Протестъ отъ В. Игнатовъ; 4) Нашата рибарска политика отъ Гр. Ив. Грозевъ; 5) Още за безплатицата въ нашето рибарство отъ Проф. Д-ръ Ст. Консуловъ; 6) Жиростабилизаторъ отъ Н. Найденовъ; 7) „Буря“ — разказъ отъ Торосъ; 8) Корабоначалника на Ц—21 — превелъ отъ нѣмски Н. Поповъ; 9) Въ буря — разказъ отъ К. М. Станюковичъ; 10) Нашата морска зоологическа станция съ аквариумъ отъ Д-ръ Г. В. Паспалевъ; 11) Официаленъ отдѣлъ; 12) Морски новини; 13) Морски книгописъ.